

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ»

до 55-річчя кафедри обліку і оподаткування та 85-річчя від
дня народження доктора економічних наук, професора
Литвина Богдана Мироновича

Тернопіль
26-27 вересня 2024 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування

*до 55-річчя кафедри обліку і оподаткування та
до 85-річчя від
дня народження доктора
економічних наук, професора
Литвина Богдана Мироновича*

МАТЕРІАЛИ
VII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
В УКРАЇНІ»**

Том – 2
Тернопіль
26-27 вересня 2024 року

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ЗУНУ,
протокол № 2 від 30 вересня 2024 року**

Редакційна колегія:

АВЕРКИНА Марина, д.е.н., професор, Естонська школа бізнесу (Естонія)
ВАКУЛЕНКО Вероніка, доктор філософії, доцент Бізнес-школи Університету Норд (Норвегія)
ГУМЕННА-ДЕРІЙ Марія, д.е.н., доцент, ЗУНУ
ДЕРІЙ Василь, д.е.н., професор, ЗУНУ
ЖУКЕВИЧ Світлана, к.е.н., доцент, ЗУНУ
ЗАДОРОЖНИЙ Зеновій - Михайло, д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри обліку і оподаткування, ЗУНУ
ЗАРУДНА Наталія, к.е.н., доцент, ЗУНУ
КАРТЕР Фінбар, керівник центру студентської підприємницької діяльності, Університет східної Англії (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії)
КІСТЕР Агнієшка, доктор габілітований, професор, Університет Марії Кюрі-Склодовської (Польща)
КІТСІНГ Мееліс, професор, ректор Естонської школи бізнесу (Естонія)
КЛУДАЧ-АЛЕССАНДРІ Магдалена, доктор габілітований, професор, директор Колегіуму економічних та соціальних наук, Варшавська політехніка (Польща)
КРУПКА Ярослав, д.е.н., професор, ЗУНУ
МЕЛЬНИЧУК Інна, к.е.н., доцент, ЗУНУ
МУРАВСЬКИЙ Володимир, д.е.н., професор, ЗУНУ
ОМЕЦІНСЬКА Ірина, к.е.н., доцент, ЗУНУ
РОМАНІВ Ростислав, к.е.н., доцент, ЗУНУ
СЕМБІЄВА Ляззат, д.е.н., професор, Євразійський національний університет імені Л. М. Гумільова (Казахстан)
ТАНАСАС Георгіос, доктор філософії, доцент кафедри управлінських наук і технологій, Патрський університет (Греція)

Комп'ютерна верстка:

МУРАВСЬКИЙ Володимир, д.е.н., професор

Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій 55-річчю кафедри обліку і оподаткування та 85-річчю від дня народження д. е. н., проф. Б. М. Литвина (26-27 вересня 2024 р., м. Тернопіль). Том 2. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 206 с.

Розглянуто сучасні тенденції розвитку обліку в Україні та за кордоном, відображені проблеми облікової інформації як засобу забезпечення захисту інтересів власника, обліково-аналітичної інформації в управлінні підприємницькою діяльністю, розкриті актуальні проблеми розвитку аудиту та його інформаційного забезпечення, визначені перспективи запровадження сучасних інформаційних технологій в обліку, аналізі та аудиті.

Для науковців, докторантів, аспірантів, студентів, а також усіх осіб, які цікавяться проблемами обліку, оподаткування, аналізу, статистики і контролю в системі менеджменту.

Матеріали друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст, достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій

При використанні наукових ідей та матеріалів цього випуску, посилання на авторів і видання є обов'язковим

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Бандурка М. Б.	
СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ	12
Бенько В. С.	
ПОСЛУГА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ	15
Будник І. М.	
ДІАГНОСТИКА СТРАТЕГІЧНОГО РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	18
Бекетов О. В.	
ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК РИЗИКІВ ТА ЇХ СТРАХУВАННЯ	21
Білий А. Т.	
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	24
Влох М. П.	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ	27
Гаврилюк О. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ	29
Гавришків С. Л.	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ В МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	31
Головацький В. Ф.	
СУТНІСТЬ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	34

Гомівка Л. М.	
ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В УКРАЇНСЬКИХ АГРАРНИХ КОМПАНІЯХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	37
Грабовська Н. В.	
МЕХАНІЗМ ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСНОВНІ ЗАСОБИ В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	41
Дмитрів В. М.	
ПДВ ПРИ ЕКСПОРТІ ТА ІМПОРТІ ТОВАРІВ (РОБІТ, ПОСЛУГ): ПРАКТИЧНІ ОБЛІКОВО-РОЗРАХУНКОВІ АСПЕКТИ ТА ПРОБЛЕМИ	44
Довган М. В.	
ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ МІЖ КРАЇНАМИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ КОМПАНІЇ	47
Довгань А. А.	
ОСОБЛИВОСТІ ТА СКЛАДОВІ ОБЛІКУ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	49
Довгий І. М.	
ВИТРАТИ НА ВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ КОНТРАКТІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	52
Задорожний С. В.	
ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОПІДПРИЄМСТВ	55
Красніков Д. О.	
ВИКОРИСТАННЯ ПОДАТКОВИХ СТИМУЛІВ ТА ПІЛЬГ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ	58
Кімпінський М. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК У МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ	62

Кіндзерський І. М.	
ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЛОГІСТИЧНИХ ТА ЗБУТОВИХ ВИТРАТ У БУДІВЕЛЬНІЙ ІНДУСТРІЇ	65
Лебедик П. П.	
СИНЕРГІЯ ПРОЦЕСНОГО ТА СИСТЕМНОГО ПІДХОДІВ ДО ДЕФІНІЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	68
Люба А. І.	
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	71
Мазурик В. Р.	
ВПЛИВ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ	73
Мединський В. В.	
ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ: МЕТА, ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ ТА ПРИНЦИПИ СКЛАДАННЯ	76
Мельник О. Б.	
БУХГАЛТЕРСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	80
Міньковський П. П.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ З ВИДОБУВАННЯ І ПЕРЕРОБКИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ	83
Назаров О. М.	
ОБЛІК В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	86
Непийвода Р. М.	
ОБОРОТНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЇХ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ	89

Омецінський О. В.	
ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЗВІТІ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТІ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)	92
Пастернак Ю. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	95
Пастернак І. О.	
ОБЛІКОВЕ ПОДАННЯ УЧАСТІ КАПІТАЛУ В ІНВЕСТИВАННІ ПІДПРИЄМСТВА	98
Рак А. В.	
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У КРАЇНАХ ЄС	101
Рибак Р. Р.	
ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: ПРИРОДА ВИНИКНЕННЯ ТА ВПЛИВ НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ	104
Саламанюк А. В.	
ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	108
Сень В. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	111
Стефанюк І. В.	
РОЛЬ ОБЛІКУ У ВПРОВАДЖЕНІ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ЛОГІСТИКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	114
Строценъ А. І.	
ВИКЛИКИ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛІГРАФІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	117

Счастний В. О.	
ЗАЛУЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У ВЕДЕННЯ	120
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА	
Трипалюк А. В.	
ВЕНЧУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ	124
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
Федорович А. З.	
ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ У	128
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	
Цісельський С. С.	
АУДИТ І КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ:	131
МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ	
Штефунік С. Р.	
ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ У	133
ПІДПРИЄМСТВАХ	
Янчишин В. Й.	
КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЯК	136
ГОЛОВНА МЕТА ОБЛІКУ ВИТРАТ	

СЕКЦІЯ 2 **РОБОТИЗАЦІЯ І ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА** **ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ** **МУЛЬТИКВАЛІФІКОВАНИХ БУХГАЛТЕРІВ**

Борикайло Т.П.	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ	139
ПІДПРИЄМСТВ РОБОТИЗОВАНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	
Будник В. І.	
АУДИТ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ	141
ТЕХНОЛОГІЙ	

Будняшевський М. В.	
ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ	144
Гайдук Б. І.	
ПЕРЕВАГИ ОБЛІКУ МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ	146
Голубецький П. А.	
КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПОЗИЦІЇ ОБЛІКУ	149
Даньчук І. Б.	
ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОТРИМАНИХ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	151
Злепко А. І.	
ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ	153
Калин Р. В.	
ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОБЛІКУ І КОНТРОЛІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ	155
Крупник Б. О.	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	158
Лупійчук А. І.	
ОБЛІКОВІ ІННОВАЦІЇ У СМАРТБУДІВНИЦТВІ	161
Мархівка О. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІТ-ПІДПРИЄМСТВ У ЧАСТИНІ ВПЛИВУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК	163

Мицко М. В.	
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ	165
Мінаєв Д. О.	
ГІС В ОБЛІКУ АГРАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	167
Одарчук В. В.	
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ	169
Ревага О. І.	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ ОПЕРАЦІЙ В ЕЛЕКТРОННОМУ ФОРМАТІ	171
Сивик О. О.	
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ Й АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ	173
Шевчук Н. А.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	176

СЕКЦІЯ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ, АУДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ

Zelinskyi B. G.	
INTERNAL CONTROL IN THE MANAGEMENT OF INTERNATIONAL COMPANIES	178
Боберський О. В.	
ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КОМПЛАЄНС У ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО АУДИТУ	182

Ковтонюк І. П.	
КОНТРОЛЬ ВИТАТ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРЕВАГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ	185
Корнят І. В.	
НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦИФРОВІЗОВАНИЙ КОНТРОЛЬ	187
ДІЯЛЬНОСТІ ПАСАЖИРСЬКОГО АВТОТРАНСПОРТУ	
Портоварас Т. Р.	
ОЦІНКА ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ	189
ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ: УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТА	
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХОДИ	
Счастний В. О.	
ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МАШИННОГО	193
НАВЧАННЯ НА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ДАНИХ	
Тріль І. Р.	
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ :	198
ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД	
Шагай Н. В.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	201
ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО	
САМОВРЯДУВАННЯ	
Шпак В. Б.	
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПОЛІГРАФІЧНИХ	203
ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД ВІЙНИ : ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ	

СЕКЦІЯ 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

УДК 657

Бандурка М. Б.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор, Семанюк В. З.

СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ

У контексті соціально-відповідального бізнесу питання облікових аспектів набуває особливої актуальності, оскільки облік соціальної відповідальності є важливою частиною стратегічного управління компанією. Соціально-відповідальний бізнес не лише сприяє підвищенню лояльності споживачів, але й впливає на різні облікові процеси та показники компанії [1]. Інтеграція соціально-відповідальних практик в облікову систему компанії вимагає точного і прозорого відображення витрат та інвестицій, пов'язаних з соціальними і екологічними ініціативами. Це охоплює витрати на благодійність, екологічні проекти, поліпшення умов праці та інші аспекти, що впливають на соціальну відповідальність. Коректне відображення таких витрат у фінансових звітах забезпечує відповідність бухгалтерських стандартів і сприяє формуванню позитивного іміджу компанії. Облік соціальної відповідальності може також включати кількісні показники, які відображають результати впровадження соціально-відповідальних практик. Компанії можуть розробляти спеціальні індикатори для оцінки ефективності соціальних програм і ініціатив. Це дозволяє оцінювати не лише фінансовий ефект, але й соціальний вплив таких заходів на споживачів і громаду.

Ведення соціального обліку може стати важливим елементом управління ризиками і стратегії компанії. Звітність щодо соціальної відповідальності допомагає виявляти потенційні ризики, пов'язані з недотриманням етичних

стандартів, і розробляти стратегії для їх мінімізації. Це включає контроль за дотриманням екологічних норм, умов праці та корпоративної етики [2, С. 75-82].

Облік соціально-відповідальних практик може також впливати на фінансові результати компанії через підвищення лояльності споживачів. Клієнти все більше надають перевагу компаніям, які демонструють свою соціальну відповідальність. Це може призвести до збільшення продажів і, як наслідок, позитивно вплинути на фінансові показники компанії. Загалом, облік соціально-відповідального бізнесу має важливе значення не тільки для внутрішнього управління компанією, але й для формування зовнішнього іміджу та взаємодії з споживачами. Чітке і прозоре відображення соціальних ініціатив у фінансовій звітності дозволяє компанії підвищити довіру споживачів, зменшити ризики та покращити конкурентоспроможність на ринку.

Розширення методології управлінського обліку в умовах сталого розвитку підприємств вимагає впровадження нових підходів до обліку, що охоплюють економічні, соціальні та екологічні аспекти [3, С.112-116]. Це передбачає необхідність удосконалення предметного поля обліку шляхом інтеграції зовнішнього середовища і розширення методичного забезпечення. Важливими є концепції цінності та сталого розвитку, а також принципи цілеспрямованості, цілісності, адаптивності, динамічності та інтегрованості. Необхідно зосередитися на впровадженні ефективних систем підтримки управлінського обліку, таких як поточний і стратегічний облік за видами діяльності підприємства та аналіз віддачі капіталів. Для оцінки використання капіталів слід використовувати систему показників, що включає фінансовий, виробничий, соціальний, репутаційно-діловий та природний капітали. Рекомендується застосування інструментів стратегічного обліку, таких як збалансовані показники, функціонально-вартісний аналіз, конкурентний аналіз, модель економічної доданої вартості, облік витрат за видами діяльності, концепції ланцюга цінностей та стратегічного позиціонування [4, 5].

Розробка системи фінансових і нефінансових показників управлінського обліку є необхідною для складання інтегрованої корпоративної звітності. Перспективи подальших досліджень повинні зосередитися на розробленні

методологічних положень управлінського обліку соціально відповідальної діяльності підприємств, що слугуватимуть формуванню інформаційної бази для інтегрованої корпоративної звітності.

Таким чином, інтеграція соціально-відповідальних практик в систему управлінського обліку є важливим кроком для підприємств, які прагнуть підвищити свою конкурентоспроможність та зміцнити стосунки з зацікавленими сторонами. Це дозволяє бізнесу не тільки виконувати вимоги стандартів обліку, але й підкреслювати свою прихильність до етичних і соціальних принципів. Впровадження таких практик сприяє посиленню фінансової прозорості, зменшенню ризиків та підвищенню довіри споживачів. Компанії, які демонструють свою соціальну відповідальність, отримують конкурентні переваги завдяки лояльності клієнтів і поліпшенню свого іміджу.

Література

1. Задорожний, З., Муравський, В., Семанюк, В., & Гуменна-Дерій, М. (2022). Глобальні принципи управлінського обліку в системі забезпечення ресурсного потенціалу підприємства. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(44), 63–71. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3765>.
2. Семанюк В. 3. Система екологічного контролінгу на підприємстві. Контролінг в Україні : сучасний стан і тенденції розвитку : зб. мат. круглого столу, [м. Тернопіль, 12 черв. 2012 р.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. С. 75-82.
3. Семанюк В. 3. Формування нових видів обліку та перспективи їх розвитку. Вісник ТНЕУ. 2009. Випуск 3. С.12-116.
4. R. Kostyrko, L. Zaitseva, & E. Miklaszewska. (2021). Пріоритети методологічних засад управлінського обліку в забезпеченні сталого розвитку підприємств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(33), 166–173. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.206592>
5. Semaniuk V., Shpak V., Papinko A. Estimation of the Information Efficiency of the Accounting System. *11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2021, pp. 437-440, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548557.

Бенько В. С.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сисюк С. В.

ПОСЛУГА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Успішна діяльність на ринку послуг в значній мірі обумовлена ціною та якістю. Надана послуга має покрити понесені витрати та забезпечити отримання прибутку.

Співак Л. визначає «послуги як результати економічної діяльності, які набувають матеріально-речової форми і задовольняють певні потреби людей» [5].

«Для споживача послуга – засіб задоволення потреби, і що її якість краще, то більше ймовірність, що він замовить її знову. Для виконавця корисний ефект від надання послуги виражатиметься величиною доходу» [1].

«Ринок послуг розвивається дуже нерівномірно. Якщо у великих містах спостерігається стрімкий розвиток цієї сфери, то у невеликих містах і сільській місцевості він майже відсутній» [4].

«Роль сфери послуг проявляється в тому, що вона: є важливим сектором національного і світового господарства; відіграє важливу роль у розвитку людського капіталу; впливає на функціонування і розвиток матеріального виробництва; сприяє збільшенню вільного часу; створює можливості для повнішого задоволення і розвитку потреб людей і суспільства; є найважливішим елементом формування сучасної якості життя; забезпечує якість економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності країни» [6, с. 292].

Вартість послуги слід розглядати, як один із найважливіших показників, що дає можливість провести оцінку ділової активності та одночасно вона є безпосереднім регулятором процесу надання послуг. Вартість послуги щодо її надання (матеріали, енергія, обладнання тощо), тобто усі кошти, що витрачені на

її створення та передавання споживачу формують собівартість. Незважаючи на те, що собівартість послуг різних сферах діяльності дещо має різну структуру, вона формується під впливом попиту, а тому має узгоджуватись пропорція між якістю та зниженням витрат.

Для того, щоб отримати дохід, необхідно понести витрати з метою надання якісної послуги. Калькулювання собівартості послуг в сфері електронних комунікацій за видами їх надання дає можливість прогнозувати майбутні економічні наслідки щодо доцільності надання зазначеного спектру та обсягів послуг, встановити оптимальну ціну. Ефективна класифікація послуг у такій важливій сфері є основою для створення належної системи обліку витрат, обґрунтування їх зниження чи збільшення, за необхідності, та вказує на напрямки подальшої діяльності щодо розширення певного виду послуг.

«FTTB (fiber to the building) – оптичне волокно до будівлі, яке доходить до комутаційного обладнання оператора та розміщується на межі території, що включає в себе будинки чи підприємства. З обладнанням встановлюється єдиний термінал, а від нього до приміщення або проводять мідний кабель, або використовують бездротове з'єднання, в самому приміщенні в основному знаходиться лише один кабель, який підключається до комп'ютера» [7].

«GPON (Gigabit Passive Optical Network) це сучасний стандарт технології передачі даних, який використовує оптичний зв'язок з метою забезпечення високошвидкісного доступу до Інтернету. Зазначена технологія дає можливість користувачам отримати надійне та ефективне з'єднання, яке повністю задовільняє вимоги споживачів. Оптичний кабель, який використовується у цій технології, дає можливість передавати значні обсяги інформації з допомогою світлових сигналів. GPON застосовує принцип «пасивного оптичного мережевого обладнання», що вказує на відсутність активних компонентів в процесі передавання сигналу, дає можливість передавати інформацію на значні відстані та є досить стійкою до перебоїв електропостачання, що набуває особливого значення в період військових дій» [8]. «Технологія GPON є найпоширенішим типом оптоволоконного підключення, яке майже на 95%

енергоефективніше, ніж стандартна мідна кабельна мережа» [8].

Вивчення ринку дає розуміння, які послуги є найбільш затребувані та встановити ціну, яка дасть можливість конкурувати та втриматись на цьому ринку і яку клієнт готовий сплатити за надані послуги особливо в сучасних складних економічних умовах. Детальний аналіз є підставою для обґрунтування проведених витрат, які є обов'язковими та вказати на можливі напрямки їх зниження або виключення, що значно полегшує подальше планування і вказує на стратегічні напрямки розвитку. Застосування новітніх технологій підвищує ефективність діяльності, тому на цих напрямках доцільно зосереджувати увагу.

Література

- 1.Король С.Я. Бухгалтерський облік у готельному господарстві. К.: 2019. 353 с.
- 2.Лазоренко Л. Соціально-економічний розвиток підприємств зв'язку: стан та перспективи : монографія. Київ : Талком, 2017. 279 с.
- 3.Малюга Л.М., Гоменюк М.О., Пархоменко Л.А. Статистика обліку доходів і витрат в управлінні підприємствами сфери обслуговування. *Економіка та суспільство*. Вип. 47. 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2146/2075>
- 4.Сагайдак М. П. Ринок послуг в Україні: становлення, сучасний стан і перспективи розвитку. *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. № 36. С. 173 – 183.
- 5.Співак Л.С. Формування ринку послуг в трансформаційній економіці : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.01.01. К., 2002. 192 с.
- 6.Філіпенко А. Основні проблеми економіки розвитку. К.: Либідь, 2003. 684 с.
- 7.URL:<https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-take-tehnologiya-fttb-i-yaki-yiyi-perevagy-dlya-biznesu>
- 8.URL:<https://stl.tech/blog/everything-about-gpon-gigabit-passive-optical-network/>

Будник І. М.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к. е. н., доцент, Денчук П. Н.

ДІАГНОСТИКА СТРАТЕГІЧНОГО РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємницька діяльність супроводжується значним ризиком через невизначеність і непередбачуваність багатьох факторів зовнішнього середовища, а також через політичну та економічну нестабільність в Україні, що пов'язані з військовою агресією росії. Це робить проблему виживання підприємства в існуючих умовах особливо актуальною. У таких обставинах важливо проводити точне дослідження рівня економічної безпеки підприємства, виявляти ризикові зони та вчасно розробляти комплекс антикризових заходів. Особливу роль у цьому аспекті відіграє стратегічна економічна безпека, яка характеризує довгострокову здатність підприємства протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам і забезпечувати власний розвиток. Стратегічна економічна безпека пов'язана з ефективним управлінням ресурсами, інноваціями, адаптацією до макроекономічних умов та правильністю вибору напрямків розвитку.

Стратегічна економічна безпека підприємства визначає його потенціал для успішного довгострокового розвитку та відповідає за здатність ефективно реагувати на виклики ринку [1, с.99]. Вона охоплює такі аспекти, як інноваційність, наявність ресурсів, управління ризиками та відповідність основним макроекономічним тенденціям. Підприємство може демонструвати стабільні фінансові результати протягом певного часу, навіть маючи низький рівень стратегічної безпеки, однак це призводить до зниження потенційної конкурентоспроможності у майбутньому.

Для оцінки стратегічного рівня економічної безпеки підприємства необхідно використовувати комплексний підхід, що враховує різні аспекти

діяльності підприємства та зовнішнього середовища [2, с.183]. Основними складовими такого підходу є: оцінка ресурсного потенціалу; аналіз конкурентоздатності; оцінка інноваційного розвитку; управління ризиками.

Важливою частиною є оцінка інноваційного потенціалу підприємства, зокрема здатність впроваджувати новітні технології, модернізувати виробничі процеси та забезпечувати доступ до стратегічних ресурсів, таких як енергетичні та сировинні. Відсутність або обмеженість таких ресурсів може суттєво вплинути на конкурентоспроможність підприємства.

Стратегічна економічна безпека також залежить від здатності підприємства займати стійкі позиції на ринку. Це передбачає проведення аналізу конкурентних переваг, оцінку ринкової частки, аналіз зовнішніх та внутрішніх загроз. Важливими інструментами для цього є SWOT-аналіз, який дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості та загрози зовнішнього середовища.

Використання сучасних технологій і науково-дослідних розробок є важливим показником стратегічної економічної безпеки. Інноваційний розвиток забезпечує довгострокову конкурентоспроможність підприємства на ринку, дозволяючи йому впроваджувати нові продукти та послуги, знижувати витрати та підвищувати ефективність операцій. У рамках діагностики слід оцінювати інвестиції підприємства в інноваційні проєкти, рівень цифровізації та автоматизації виробництва.

Стратегічна економічна безпека передбачає ефективне управління ризиками. Для цього підприємство повинно мати систему ідентифікації та оцінки потенційних загроз, таких як зміни в законодавстві, коливання валютних курсів, політична нестабільність або економічні кризи. Важливо оцінювати, наскільки підприємство здатне адаптуватися до змін у макроекономічному середовищі та знижувати вплив зовнішніх факторів [3].

Попри наявність різних методів діагностики, існують певні проблеми, які ускладнюють оцінку стратегічної економічної безпеки. По-перше, це велика залежність від доступності статистичних даних та якості інформаційної бази. По-

друге, існує ризик зосередженості лише на короткострокових результатах, що може призвести до нехтування стратегічними ризиками. По-третє, підприємства можуть бути надто залежними від зовнішніх факторів, таких як кон'юнктура ринку або зміни в законодавстві, що ускладнює довгострокове планування.

Діагностика стратегічного рівня економічної безпеки підприємства є важливим етапом у забезпеченні його довгострокової стійкості та конкурентоспроможності. Вона дозволяє не лише оцінити наявний ресурсний потенціал та ефективність управління, але й виявити потенційні загрози та можливості для розвитку. Для забезпечення належного рівня стратегічної економічної безпеки необхідно використовувати комплексний підхід, враховуючи як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на діяльність підприємства.

Література

1. Грибіненко О.М., Шагоян С.М. Сутність та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. №22. Частина 1. С.98-100.
2. Огренич Ю., Діброва В. Економічна безпека промислових підприємств в Україні: стан, проблеми та напрямки покращення. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. №15. С.180-191. URL:<https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.22> (дата звернення 08.09.2024).
3. Сак Т. В. Стратегічні підходи в управлінні економічною безпекою підприємства. URL: <https://core.ac.uk/reader/153580100> (дата звернення 09.09.2024).

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК РИЗИКІВ ТА ЇХ СТРАХУВАННЯ

У сучасному економічному середовищі, яке характеризується швидкими змінами і високим рівнем невизначеності, управління фінансовими ризиками є критично важливим аспектом для забезпечення стабільності та ефективності діяльності компаній. Фінансові ризики можуть виникати внаслідок коливань ринкових умов, змін у законодавстві, валютних коливань, кредитних ризиків та інших факторів, які здатні вплинути на фінансові результати підприємств і їх загальний економічний стан.

Фінансовий облік ризиків є ключовим процесом у системі управління ризиками, який включає ідентифікацію, оцінку, моніторинг і звітність про ризики, що впливають на фінансову діяльність організації. Це дозволяє підприємствам краще розуміти потенційні загрози і можливості, що виникають у процесі їх діяльності, а також приймати обґрунтовані рішення для зменшення можливих негативних наслідків.

Одним із важливих аспектів управління фінансовими ризиками є страхування, яке допомагає знизити потенційні фінансові втрати від небажаних подій. Страхування ризиків може включати в себе різні види полісів, такі як страхування кредитних ризиків, валютних ризиків, інвестиційних ризиків та інші специфічні форми страхового захисту. Використання страхування як частини стратегії управління ризиками дозволяє підприємствам зменшити фінансову невизначеність і забезпечити більшу стабільність у своїй діяльності.

Фінансовий облік ризиків та їх страхування є невід'ємною частиною сучасної управлінської практики, що дозволяє компаніям ефективно управляти можливими фінансовими загрозами та невизначеностями. Щодо основних

аспектів фінансового обліку ризиків та їх страхування то їх можливо представити в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні аспекти фінансового обліку ризиків та їх страхування

Аспект	Характеристика
Ідентифікація та оцінка ризиків	Систематичний підхід до ідентифікації і оцінки фінансових ризиків дозволяє організаціям своєчасно виявляти потенційні загрози і вразливі місця
Моніторинг та звітність	Регулярний моніторинг і звітність про фінансові ризики забезпечують актуальність і точність інформації про ризикові фактори, що дозволяє приймати оперативні і обґрунтовані рішення для їхнього управління
Роль страхування	Використання страхових полісів, таких як страхування кредитних ризиків, валютних ризиків або інвестиційних ризиків, допомагає забезпечити фінансову стабільність і зменшити можливі втрати
Інтеграція з фінансовим управлінням	Ефективний фінансовий облік ризиків має бути інтегрований у загальну стратегію фінансового управління підприємства, що включає розробку планів дій на випадок ризикових ситуацій, адаптацію до змінюваних умов ринку і вдосконалення процесів управління фінансами
Вдосконалення	Умови ринку та ризикові фактори постійно змінюються, тому важливо регулярно переглядати і вдосконалювати методи обліку і управління ризиками

Джерело: [1-8]

Загалом, ефективний фінансовий облік ризиків і грамотне використання страхових механізмів є критичними для забезпечення фінансової стійкості і довгострокового успіху компаній. Це дозволяє не тільки знижувати потенційні фінансові втрати, але й підвищувати загальну конкурентоспроможність і стабільність підприємства в умовах невизначеності.

Література

1. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O. and Kyrylenko, O. (2024). Financial Security in the Conditions of Globalization: Strategies and Mechanisms for the Protection of National Interests. Econ. Aff., 69(Special Issue): 261-268. URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1z1.pdf>

2. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. Журнал стратегічних економічних досліджень, № 6(17), 2023. - С.28-37, URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>

3. Клейснер О. В. Ринок перестраховання України: теоретико-методологічні домінанти формування та пріоритети розвитку [текст]: монографія / О. В. Клейснер, – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.

4. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Омецінська І. Я. Облік та оподаткування в інтернет-бізнесі: перспективи розвитку та виклики. Бізнес Інформ. 2024. №1. С. 258–266. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-258-266>

5. Панасюк В., Птащенко О., Клак О., Трубіщина О. Експортно-імпорتنі операції: реалії обліку і оподаткування в умовах воєнного стану. Журнал стратегічних економічних досліджень, № 1(12), 2023. - С. 25-34. URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/07/1-2023-3.pdf>

6. Свідерська А.В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук; спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами. (за видами діяльності). - Хмельницький, 2016. - 290 с.

7. Сисюк С.В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. Вісник ЖДТУ. Житомир, 2015. № 2 (72). С. 86–90

8. Тюріна Н. М. Карвацька Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Центр учбової літератури. Київ, 2012. С. 395-419.

УДК 657.471

Білий А. Т.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор, Дерій В. А.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Управлінський облік витрат є ключовим елементом ефективного менеджменту, що дає змогу аналізувати та контролювати всі види витрат для ухвалення ефективних управлінських рішень. Мета такого виду обліку зосереджується на внутрішніх запитах підприємства і має відмінності у порівнянні з фінансовим обліком, який призначений для усіх користувачів.

Основною класифікаційною ознакою витрат в аграрних підприємствах є розподіл на прямі та непрямі. Прямі витрати можуть безпосередньо відноситись на собівартість агропродукції (наприклад, насіння, добрива, зарплата виробничого працівника, амортизація за виробничим методом) [1; 2]. Непрямі витрати включають ті види, які неможливо прямо пов'язати з конкретною продукцією (для прикладу, витрати на управління підприємством; витрати на збут агропродукції; зарплата агронома, що вирощує декілька культур тощо) [3].

Прямі витрати аграрних підприємств слід розподіляти за статтями калькуляції для визначення собівартості агропродукції. Моделювання процесу вирощування рослин (за прикладом кукурудзи) дасть змогу охопити всі стадії технологічного процесу створення готової продукції. Кукурудза може бути біоенергетичним активом в обліку, якщо використовується з енергетичною метою [4; 5]. Основними етапами вирощування кукурудзи є: підготовка ґрунту; додавання добрив; внесення насіння; моніторинг за плантаціями; захист від шкідників; збір урожаю; його доставка до складів зберігання.

Кожна із зазначених стадій включає окремі витрати, їхня ідентифікація сформулює якісну інформацію для ухвалення управлінських рішень. Під час підготовки ґрунту відбувається процес орання та культивування землі, що супроводжується такими витратами: заробітна плата основних робітників та

єдиний соціальний внесок (ЄСВ); витрати на паливно-мастильні матеріали; витрати на техогляд та ремонт агротехніки; амортизація агротехніки (виробничий метод). На етапі внесення добрив повторюються витрати пов'язані з заробітною платою основних робітників та обслуговуванням агротехніки, а також додаються матеріальні витрати на добрива. Під час посіву слід виокремити додатково витрати на насіння, а під час захисту від шкідників та хвороб – витрати на засоби захисту рослин. Моніторинг за плантаціями і збір урожаю також передбачає витрати на заробітну плату основних робітників та агротехніку. Виокремимо основні статті калькуляції собівартості вирощеної в аграрному підприємстві кукурудзи:

- витрати на насіння та добрива;
- витрати на засоби захисту рослин;
- заробітна плата основних робітників;
- ЄСВ на заробітну плату основних робітників;
- витрати на паливно-мастильні матеріали;
- витрати на техогляд і ремонт агротехніки;
- амортизація агротехніки (виробничий метод).

Якісна організація процесу управління собівартістю сприятиме зростанню внутрішнього гудвілу як важливого нематеріального активу підприємства [6; 7]. Тому у процесі калькулювання витрат на виробництво кукурудзи слід проаналізувати певні чинники, що впливають на виробничий процес. До неконтрольованих факторів можна включити: ціни на матеріали, залежність від кліматичних умов, державне регулювання оплати праці і т.д.

Чинниками, за допомогою яких підприємство може впливати на процес калькулювання витрат на собівартість агропродукції, є:

- ефективна організація операційної діяльності;
- рівень професійної кваліфікації працівників;
- рівень використання сучасної агротехніки;
- технологія вирощування агропродукції.

Отже, ефективне управління контрольованими чинниками дасть змогу

встановити баланс між мінімізацією собівартості продукції і збереженням її якості, що матиме важливе значення для підвищення ефективності та конкурентоспроможності аграрного виробництва

Література

1. Задорожний З.-М. В., Крупка Я. Д., Омецінська І. Я. та ін. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 320 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5793/1/Kontseptsia_rorvytku_buhgalters_kogo_obliku-2015.pdf
2. Дерій В. А. Методи внутрішньогосподарського контролю за витратами на виробництво у сільськогосподарських підприємствах. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 18. С. 254-257.
3. Задорожний З.-М. В., Крупка Я. Д., Омецінська І. Я. Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи обліку. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 294 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5794/1/Stan_i_perspektyvy_rozvytku_vit_chyznkjanoji_ekonomiky-2013.pdf
4. Bila Y. Bioenergy assets in the global climate scenario: multilevel model of functions. *Herald of Economics*. 2023. Vol. 3. 131–143. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.131>
5. Bila Yu. Bioenergy Assets as an Innovative Accounting Object: Definition and Recognition Criteria. *Oblik i finansi*. 2023. pp. 5-10. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4\(102\)-5-10](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-4(102)-5-10)
6. Судин Ю. Гудвіл у системі бухгалтерського обліку: компоненти і класифікація. *Вісник ТНЕУ*. 2016. Вип. 2. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3952/1/Судин_Ю..pdf
7. Судин Ю. Стратегічний аналіз гудвілу в обліково-аналітичній системі підприємства. *Світ фінансів*. 2015. Вип. 2. С. 156-163. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/3759>

Влох М. П.,
студент група ОМОм-21,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Починок Н. В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Зростання популярності нефінансової звітності підтверджують кілька значущих фактів: у найбільшій світовій базі звітів про соціальну відповідальність нарахується 168 979 звітів від 24 664 організацій [1]. За даними дослідження KPMG, 45% керівників великих компаній визнають, що ESG-програми (екологічні, соціальні та управлінські стандарти) підвищують фінансову результативність, 69% говорять про зростання попиту на відповідальну звітність, а 72% прогнозують посилення контролю над показниками нефінансових звітів.

Сьогодні спостерігається тенденція до створення єдиної бази стандартів нефінансової звітності. У 2021 році, після Міжнародної кліматичної конференції, була заснована Рада з міжнародних стандартів звітності сталого розвитку (ISSB), метою якої є розробка глобальної основи для розкриття інформації щодо сталого розвитку. До складу ISSB увійшли Рада зі стандартів розкриття інформації про екологічний вплив (CDSB) і Фонд звітності про вартість організацій (VRF). Перші розроблені робочою групою стандарти стосуються клімату та загальних аспектів сталого розвитку. Стандарти SASB, Концептуальна основа інтегрованої звітності та Принципи інтегрованого мислення залишаються актуальними.

У жовтні 2021 року були оновлені GRI Standards, до яких компанії мають перейти впродовж наступних років. Ці стандарти включають універсальні, тематичні та галузеві серії. Особливістю нової версії GRI є принцип подвійної суттєвості, який визначає два напрями звітності: фінансову та нефінансову. Перший фокусується на створенні економічної вартості для інвесторів, а другий – на впливі компанії на економіку, суспільство та довкілля. Сучасні GRI стандарти охоплюють

широкий спектр показників, що стосуються впливу організацій на економіку, природу та суспільство, включаючи права людини. Інформація з нефінансової звітності є важливою не лише для інвесторів, але й для багатьох інших зацікавлених сторін. Вона не може бути повністю сформована виключно за допомогою традиційного бухгалтерського обліку, хоча певні її елементи можуть спиратися на облікові практики, включаючи екологічний та соціальний облік.

Для розвитку обліку в контексті інформаційного забезпечення корпоративної звітності можливі два варіанти: або зосередитися виключно на фінансовій складовій, або розширити сферу обліку, включивши нефінансову звітність. На нашу думку, саме другий варіант є перспективнішим, оскільки він дозволить адаптувати бухгалтерський облік до нових вимог сталого розвитку та зміцнити його роль як інформаційної системи. Баланс між репутаційними вигодами компанії та об'єктивною інформацією для стейкхолдерів є ключовим завданням. Дотримання принципів відповідальної звітності та адаптація до актуальних вимог залишатимуться важливими завданнями для бухгалтерських професіоналів, оскільки ці процеси не можуть бути повністю автоматизовані.

Роль обліку поступово змінюється: він все більше переходить у багатовимірний вимір, де оцінюються не лише фінансові показники, а й екологічний, соціальний та економічний вплив діяльності компаній. У цьому контексті традиційні принципи бухгалтерії повинні бути переосмислені та адаптовані до нових реалій. У підсумку, нефінансова звітність стає важливим інструментом комунікації з широким колом зацікавлених сторін, і для її розвитку необхідно поєднувати класичні облікові методи з новими підходами, що враховують вплив бізнесу на довкілля та суспільство.

Література

1. Integrated Report 2023. URL: https://corporateregister.ams3.digitaloceanspaces.com/report_pdfs/https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf
2. Міжнародний стандарт інтегрованої звітності. URL: https://integratedreporting.ifrs.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf

Гаврилюк О. В.,
магістр кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сисюк С. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Здійснення українськими підприємствами зовнішньоекономічної діяльності зумовлює існування в системі їх обліку об'єктів, які вимагають застосування особливих правил у частині використання нормативно-правових, методичних, організаційно-технічних, інформаційно-аналітичних аспектів відображення. Облікове відображення операцій із врахуванням норм чинного законодавства дозволяє своєчасно та у повному обсязі отримувати необхідну інформацію про виконання зовнішньоекономічних договорів та здійснювати контроль за усіма етапами зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Одним із найважливіших об'єктів обліку ЗЕД є розрахунки. Облік розрахунків включає в себе реєстрацію та облік усіх фінансових та господарських операцій, які здійснюються у процесі зовнішньоекономічної діяльності. Зокрема, у їх складі перебувають податкові розрахунки. Тож підприємства – суб'єкти ЗЕД, повинні дотримуватися всіх податкових та фінансових правил, встановлених нормативними документами. Не менш вагомим обліковим об'єктом є також розрахунки з контрагентами. Ведення обліку розрахунків в ЗЕД є обов'язковим для забезпечення прозорості та відповідності законодавству. Обов'язком для підприємств, що здійснюють операції з експорту та імпорту товарів, є дотримання граничних строків розрахунків, які встановлюються Національним банком України. На сьогодні граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів «визначаються п.142 постанови Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» та становлять 180 календарних днів» [1]. Також НБУ, як суб'єкт, який здійснює

валютне регулювання, встановлює особливості застосування граничних строків розрахунків та завершення здійснення валютного нагляду (контролю), а саме:

- щодо граничних строків розрахунків, які не поширюються на операції з експорту та/або імпорту товарів, сума яких не перевищує 400 тис. грн.;
- щодо операцій з експорту товару, то грошові кошти від нерезидента підлягають зарахуванню на поточний рахунок резидента в банку України;
- щодо неможливості завершення здійснення валютного нагляду за операціями з експорту/імпорту товарів на підставі документів про припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог [1].

Загалом облік розрахунків у ЗЕД в Україні має багато специфічних моментів. Особливості, які існують чітко регулюються національним законодавством, зокрема ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» [2], Податковим кодексом [3], а також нормативно-правовими актами Національного банку України (НБУ).

Регулювання розрахункових операцій в зовнішньоекономічній діяльності щодо експорту, а саме своєчасно повернута валютна виручка за експортовані товари сприятиме фінансовій стабільності держави, захисту та підтримки національної безпеки, збільшенню інвестиційної привабливості держави, підняттю рівня економіки до європейських міжнародних стандартів. Відповідно здійснення імпортової діяльності сприяє стабілізації національної валюти, зниженню дефіциту іноземної валюти, збільшенню дохідної частини Державного бюджету, збереженню платіжного валютного балансу держави.

Література

1. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 р. №18. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. №959-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
3. Податковий кодекс: Закон України від 02.12.2010 р. №2755 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Гавришків С. Л.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор, Дерій В. А.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ В МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Молокопереробні підприємства, які займаються переробкою молочних продуктів, відіграють провідну роль у розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК України. Для забезпечення своєї переробної діяльності молокопереробні підприємства повинні вміти раціонально керувати власними витратами. Здійснювані такими підприємствами витрати є не лише кількісними економічними показниками, але й ключовими об'єктами обліку, що сприяють підвищенню їхньої фінансової стабільності та конкурентоздатності. Для працівників бухгалтерії молокопереробних підприємств важливо досконало знати і розуміти загальні підходи до обліку витрат під час переробки на них молочної продукції та вміло застосовувати їх у своїй практичній обліковій роботі.

Проблеми обліку витрат на виробництво продукції у підприємствах виробничої сфери України, в тому числі у молокопереробних підприємствах, досліджували Безверхий К. В., Белебега І. О., Бондар М. І., Бруханський Р. Ф., Бутинець Ф. Ф., Валусь Б. І., Герасимович А. М., Голов С. Ф., Гуцаленко Л. В., Гуцалюк З. В., Дерій В. А., Жук В. М., Задорожний З.-М. В., Ільїн В. Ю., Калюга Є. В., Карпенко О. В., Кірейцев Г. Г., Куцик П. О., Ластовецький В. О., Левицька С. О., Легенчук С. Ф., Лінник В. Г., Литвин Б. М., Литвин Ю. Я., Малюга Н. М., Моссаковський В. Б., Мошковська О. А., Нападовська Л. В., Остапенко Я. О., Пилипів Н. І., Плаксієнко В. Я., Правдюк Н. Л., Проданчук М. А., Пушкар М. С., Реслер М. В., Рожелюк В. М., Саблук П. Т., Садовська І. Б., Скрипник М.

І., Сопко В. В., Сук Л. К., Сук П. Л., Хомин П. Я., Чумаченко М. Г., Шевчук В. О., Шигун М. М. та інші.

Усі витрати, які здійснюють нині українські молокопереробні підприємства можна поділяти на прямі і непрямі. До прямих витрат молокопереробних підприємств України зараховують молочну сировину та інші інгредієнти до неї; матеріали для упакування молочної сировини і готової продукції; витрати на оплату робітників, які беруть безпосередню участь у переробці молочної сировини. До непрямих витрат українських молокопереробних підприємств належать: витрати, що пов'язані із обслуговуванням й утриманням молокопереробного обладнання; оплата вартості спожитих підприємством енергоносіїв; витрати на загальновиробничі потреби (оренда приміщень; утримання персоналу, що забезпечує керування виробничим процесом тощо).

Прямі витрати молокопереробних підприємств безпосередньо відносять на відповідні види виробленої продукції чи виробничі процеси, а непрямі витрати намагаються розподілити між певними виробничими процесами.

Залежно від тісноти зв'язку між величинами витрат та обсягами промислового виробництва молочних продуктів, витрати молокопереробних підприємств поділяють на постійні та змінні. Постійними витратами вважають витрати, які не мають прямої залежності від обсягів промислового виробництва молочних продуктів, а змінними витратами – витрати, що змінюються прямо пропорційно до обсягів виробництва (для прикладу, зі збільшенням витрат на сировину на 20 % змінні витрати також збільшаться на 20 %).

Об'єктами обліку витрат на виробництво є великі та середні молокопереробні підприємства, малі підприємства, обслуговуючі кооперативи, фізичні особи-підприємці, цехи, бригади, центри відповідальності тощо. Водночас, об'єктами калькулювання собівартості продукції виступають окремі види (підвиди), групи (підгрупи), назви та сорти вироблених молочних продуктів і т. д.

Під час виробництва молочних продуктів можуть використовувати різні методи обліку витрат, а саме: 1) метод обліку прямих витрат (усі прямі витрати на виробництво відображаються на відповідних рахунках таких витрат. Для прикладу, витрати на молочну сировину; витрати на інгредієнти до молочної сировини; витрати праці робітників, що безпосередньо зайняті у виробничому процесі; інші прямі витрати); 2) метод обліку повних (прямих і непрямих) витрат; 3) нормативний (метод стандартизованих витрат) метод обліку витрат (облік ведеться за встановленими нормами (стандартами) і відхиленнями від них); 4) попроцесний метод обліку витрат (облік витрат здійснюють відповідно до чинних процесів виробництва); 5) попередільний метод обліку витрат (витрати обліковують за певними переділами, нагромаджуючи їх від одного переділу до наступного за ним переділу) тощо.

Під час обліку витрат на виробництво молочних продуктів працівникам обліку доцільно брати активну участь у практичних заходах зі зменшення витрат кількості та якості молочної сировини, запровадження новітніх технологій із збереження енергетичних ресурсів, підвищення рівня автоматизації технологічних процесів.

Отже, облік витрат є одним з провідних елементів менеджменту в молокопереробних підприємствах. Усвідомлене сприйняття управлінням молокопереробного підприємства здійснюваних ними витрат на виробництво і раціональне використання методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції дають змогу оптимізувати управління наявними ресурсами підприємства і досягнути високого та стабільного рівня його розвитку як тепер, так і в майбутньому.

Головацький В. Ф.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к. е. н., доцент, Фаріон В. Я.

СУТНІСТЬ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Важливою умовою максимізації прибутку підприємства є забезпеченість виробничого процесу необоротними матеріальними активами в необхідній кількості та їх ефективне використання для нормального його функціонування.

Враховуючи це, слід приділити особливу увагу питанню трактування терміну «необоротні матеріальні активи», оскільки на сьогодні різко виділяються розбіжності у назві та визначенні цих засобів.

Для правильного визначення поняття «необоротні матеріальні активи» необхідно дослідити поняття активу.

Досліджуючи вітчизняні стандарти обліку бачимо, що згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3] під активами підприємства розуміються «ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому» [3].

Таким чином, ресурс не визнається активом у тих випадках, коли витрати на нього не передбачають отримання економічних вигод підприємством після завершення звітного періоду.

Відповідно, актив може бути відображений у балансі лише за таких умов:

- його вартість можна достовірно оцінити;
- передбачається отримання економічних вигод у майбутньому від його використання.

Витрати на придбання або створення активу, які не відповідають цим критеріям, включаються до витрат поточного звітного періоду (у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) і не відображаються у балансі (звіті про фінансовий стан).

Що ж стосується сутності необоротних активів то слід зазначити, що визначення даної економічної категорії у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» є складним для сприйняття, оскільки не можливо ідентифікувати конкретних ознак, які притаманні необоротним активами, не використовуючи визначення оборотних активів.

Так, щодо трактування необоротних активів у НП(С)БО Півторак М.В. відмічає, що використання терміну «необоротні активи» є не досить коректним. Зумовлено це тим, як зазначає науковець, «єдиним активом, який не є оборотним, є земля» [4, с. 6].

Відомий науковець у галузі бухгалтерського обліку Е. Райс під необоротними активами пропонує розуміти «будь-які активи, які підприємство використовує на постійній довгостроковій основі, на відміну від поточних активів, які купуються для продажу покупцям» [1, с. 16].

Гудзь Н.В., Денчук П.Н. та Романів Р.В. відмічають, що необоротні активи – «це матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, призначені для реалізації чи використання протягом терміну, що більший ніж 12 місяців чи операційний цикл» [2].

Таким чином можемо зробити висновок, що більшість науковців обов'язковим елементом для необоротних активів виділяють одержання економічної вигоди від їх використання, а також тривалий строк корисного використання.

Досить вдалою, на нашу думку, є пропозиція Л. Г. Словінської про доцільність перейменування необоротних активів у довгострокові активи [5]. Під останніми вчена пропонує розуміти «сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, які належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, переносять свою вартість на новостворену продукцію частинами та економічні вигоди від використання яких очікується отримувати протягом періоду, який становить більше одного року (або операційного циклу)» [5].

Також варто відзначити, що в міжнародній обліковій практиці термін «необоротні активи» має різні назви залежно від країни. Наприклад, у Швейцарії

необоротні активи відображаються у балансі в розділі «Основні засоби», а в Німеччині у фінансовій звітності їх поділяють на статті «Основний капітал» та «Фінансові активи». В Угорщині під необоротними активами розуміють ресурси, що використовуються для забезпечення діяльності підприємства та його функціонування протягом періоду, що перевищує один рік.

Таким чином, необоротні матеріальні активи – це активи, більша частина яких бере участь у виробничому процесі, має термін корисного використання понад один рік і, перебуваючи в обороті засобів підприємства, сприяє генеруванню грошових надходжень.

Література

1. Rayce A. *Financial Accounting Demystified: Understanding Financial Statements and Analysis*. 2007. URL: <https://www.amazon.com/Accounts-Demystified-Understand-Financial-Accounting/dp/0273663348>
2. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік. 2-ге вид., перероб. і доп.: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 424 с. URL: <https://cul.com.ua/preview/buh&gu.pdf>;
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
4. Півторак М.В. Облік основних засобів у рибному господарстві: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ, 2006. 19 с.
5. Словінська Л.Г. Нарахування зносу – спосіб регулювання балансової оцінки довгострокових активів. *Фінанси України*. № 7. 2006. С. 92-100.

Гомівка Л. М.,
студент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор,
зав. кафедри Задорожний З-М. В.

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ В УКРАЇНСЬКИХ АГРАРНИХ КОМПАНІЯХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Інтеграція України в глобальну економіку вимагає від аграрного сектора відповідності міжнародним стандартам, що є важливим чинником для підвищення конкурентоспроможності української продукції на зовнішніх ринках. Однак впровадження міжнародних стандартів в українських аграрних компаніях стикається з низкою проблем, які пов'язані з особливостями національного законодавства, технологічним станом галузі, фінансовими та адміністративними бар'єрами. Війна в Україні, спричинена агресією російської федерації, суттєво змінила умови функціонування багатьох галузей економіки, включно з аграрним сектором. Цей конфлікт наклав додаткові виклики на впровадження міжнародних стандартів в українських аграрних компаніях, адже військові дії призвели до руйнування інфраструктури, втрати частини земель і значного зниження інвестиційної привабливості. Однак, у цей критичний час міжнародна спільнота активізувала допомогу Україні, зокрема через грантові програми та підтримку у відновленні аграрного сектору. У цих тезах розглянемо додаткові проблеми та можливості впровадження міжнародних стандартів в умовах війни, включаючи питання грантової підтримки.

Серед проблем впровадження міжнародних стандартів можна виокремити наступні :

1. Незважаючи на наявність певних кроків у напрямку гармонізації українських стандартів з міжнародними, законодавча база залишається фрагментованою та потребує подальшого вдосконалення. Невизначеність щодо регулювання певних аспектів аграрного виробництва, особливо щодо якості

продукції та екологічних стандартів, створює бар'єри для впровадження міжнародних норм.

2. Фінансові обмеження. Впровадження міжнародних стандартів, таких як ISO 22000 (система управління безпечністю харчових продуктів) або GLOBALG.A.P. (стандарт для сільського господарства), вимагає значних фінансових ресурсів. Для багатьох аграрних компаній, особливо малих та середніх, ці витрати є непосильними. Крім того, необхідність модернізації виробничих процесів і обладнання створює додатковий фінансовий тиск.

3. Багато працівників аграрного сектору були мобілізовані до Збройних сил України, що створило кадровий дефіцит, особливо серед висококваліфікованих спеціалістів. Це ускладнює процес впровадження міжнародних стандартів, оскільки для адаптації до міжнародних вимог потрібні професійні знання у сфері управління якістю, екологічних стандартів і сертифікації..

4. Технологічна база багатьох українських аграрних компаній не відповідає вимогам сучасних стандартів, що значно ускладнює процес впровадження міжнародних норм. Багато підприємств використовують застаріле обладнання, яке не дозволяє забезпечити необхідну якість продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Перспективи впровадження міжнародних стандартів полягають в наступному:

1. Розширення ринків збуту. Впровадження міжнародних стандартів є ключовим фактором для виходу українських аграрних компаній на нові ринки. Багато країн, особливо в Європейському Союзі, вимагають дотримання жорстких стандартів безпеки та якості продукції. Відповідність цим вимогам дозволить українським компаніям значно збільшити експортний потенціал.

2. Підвищення конкурентоспроможності. Впровадження стандартів не лише підвищує якість продукції, але й сприяє оптимізації виробничих процесів, що зменшує витрати і підвищує ефективність. Це дозволяє аграрним компаніям

бути більш конкурентоспроможними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

3. Міжнародні стандарти часто включають вимоги щодо сталого використання ресурсів та екологічної безпеки. Впровадження таких стандартів допоможе українським аграрним компаніям знизити негативний вплив на довкілля, що є важливим у контексті глобальних екологічних викликів.

4. Державна підтримка та міжнародні проєкти. Останніми роками уряд України та міжнародні організації активно підтримують програми модернізації аграрного сектора. В рамках таких проєктів надаються гранти, технічна допомога та консультації щодо впровадження міжнародних стандартів. Це створює можливості для українських аграрних компаній адаптуватися до міжнародних вимог з мінімальними фінансовими ризиками. У відповідь на агресію Росії, міжнародна спільнота активізувала програми фінансової підтримки аграрного сектору України. Організації, такі як Світовий банк, Європейський Союз, FAO (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН), а також численні міжнародні благодійні фонди надають гранти для відновлення аграрної інфраструктури, впровадження технологій сталого виробництва та підвищення стандартів якості продукції. Ці грантові програми дозволяють українським аграріям швидше адаптуватися до вимог міжнародних ринків, незважаючи на воєнний стан.

5. Можливості для виходу на нові ринки. Український аграрний сектор, завдяки міжнародній підтримці, отримує можливості для виходу на нові ринки, зокрема Європейського Союзу, де дотримання міжнародних стандартів є обов'язковою умовою. Гранти на сертифікацію продукції за стандартами ISO та GLOBALG.A.P. допомагають аграрним компаніям відповідати вимогам європейських споживачів. Це дозволяє компенсувати втрати на ринках, на які вплинула російська агресія.

Впровадження міжнародних стандартів в аграрному секторі України є необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності та стійкості галузі. Незважаючи на наявність численних проблем, таких як фінансові

обмеження, нестача кваліфікованих кадрів та технологічна відсталість, перспективи гармонізації національних стандартів з міжнародними є досить обнадійливими. Державна підтримка та міжнародні програми допомоги можуть стати ключовими факторами, що сприятимуть інтеграції українських аграрних компаній у глобальну економіку.

Література

1. Крисоватий А. І. , Панасюк В. М. , Мельничук І. В. , Бурденюк Т. Г. Міжнародні стандарти обліку та звітності : підручник. За заг. ред. А. І. Крисоватого, В. М. Панасюк. Тернопіль : Економічна думка, 2021. 580 с.
2. Ловінська Л. Г. Міжнародні стандарти в обліку державних підприємств України. Фінанси України. 2020. № 6. С. 75-92. DOI: <http://surl.li/upqjv>.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

Грабовська Н. В.,
студентка групи ОПДм-21,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Фаріон В. Я.

МЕХАНІЗМ ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСНОВНІ ЗАСОБИ В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основні засоби є ключовим компонентом активів будь-якого підприємства, що забезпечують його здатність здійснювати господарську діяльність і генерувати дохід. Відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності є важливим елементом для формування достовірної та повної картини щодо фінансового стану компанії, оскільки від точності й достовірності цієї інформації залежить правильність оцінки вартості активів підприємства, їх зносу, а також фінансових результатів. Правильний облік і представлення цих активів у звітності допомагають користувачам фінансової інформації оцінити ефективність використання ресурсів, а також планувати подальший розвиток підприємства. У зв'язку з цим, механізм відображення основних засобів у фінансовій звітності вимагає ретельного підходу та відповідності до встановлених стандартів бухгалтерського обліку.

Основні засоби відображаються у фінансовій звітності підприємства в кількох формах, кожна з яких містить специфічну інформацію.

Так, у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», основні засоби відображаються в розділі I активу балансу та розділі III (рядок 1200) [1].

Слід відмітити, що у рядку 1200 відображаються дані про вибуття необоротних активів (в тому числі основних засобів), що утримуються для продажу. Інформація про ці активи, включаючи основні засоби, не відображається в I розділі активу Балансу, а класифікується як оборотні активи. Вона включається до складу товарів та відображається на синтетичному субрахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу», а також в III розділі активу Балансу.

Хоча переведення основних засобів у категорію оборотних активів у разі їх продажу виглядає логічним, оскільки такі активи фактично стають товаром, виникає проблема, якщо їх не реалізують протягом 12 місяців. В такому випадку, основні засоби, які не були продані, залишаються в складі оборотних активів і відображаються як товарні запаси. Підприємство має можливість продовжувати їх використання без нарахування амортизації. Проте фактична економічна сутність таких активів не змінюється, що ставить під питання доцільність їх переведення до іншої класифікаційної групи. Якщо об'єкти не продаються в зазначений термін, необхідно переосмислити їх класифікацію і, можливо, повернути їх до категорії необоротних активів, щоб відобразити їх справжню економічну природу і функціональне призначення.

У формі № 2 «Звіт про фінансовий стан (Звіт про сукупний дохід)» також частино відображається інформація про основні засоби, а саме про нараховану амортизацію протягом звітного періоду. Така інформація відображається у рядку 2515 «Амортизація» в розділі III «Елементи операційних витрат». Однак, тут міститься інформація не лише про суму нарахованого зносу на основні засоби, а й на малоцінні необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, біологічні активи та інші необоротні активи.

Що стосується форми №3 «Звіт про рух грошових коштів» то тут також присутня інформація про основні засоби, але знову ж таки опосередковано. Придбання або виготовлення основних засобів вважається капітальними інвестиціями, тому у Звіті про рух грошових коштів ці операції відображаються в розділі інвестиційної діяльності. Це включає всі витрати на придбання, будівництво або модернізацію основних засобів, які мають довгострокове значення для підприємства.

І найбільш повну інформацію про основні засоби підприємства відображають у такій звітності, як «Примітки до річної фінансової звітності» (форма № 5). Так, для розкриття інформації про основні засоби призначений розділ II «Основні засоби», в якому вже безпосередньо відображають інформацію про динаміку зміни основних засобів протягом звітного року із

деталізацією по групах, а також пояснення до цих змін [2].

Для покращення механізму відображення інформації про основні засоби в фінансовій звітності підприємства відповідно до сучасних вимог, можна вжити наступні заходи:

- впровадження актуальних методів амортизації та переоцінки відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) або національних стандартів;

- регулярний перегляд і коригування строків корисного використання основних засобів на основі їх фактичного стану та економічних умов;

- включення детальної інформації про методи обліку, переоцінки, класифікацію основних засобів, а також надання інформації про будь-які обмеження або забезпечення;

- проведення регулярних аудитів обліку основних засобів для перевірки точності і відповідності інформації до облікових стандартів і вимог;

- проведення детального аналізу ефективності використання основних засобів та їх впливу на фінансові результати.

Ці заходи дозволять забезпечити точність, прозорість і відповідність фінансової звітності сучасним вимогам, що, в свою чергу, підвищить довіру інвесторів і інших зацікавлених сторін.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

2. Бразілій Н. М. Особливості відображення основних засобів у звітності. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Тернопіль, 11 трав. 2016 р / ТНЕУ. Тернопіль, 2016. С. 46-48.

Дмитрів В. М.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сисюк С. В.

ПДВ ПРИ ЕКСПОРТІ ТА ІМПОРТІ ТОВАРІВ (РОБІТ, ПОСЛУГ): ПРАКТИЧНІ ОБЛІКОВО-РОЗРАХУНКОВІ АСПЕКТИ ТА ПРОБЛЕМИ

В українській податковій системі та міжнародній діяльності податок на додану вартість (ПДВ) відіграє важливу роль при імпорті та експорті товарів, робіт і послуг. Застосування ПДВ у міжнародній діяльності вимагає від компаній дотримання складних протоколів і правил. Ця складність не тільки посилюється з розвитком міжнародних торгових угод, а й вимагає здійснення постійної адаптації законодавства з обліку до змін у світовій економіці. Україна часто не встановлює ставку ПДВ на експорт, що дозволяє підприємствам отримувати податковий кредит на експорт товарів і послуг без сплати ПДВ [1; 2; 3]. При цьому, метою застосування нульової ставки ПДВ є збереження експортної конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. Усуваючи податкове навантаження на експортовані товари, політика нульового оподаткування забезпечує пропонування українських товарів і послуг на світовому ринку за конкурентними цінами без додаткових витрат. Такий підхід до оподаткування вимагає точного обліку та відображення в документації для підтвердження статусу експорту товарів і послуг, що може бути адміністративним тягарем для компаній, особливо для малих і середніх підприємств. Щодо імпортних операцій, то ПДВ зазвичай стягується з митної вартості товарів і для цілей обліку вимагає складних розрахунків, які враховують вартість імпортової продукції, на додаток до транспортування, страхування та інших пов'язаних витрат. Щоб уникнути потенційних конфліктів з митницею та неочікуваних податкових зобов'язань, імпортери повинні ретельно оцінювати та класифікувати свої товари відповідно до УКТЗЕД. Існують деякі труднощі в практичному застосуванні положень

оподаткування ПДВ, що полягають у документуванні операцій, термінах відшкодування ПДВ та у швидкій зміні законодавчо-нормативних актів. Наприклад, підприємствам часто важко зібрати всі документи, необхідні для відшкодування ПДВ, особливо коли вони мають справу з кількома юрисдикціями та складними ланцюгами поставок. На грошовий потік компанії також можуть істотно вплинути умови відшкодування ПДВ. Затримка повернення коштів може бути фінансовим тягарем, особливо для малого бізнесу, який працює за кордоном.

У рамках зусиль України щодо інтеграції до Європейського Союзу дотримання Директиви ЄС 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану [4] вартість щодо ПДВ є одним із нових викликів для системи ПДВ у зовнішній торгівлі. Щоб забезпечити безперешкодні транскордонні операції з ПДВ, процес гармонізації включає не лише запровадження правових реформ, а й адаптацію адміністративних процедур і технічних систем. Ініціатива гармонізації спрямована на зменшення торговельних бар'єрів, підвищення загальної ефективності транскордонного бізнесу, забезпечення прозорості обліку та звітності. Крім того, запобігання можливим схемам ухилення від сплати податків продовжує залишатися головним завданням української системи обліку. Це включає впровадження найновіших інструментів оцінки ризиків, зміцнення зв'язків з міжнародними бухгалтерськими організаціями, розширення діяльності з удосконалення як податкової, так і облікової систем, співпраця з іноземними податковими органами та використання технологій для виявлення й боротьби з ухиленням від сплати ПДВ.

Важливим моментом для суб'єктів господарювання є відшкодування ПДВ для експортерів з метою збільшення грошового потоку для компаній у міжнародній торгівлі. Ефективність відшкодування ПДВ може суттєво вплинути на конкурентоспроможність українських експортерів, оскільки затримка відшкодування пов'язує оборотний капітал, який можна було б використати для розширення бізнесу та інновацій. Це є однією з важливих проблем, яка має бути вирішена в практичній площині обліку. Формування й дотримання відповідної

облікової методології та системи електронної звітності, а також системи контролю, заснованої на оцінці ризиків є одним із напрямів досягнення виконання завдання з вирішення цієї проблеми. Окрім цього важливим сучасним рішенням є також використання технічних можливостей, здатних значно підвищити ефективність збору та відшкодування ПДВ. Попри те, що вони вимагають значних витрат на інфраструктуру, навчання персоналу та забезпечення захисту від кібератак, їх використання відповідає сучасному рівню технічного розвитку та вимогам системи управління. Таким чином, українська система ПДВ для імпорту та експорту є складною сферою, що розвивається, та має значний вплив на систему обліку та контролю. Існуючі проблеми дещо сповільнюють участь країни у світовій торгівлі, зокрема й у все більш мережевий спосіб, але їхнє вирішення в практичній площині уможливить активний її розвиток і підвищення ефективності.

Література

1. Адамович Н. ПДВ при імпорті товарів. Фактор. *Податки і бухоблік*. 2018. №35–36. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/may/issue-35-36/article-36184.html>.
2. Болдовська К.П. Ткаль Я.С. Гузь М.М. Особливості нарахування та обліку податку на додану вартість за експортними та імпортними операціями суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2013/1942>
3. Лігазакон. Експортний ПДВ: продаж товарів. 2022. URL: https://buh.ligazakon.net/analytics/199183_eksportniy-pdv-prodazh-tovarv.
4. Директива ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_928#Text.

Довган М. В.,
студент групи ОМОм-21,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к. е. н., доцент, Починок Н. В.

ПОДАТКОВА КОНКУРЕНЦІЯ МІЖ КРАЇНАМИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ КОМПАНІЇ

Податкова конкурентоспроможність держави – це невід’ємна складова її сталого економічного розвитку, яка також і має значний вплив на рівень загального добробуту населення. Недавні антиковідні темпи стрімких глобалізаційних процесів, серед яких збільшення міжнародного потоку капіталу та активізація ділової діяльності, були зумовлені тенденцією до збільшення співробітництва та розширення міжнародних економічних зв’язків [1, С. 1-2.].

Глобальний спад економічної активності викликаний анти пандемічними обмеженнями яскраво продемонстрував високий рівень інтенсивності міжнародних трансакцій у різних сферах економічної діяльності. У таких умовах для подолання викликів та відновлення зростання економіки пріоритетним завданням кожної держави є можливість пристосовуватись до міждержавної конкуренції за залучення іноземних інвестицій та їх поступового впровадження та забезпечення стабільного розвитку [2, С. 183].

Водночас економічні обмеження, накладені пандемією, ще більше посилили важливість податкової конкурентоспроможності. Оскільки процес адаптації податкових практик є постійним і вимагає неперервного вдосконалення, їх вивчення практично завжди залишатиметься актуальним [3, С. 53].

У широкому розумінні міжнародна податкова конкуренція визначається як встановлення різних ставок податків незалежними державами з врахуванням їх окремих політичних, соціальних та економічних цілей шляхом збільшенням чи зниженням цих ставок. У куди вужчому розумінні податкова конкуренція – це вплив податкової системи однієї держави на інші, що полягає у можливості

платників податків обирати одну з цих країн своєю юрисдикцією з відповідно більш комфортнішим рівнем податкових ставок та переміщувати до неї свої ресурси [4, С. 2].

Також слід додати, що на рівень конкурентоспроможності країн для залучення іноземного капіталу діє й розвиток та складність ведення бухгалтерського обліку. Так, згідно з нормативними актами, в Україні методологія бухгалтерського обліку та ведеться фінансової звітності здійснюється за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [5, С. 12]. Що вносить як і позитивні (врахування специфіка і впровадження певної деталізації облікових даних) так і негативні моменти (додаткова інформація для засвоєння, опрацювання та аналізу користувачами облікових та фінансових даних). У сучасних реаліях важливо зосередити увагу на дослідженні загострення міжнародної податкової конкуренції та шляхів створення нових можливостей для залучення інвестицій і робочої сили.. [4, С. 7]

Література

1. Неізнана О. В., Овчаренко О. В., Гребенюк І. В., Податкова конкурентоспроможність як індикатор рівня добробуту населення. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/35.pdf
2. Цимбалюк І. О., Міжнародна конкуренція в умовах глобалізації. *Сучасні тенденції розвитку світової економіки: збірник матеріалів X Міжнар. Наук.-практ. Конф.* 2018. С. 183-184. URL: https://www.researchgate.net/publication/359048269_MIZNARODNA_PODATKOVA_KONKURENCIA_V_UMOVAN_GLOBALIZACII
3. Чинчик А. А., Євроінтеграційні впливи на формування та реалізацію податкової політики України. 2022. С. 52-61. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2022/2/EV20222_052-061.pdf
4. Цимбалюк І. О., Міжнародна податкова конкуренція: перспективи та реалії. 2013. С. 1-8. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153576353.pdf> -
5. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Денчук П. Н., Починок Н. В., Романів Н. В., Фінансовий облік. 2023. С. 181. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48101/1/finans_oblik-2023.pdf

Довгань А. А.,
студент група ОМОм-21,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Починок Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ ТА СКЛАДОВІ ОБЛІКУ МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ефективне ведення зовнішньоекономічної діяльності є викликом для суб'єктів господарювання як в Україні, так і в усьому світі. Ця діяльність не обмежується межами однієї країни, а відбувається в сучасному турбулентному глобальному економічному середовищі. Оскільки це середовище характеризується високим рівнем конкуренції, суворими вимогами до якості товарів та послуг, а також постійними змінами "правил гри", підприємства повинні безперервно аналізувати свою діяльність і шукати перспективні шляхи її вдосконалення.

Система обліково-аналітичного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є важливою складовою ефективного управління підприємствами, що здійснюють міжнародні фінансово-господарські операції. Вона охоплює процеси виявлення, реєстрації, узагальнення, збереження та передачі інформації стосовно всіх аспектів взаємодії підприємства з іноземними партнерами, а також забезпечує кількісно-якісну оцінку та аналіз відповідних економічних операцій.

Згідно із Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [1].

До основних видів ЗЕД належать: експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили; наданням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України

послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності; міжнародні фінансові операції; кредитні та розрахункові операції; товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність; орендні, у тому числі лізингові, операції; операції з придбання, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, валютних біржах та на міжбанківському валютному ринку; інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені законами України [2].

Як видно з поділу ЗЕД на види, її основу складають саме експортно-імпортні операції.

Облікове відображення операцій ЗЕД також залежить від сфери, виду й обсягів діяльності, географічного розташування, виду і розмірів зовнішнього ринку, на якому здійснює суб'єкт діяльність, досвіду зовнішньоекономічної роботи, принципів функціонування системи управління всередині підприємства, системи виробництва і реалізації готової продукції, а також збуту товарів, надання послуг і виконання робіт тощо. Тому, особливості обліку міжнародних господарсько-фінансових операцій суб'єктів господарювання визначаються специфічністю умов ведення ЗЕД і залежать від конкретних проваджуваних підприємством її видів.

Проте, зазначимо, що ефективність створення підсистеми обліку зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах, які її здійснюють, значною мірою залежить від правильного та послідовного врахування специфічних особливостей обліку міжнародних операцій. Основним завданням формування обліково-аналітичного забезпечення таких операцій є організація бухгалтерського обліку та економічного аналізу як єдиної системи, яка повинна включати всі аспекти обліково-аналітичного процесу: методологічні, методичні, організаційні та технічні.

У контексті збільшення ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання можна виділити наступні перспективні види обліково-аналітичного забезпечення ЗЕД для вдосконалення і розвитку:

- удосконалення порядку визнання доходів і витрат ЗЕД, пов'язаних з оцінкою активів, зобов'язань і виникненням курсових різниць;

- робочий план рахунків підприємства у частині обґрунтування використання окремих рахунків для обліку специфічних операцій ЗЕД;
- документування операцій на попередніх етапах ЗЕД у цілях забезпечення визнання в обліку окремих витрат, пов'язаних підготовкою до укладання зовнішньоекономічних контрактів;
- організаційні аспекти бухгалтерського обліку у частині налагодження комунікаційних зв'язків між структурними підрозділами підприємства, що мають як пряме, так і посереднє відношення до ЗЕД;
- формування показників бухгалтерської звітності, яка розкриває як фінансові, так і нефінансові показники ЗЕД.

Отже, організація бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства як єдиної системи, що охоплює всі аспекти облікового процесу - методологічні, методичні, організаційні та технічні - є ключовим завданням у формуванні обліково-аналітичної підтримки міжнародних операцій. Вдосконалення облікових процесів у визначених напрямках дозволить підвищити аналітичний потенціал інформації для внутрішніх користувачів, створити сприятливі умови для розширення зовнішньоекономічної діяльності через надання даних, зрозумілих іноземним партнерам, а також забезпечити можливість порівняння показників фінансово-господарської діяльності підприємства з аналогічними підприємствами як в країні, так і за її межами.

Література

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: закон України від 16.04.1991 р. №959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
2. Коваль Л.В. Формування системи обліку окремих видів діяльності на рівні підприємства. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 4. С. 175–185. URL: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-4-12>.

Довгий І. М.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор, Дерій В. А.

ВИТРАТИ НА ВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ КОНТРАКТІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Будівельна галузь є однією з найбільш динамічних і складних у фінансовому управлінні, а витрати на виконання будівельних контрактів часто мають свої особливості, які потребують спеціального підходу до обліку в будівельній галузі. Через це, витрати на виконання будівельних контрактів та їх відображення в системі обліку підприємств, зокрема, в контексті українського законодавства та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності, є досить актуальним питанням, а особливо, в умовах повномасштабної війни.

Досліджувати витрати на виконання будівельних контрактів вважаємо за необхідне із визначення класифікаційних ознак, методології, звітності, контролю за їх виконанням, автоматизацію та виявленням проблем в частині обліку витрат на виконання контрактів та пропозиції підходів щодо їх вирішення. Розглянемо їх детальніше. Витрати на виконання будівельних контрактів включають кілька ключових категорій, зокрема: прямі витрати і непрямі витрати. Витрати на виконання будівельних контрактів можна класифікувати за стадіями проєкту: підготовчі витрати, основні та завершальні витрати.

Облік витрат на виконання будівельних контрактів має відповідні принципи: визнання витрат, а саме: витрати повинні визнаватися у відповідному звітному періоді, коли вони фактично понесені; та пропорційний розподіл витрат, згідно з яким витрати слід розподілити пропорційно до виконаного обсягу робіт на підставі фактичних даних. Крім цього існує певна методологія обліку витрат на виконання будівельних контрактів, зокрема: метод витрат на виконані роботи (витрати визнаються в момент виконання робіт і

відображаються на рахунках витрат); метод часткового завершення (витрати розподіляються відповідно до ступеня завершення робіт); метод повного завершення (витрати визнаються лише після завершення всього контракту).

Витрати на виконання будівельних контрактів відображаються в бухгалтерському обліку через спеціалізовані рахунки, такі як: рахунки витрат (для обліку застосовують рахунки прямих і непрямих витрат, що пов'язані із виконанням будівельного контракту); рахунки нарахованих витрат (для відображення витрат, які ще не були сплачені, але вже здійснені).

У фінансових звітах витрати на виконання будівельних контрактів відображаються у складі витрат на реалізацію будівельних робіт. Вони відображаються у Звіті про фінансові результати та Балансі. Щодо управлінського обліку витрат на виконання будівельних контрактів, то він забезпечує інформацію для ухвалення управлінських рішень та включає: аналіз витрат і доходів та бюджетування і прогнозування.

Особливо актуальним в нинішніх воєнних умовах є контроль витрат, який має включати: ефективний моніторинг витрат (регулярний контроль за фактичними витратами в порівнянні з бюджетом і планом) та постійний аналіз відхилень (виявлення причин відхилень від планових витрат і вжиття коригувальних заходів). Узагальнюючи досліджене вище, вважаємо, що облік витрат на виконання контрактів супроводжується низкою проблем. Зокрема, до першої проблеми віднесемо недостатність інформації, що свідчить про відсутність детальної інформації про витрати, тому така ситуація може ускладнювати точність проведення операцій пов'язаних із витратами на виконання контрактів і їх відображення в обліку. Друга проблема стосується змін в проекті, що можуть впливати на витрати і ускладнювати їх облік.

Однією із актуальних проблем в Україні щодо обліку витрат на виконання будівельних контрактів є їх автоматизація та питання пов'язані із кібербезпекою. Задорожний З.-М.В., Муравський В. В., Шевчук О. А. Муравський В. В. обґрунтували «доцільність визнання системи бухгалтерського обліку на підприємстві як центру забезпечення кібербезпеки у зв'язку з: продукуючою

природою бухгалтерського обліку як основного генератора економічної інформації; конфіденційністю значної частки облікової інформації; мультикваліфікованістю сучасних облікових фахівців, тощо» [1].

Гуменна-Дерій М. В. та Гуменний П. В. вважають, що «при виборі програмного забезпечення, варто звернути увагу на галузеве спрямування підприємства, далі визначити його розміри, орієнтовану суму прибутку, фінансові цілі, цінову політику щодо програмних продуктів, тощо» [2].

Погоджуємось із вченими, що програмне забезпечення має відповідати вимогам підприємства. Звідси, для вирішення окреслених нами проблем можуть бути використані такі підходи: 1. Впровадження сучасних інформаційних систем, адже системи для управління проєктами і спеціальні програмні продукти призначені для обліку витрат дозволяють забезпечити точність й оперативність даних. 2. Регулярний перегляд проєктів, тобто проведення регулярних перевірок і аудитів для забезпечення відповідності витрат плану.

Отже, облік витрат на виконання будівельних контрактів є критично важливим для управління фінансами підприємства в будівельній галузі. Правильне відображення витрат у системі обліку дозволяє забезпечити точність фінансових звітів, ефективно контролювати витрати та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Використання сучасних методів обліку, контроль витрат та регулярний аналіз фінансових результатів допомагають забезпечити фінансову стійкість і успішне виконання будівельних контрактів.

Література

1. Zadorozhnyi Z. Muravskyi V. Shevchuk O. Muravskyi V. The accounting system as the basis for organizing enterprise cybersecurity. *Financial and credit activities: problems of theory and practice*. 2020. No 3 (34). URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3078/3029>.
2. Гуменна-Дерій М. В., Гуменний П. В. Автоматизація обліку фінансових ресурсів у будівництві. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-4-8822>.

Задорожний С. В.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор Крупка Я. Д.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВТОПІДПРИЄМСТВ

В умовах воєнного стану автомобільні перевезення стали чи не найважливішою галуззю транспортного обслуговування, зважаючи на те, що в Україні практично припинені цивільні авіаперевезення, паралізована робота річкового і морського транспорту. Значні вимушені обмеження існують й у роботі залізничного транспорту через його прив'язаність до колії, яка є легкою мішенню для ворога.

Автотранспортні перевезення вирізняються значними особливостями, які мають враховувати у своїй діяльності автогосподарства. Окрім цього перевезення вантажів та пасажирів детально регламентуються багатьма законодавчими і нормативно-правовими актами. Тому для найбільш повного і надійного інформаційного забезпечення роботи має бути вироблена правильна облікова політику автопідприємств. Вона буде сприяти покращенню оперативного і стратегічного управління, уникненню санкцій фіскальних та інших органів, оскільки оподаткування згідно Податкового кодексу України здійснюється за даними бухгалтерського обліку.

При визначенні облікової політики в автогосподарствах слід враховувати особливі умови діяльності, структуру активів та джерел їх покриття, правила формування доходів і витрат, можливі варіанти у документуванні, веденні обліку та складанні звітності. Серед активів основне місце відводиться рухомому складу автомобілів. Тому в наказі про облікову політику необхідно чітко вписати:

- правила оцінки, переоцінки, збільшення та відновлення корисності автомобілів та інших транспортних засобів;
- методи нарахування амортизації транспорту (прямолінійний, з врахуванням

пробігу, перевезених вантажів чи інший);

- чітке розмежування порядку документування та обліку технічного обслуговування, поточного і капітального ремонтів транспортних засобів;
- правила списання експлуатаційних та ремонтних витрат, витрат на поліпшення з віднесенням їх до поточних чи на збільшення вартості поліпшених об'єктів;
- визначення структури та місць виникнення витрат, способів калькулювання та калькуляційних одиниць в роботі транспорту;
- методи проведення розрахунків із замовниками транспортних послуг, способи оперативного контролю за роботою транспортних засобів.

Що стосується формування та обліку витрат, то найперше необхідно визначитися зі структурою та порядком списання таких найбільш вагомих витрат, як паливно-мастильні матеріали, запасні частини, організацією обліку заміни і списання шин та інших експлуатаційних матеріалів.

Як зазначають окремі автори, в автогосподарствах відсутнє незавершене виробництво, що спрощує облік витрат і калькулювання собівартості транспортних послуг [1, с.117]. Проте, на наш погляд, можуть зустрічатися випадки, коли транспортний засіб перебуває в рейсі 10-20 днів, що вимагає роздільного обліку витрачання пального, оплати праці водіїв, якщо така послуга зачіпає кілька звітних періодів, коли витрати понесені в одному періоді, а доставка вантажів до замовників та кінцеві розрахунки будуть здійснені в іншому періоді. В такому випадку витрати по контрактах, що переходять у наступні звітні періоди, слід відображати як сальдо за дебетом рахунку 23 «Виробництво» у розрізі таких довготривалих автоперевезень.

Окрім прямих автоперевезень вантажів чи пасажирів, щодо яких формуються експлуатаційні витрати, автопідприємство може надавати й інші послуги. До таких послуг можуть належати:

- експедиційні послуги із супроводження вантажів;
- екскурсійні послуги з обслуговування туристичних груп;
- утримання та обслуговування транспортних агентств, станцій технічного

обслуговування, автовокзалів;

- технічне обслуговування і ремонт власних і сторонніх транспортних засобів;
- гаражне та ангарне обслуговування, інше.

За кожною із подібних послуг в обліковій політиці мають бути визначені об'єкти обліку, структура витрат та одиниці калькулювання, напрями та джерела списання подібних витрат чи способи розрахунків зі сторонніми замовниками таких послуг.

Здійснення автотранспортних перевезень не прив'язане до конкретного місця. Воно проводиться за визначеними маршрутами на великій території та поза межами автогосподарства. Через те в наказі про облікову політику слід передбачити форми поточного контролю за перебуванням транспортних засобів у рейсі, який загалом має виконувати диспетчерська служба, але наслідки відхилень можуть впливати й на затратні, результатні облікові показники. Крім цього за автоперевезеннями контроль здійснює не лише адміністрація підприємства, але й інші державні, громадські контролюючі органи. Вони контролюють безпеку руху автотранспорту, стану забруднення навколишнього середовища та інші питання безпекового та соціального характеру. За результатами такого контролю можуть мати місце й фінансові наслідки. Тому потрібно визначити склад відповідальних осіб за різні аспекти в процесі експлуатації транспортних засобів.

Загалом, облікова політика як сукупність принципів, методів і процедур, щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності [2] зачіпає найбільш важливі, особливі, багатоваріантні питання діяльності будь-якого підприємства.

Література

1. Крупка Я. Д., Кулинич М. Б., Сафарова А. Т. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності : навч. посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 452 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Красніков Д. О.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор Панасюк В. М.

ВИКОРИСТАННЯ ПОДАТКОВИХ СТИМУЛІВ ТА ПІЛЬГ ПРИ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

У сучасному глобальному економічному просторі міжнародні розрахунки відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування бізнесу, сприяючи розширенню глобальних ринків, підвищенню конкурентоспроможності та стимулюванню економічного зростання. У цьому контексті податкові стимули та пільги стають важливим інструментом для країн, які прагнуть привернути інвестиції, полегшити торговельні відносини та сприяти економічному розвитку. Використання податкових стимулів та пільг у сфері міжнародних розрахунків може значно зменшити податкове навантаження на компанії, підвищити їх фінансову стабільність та заохотити до участі у міжнародних бізнес-операціях.

Податкові стимули і пільги можуть включати в себе різноманітні форми заохочень, такі як знижені податкові ставки, відстрочка податкових платежів, податкові кредити та інші механізми, які допомагають бізнесу знижувати витрати і покращувати рентабельність. Їх ефективне застосування може створювати сприятливі умови для здійснення міжнародних операцій, забезпечуючи конкурентні переваги на глобальному рівні.

Однак, поряд з перевагами, використання податкових стимулів і пільг у міжнародних розрахунках може викликати і певні виклики, зокрема в контексті міжнародних податкових норм і стандартів, а також в умовах зростаючого контролю за податковими правопорушеннями. Тому важливо детально розглянути, як ефективно використовувати ці інструменти, забезпечуючи при цьому відповідність міжнародним стандартам і національному законодавству.

Податкові стимули при здійсненні міжнародних розрахунків є важливим інструментом для компаній, які прагнуть оптимізувати свої витрати та полегшити участь у глобальних бізнес-операціях (табл. 1).

Таблиця 1

Податкові стимули здійснення міжнародних розрахунків

Стимул	Характеристика
Податкові пільги та знижки	Деякі країни пропонують знижені ставки корпоративного податку для іноземних інвесторів або для певних видів бізнес-діяльності, що стимулює залучення інвестицій і розширення бізнесу
Вільні економічні зони та спеціальні економічні райони	Пільгові умови для бізнесу, що працює в таких зонах, можуть включати податкові канікули або знижені ставки податків
Угоди про уникнення подвійного оподаткування	Такі угоди забезпечують чітке розмежування податкових прав, що сприяє стабільності і передбачуваності бізнес-операцій
Відстрочка податкових платежів	Може бути надана можливість відстрочити сплату податків або подати податкові звіти на пізніший термін
Податкові інвестиційні стимули	Може включати амортизаційні пільги або інші форми фінансових заохочень
Інші	Деякі країни та міжнародні організації пропонують програми підтримки та заохочення для компаній, що беруть участь у міжнародних бізнес-ініціативах, таких як розвиток нових ринків або впровадження екологічно чистих технологій

Джерело: [1-7]

Податкові стимули, використовувані при здійсненні міжнародних розрахунків, є важливим інструментом для підтримки глобальної бізнес-діяльності і залучення інвестицій. Вони допомагають знижувати податкове навантаження, стимулювати економічний розвиток і полегшувати участь у міжнародній торгівлі. Однак, ефективне використання цих стимулів вимагає ретельного аналізу і дотримання міжнародних і національних податкових норм, щоб забезпечити довгострокову стабільність і відповідність вимогам законодавства.

При цьому податкові пільги при здійсненні міжнародних розрахунків є важливим механізмом для стимулювання міжнародної бізнес-діяльності та інвестицій (таблиця 2).

Сутність податкових пільг

Пільга	Характеристика
Ставки податків	Країни можуть пропонувати знижені ставки податку на прибуток для іноземних інвесторів або для компаній, що здійснюють діяльність у певних секторах економіки
Податкові кредити	Власники бізнесу можуть отримати податкові кредити за інвестиції в інфраструктуру, нові технології або дослідження і розробки, що можуть бути застосовані до їх податкових зобов'язань
Податкові канікули	Для нових іноземних інвесторів або підприємств, що створюють нові робочі місця, можуть бути надані податкові канікули на кілька років
Амортизаційні пільги	Для іноземних інвесторів або компаній, що інвестують у нові активи, можуть бути надані пільги у вигляді прискореної амортизації, що дозволяє швидше списувати витрати на придбання обладнання або інших капітальних активів

Джерело: [1-7]

Податкові пільги при здійсненні міжнародних розрахунків служать потужним інструментом для заохочення інвестицій та розвитку міжнародного бізнесу. Проте для ефективного використання таких пільг важливо дотримуватися міжнародних стандартів і забезпечити відповідність національному законодавству, що дозволяє уникнути правових і фінансових ризиків.

Однак, успішне впровадження і використання податкових стимулів потребує ретельного планування та дотримання міжнародних стандартів і національних вимог. Важливо забезпечити, щоб ці інструменти не тільки сприяли розвитку бізнесу, але і не порушували міжнародні податкові норми та правила, уникали зловживань і забезпечували справедливе конкурентне середовище.

Також слід враховувати, що ефективність податкових стимулів може варіюватися в залежності від економічних умов, правового середовища та специфіки окремих ринків. Тому важливо здійснювати регулярний моніторинг та оцінку їх впливу, коригувати політику відповідно до змінюваних умов і потреб.

Загалом, розумне і обґрунтоване застосування податкових стимулів та пільг у міжнародних розрахунках є потужним інструментом для досягнення стратегічних цілей бізнесу і стимулювання економічного розвитку, проте їх використання повинно бути зваженим і відповідальним.

Література

1. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O. and Kyrylenko, O. (2024). Financial Security in the Conditions of Globalization: Strategies and Mechanisms for the Protection of National Interests. Econ. Aff., 69(Special Issue): 261-268. URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1z1.pdf>
2. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. Журнал стратегічних економічних досліджень, № 6(17), 2023. - С.28-37, URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>
3. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Омецінська І. Я. Облік та оподаткування в інтернет-бізнесі: перспективи розвитку та виклики. Бізнес Інформ. 2024. №1. С. 258–266. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-258-266>
4. Панасюк В., Птащенко О., Клак О., Трубіщина О. Експортно-імпортні операції: реалії обліку і оподаткування в умовах воєнного стану. Журнал стратегічних економічних досліджень, № 1(12), 2023. - С. 25-34. URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/07/1-2023-3.pdf>
5. Свідерська А.В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук; спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами. (за видами діяльності). - Хмельницький, 2016. - 290 с.
6. Сисюк С.В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. Вісник ЖДТУ. Житомир, 2015. № 2 (72). С. 86–90
7. Тюріна Н. М. Карвацька Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. Центр учбової літератури. Київ, 2012. С. 395-419.

Кімпінський М. М.,
магістрант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Романів Р.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК У МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Оподаткування фінансових результатів є одним з ключових елементів системи зобов'язань на підприємстві. У міжнародній практиці податок на прибуток підприємств розраховується по-різному в різних країнах, і ці відмінності часто можна поділити на дві основні концепції: європейську (континентальну) та англо-американську (англосаксонську).

Європейська (континентальна) концепція включає такі принципи:

1. *Принцип обліку витрат.* Основний акцент робиться на детальному обліку витрат підприємства. Податок на прибуток розраховується як різниця між доходами та витратами, що відповідно до бухгалтерського обліку.

2. *Принцип застосування системи норм.* Зазвичай є детальні регуляції та норми, що визначають, які витрати можна враховувати, а які ні. Це може включати в себе різноманітні правила амортизації, оцінки запасів тощо.

Різні європейські країни мають свої особливості щодо обчислення та адміністрування такого податку. Так, Німеччина, наприклад, має розвинену систему податків на прибуток із численними регуляторними вимогами. У Франції розрахунок податку на прибуток підлягає специфічним правилам обліку і звітності. В Італії система містить специфічні вимоги до обліку витрат і доходів.

В англосаксонській концепції основними принципами є:

1. *Принцип реалізації доходу.* Часто акцент робиться на принципі реалізації, тобто податок обчислюється на основі доходів, що були реально отримані і визнані.

2. *Принцип дерегуляції.* Системи більш гнучкі та з меншою кількістю специфічних правил для окремих витрат. Основна увага приділяється загальним принципам бухгалтерського обліку та звітності.

В США система обчислення податків, що базується на принципах GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) та конкретних правилах податкової служби. У Великій Британії податковий облік часто базується на принципах UK GAAP або МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності).

«Європейські країни часто використовують принцип історичної вартості та мають жорсткіші правила для оцінки активів і витрат. Англо-американська система зазвичай використовує більш гнучкі підходи, дозволяючи більш вільно управляти обліковими методами і оцінками» [1, 2].

Ці концепції впливають на те, як підприємства ведуть облік, як розраховують податки і як звітують про свою фінансову діяльність.

В європейських країнах податковий облік часто є інтегрованим з бухгалтерським обліком. Це означає, що основна сума прибутку до оподаткування, яка розраховується за бухгалтерськими стандартами, використовується як база для податкових розрахунків. Щоб визначити об'єкт оподаткування, бухгалтерський прибуток коригується з урахуванням специфічних податкових правил. Це включає коригування на амортизацію, збитки, дивіденди, процентні доходи тощо. Наприклад, податкове законодавство може дозволити або вимагати спеціальні правила для обліку амортизації, нарахування резервів або визнання доходів і витрат. В європейських країнах часто застосовується принцип розподілу прибутку, що передбачає, що прибуток підприємства оподатковується на рівні, встановленому національним законодавством, і це може включати специфічні правила для різних видів доходів і витрат.

У країнах, що дотримуються англо-американської системи, існує паралельний розрахунок бухгалтерського та оподаткованого прибутку. Це означає, що підприємства ведуть облік доходів і витрат як для фінансових (бухгалтерських) цілей, так і для податкових цілей, але ці два види обліку можуть суттєво відрізнятися.

Законодавство вимагає розрахунку та відображення постійних і тимчасових різниць між бухгалтерським та податковим прибутком.

«Як свідчить зарубіжна практика ведення обліку, розрахунок податкових різниць або відкладене оподаткування має альтернативні варіанти:

- відсутнє через співпадання облікових і податкових правил (Греція, Туреччина);
- відкладені податки визначаються тільки при складанні звітності за міжнародними стандартами (Італія, Франція, Швеція, Швейцарія);
- відкладені податки визначаються тільки при зміні методу оподаткування (Бельгія, Данія);
- постійна облікова практика (Великобританія, Німеччина, Ірландія, Іспанія, Люксембург, Нідерланди, США)» [3].

Континентальна система податків характеризується тим, що податковий облік інтегрований з бухгалтерським, і податкові коригування робляться на основі бухгалтерських результатів. Це забезпечує певну стандартизацію та узгодженість у визначенні оподатковуваного прибутку, але може включати складні правила для врахування різних елементів фінансового результату.

Англо-американська концепція податкового обліку відрізняється тим, що бухгалтерський і податковий облік ведуться паралельно, і існує чітке законодавче регулювання для розрахунку різниць між ними. Це забезпечує більш високий рівень прозорості та контролю за податковими зобов'язаннями підприємств, а також дозволяє більш точно відображати фінансовий стан компаній.

Література

1. Багнюк І.С. Економічна суть та значення прибутку в сучасних умовах і його оподаткування. URL: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal C.45-55](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/C.45-55).
2. Воронко Р.М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посібник. 3-тє вид. Львів. Магнолія. 2018. С. 744.
3. Червінська О.С., Паранчук С.В. Досвід окремих країн світу в оподаткуванні прибутку підприємств URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7730/1/12.pdf>.

Кіндзерський І. М.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Омецінська І. Я.

ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЛОГІСТИЧНИХ ТА ЗБУТОВИХ ВИТРАТ У БУДІВЕЛЬНІЙ ІНДУСТРІЇ

Сучасні економічні умови вимагають від підприємств пошуку новітніх підходів до виживання у складних умовах скорочення споживання, зміну постачальниками цінової політики на сировинні та матеріальні ресурси, зростання цін на паливе та енергоресурси, а також дефіцит робочої сили. Всі ці фактори впливають на конкурентоспроможність підприємств та потребують впровадження у господарську діяльність ефективних управлінських підходів щодо збутової діяльності при реалізації готового продукту та зниження витрат на його виробництво.

Однією з галузей економіки, яка зазнала як прямих, так і непрямих збитків унаслідок російської агресії та військово-політичної ситуації є будівельна індустрія. Підприємства галузі змушені шукати шляхи оптимізації витрат і підвищення ефективності господарських процесів для збереження рентабельності. Не дивлячись на деяке пожвавлення у будівельній галузі, вона перебуває у стані певної стагнації внаслідок зниження купівельної спроможності населення, його відтоку через міграційні процеси, а також зростання витрат на виготовлення кінцевого продукту. Така негативна тенденція у будівельній індустрії за прогнозами аналітиків буде залишатись до кінця бойових дій, а тому керівництву підприємств, пов'язаних із будівельною індустрією, на даному етапі провадження діяльності для уникнення та подолання фінансової кризи необхідно:

- «розробляти новітні підходи до ціноутворення;
- забезпечувати пошук постачальників дешевших, але якісних

матеріалів, які відповідають діючим стандартам;

- впроваджувати нові технології та підходи у будівництві;
- застосовувати маркетингові технології для збільшення продажів;
- забезпечити використання наукових підходів із оптимізації витрат» [1].

Одним із напрямків оптимізації витратної складової виготовлення кінцевого продукту у будівельній індустрії є аналіз та скорочення логістичних витрат, що у більшості випадків не проводиться через використання в повній мірі функціональної складової управлінського обліку щодо аналізу виникнення таких витрат, а також недосконалість нормативно-правової бази щодо порядку їх обліку та відображення на рахунках бухгалтерського обліку [2].

Розвиток цифрових технологій дозволяє забезпечити підприємствам повний контроль за рухом матеріальних ресурсів у часі та просторі, забезпечити планування їх замовлення та постачання. Це дає змогу знизити та оптимізувати витрати на виробництво, збут та логістику, і, як наслідок, зниження собівартості кінцевого продукту та збільшення фінансового результату [3].

Оскільки будівельна індустрія є фактично одним із соціально орієнтованих напрямків економіки та розвитку країни, яка спрямована на задоволення як індивідуальних, так і соціальних та інфраструктурних проєктів, то зниження собівартості кінцевого продукту є одним з ключових пріоритетів у ціноутворенні й безпосередньо впливає на зростання продажів та прибутку. З погляду економічної науки, на нашу думку, порядок віднесення витрат логістичної діяльності до загальновиробничих, адміністративних чи збутових, достовірність їх визначення, класифікації та визнання є досить дискусійним та потребує удосконалення та методологічного уточнення. Облік витрат логістичної діяльності потребує комплексного підходу до їх визнання та аналізу, оскільки діючі підходи бухгалтерського обліку у повній мірі не дають оцінити у вартісному чи якісному виразі результати від впровадження логістичної системи у діяльність суб'єкта господарювання. Використання підходів управлінського обліку до оцінки ефективності управління логістичною системою підприємства є актуальними та доречними з метою оптимізації витрат, визначення вузьких

місць та збільшення аналітичної складової для зростання продажів.

З огляду на викладене, дослідження проблематики достовірності відображення та визнання витрат на логістичну діяльність та збут продукції в обліку, використання методик управлінського обліку для аналізу та оптимізації таких витрат з метою прийняття ефективних управлінських рішень є важливим для підприємств будівельної індустрії, особливо в умовах скорочення рівня продажів та зниження доходів від основного виду діяльності. Це сприятиме підвищенню ефективності витрат, збереженню конкурентоспроможності та підвищенню фінансової стійкості підприємств. Крім того, впровадження сучасних методів управлінського обліку допоможе швидше реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, що є важливим для успішного функціонування в умовах нестабільної економіки.

Література

1. Ткаченко А.М., Севастьянов Р.В. Роль збутової логістики в управлінні комерційним, каналним і фізичним розподілами готової продукції. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2021_1_35.
2. Штефуник С.Р., Кіндзерський І.М. Облік логістичних витрат в системі управління збутовою діяльністю підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2024. №7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10117>.
3. Мельничук І., Мужевич Н., Фрицький В. Облік витрат для забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифрових трансформацій. *Галицький економічний вісник*. 2023. №6. (85). URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/44119>.

Лебедик П. П.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., доцент, Гуменна-Дерій М. В.

СИНЕРГІЯ ПРОЦЕСНОГО ТА СИСТЕМНОГО ПІДХОДІВ ДО ДЕФІНІЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання визначення обліково-аналітичного забезпечення набуває все більшої актуальності в контексті сучасних викликів, з якими стикаються підприємства. Швидкі темпи розвитку технологій, глобалізація, посилення конкуренції і зростання вимог до прозорості бізнесу вимагають від систем управління підвищеної адаптивності та ефективності. Однак, відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення обліково-аналітичного забезпечення ускладнює як теоретичні дослідження, так і практичну реалізацію систем обліку й аналізу.

Незважаючи на те, що проблема визначення обліково-аналітичних процедур є предметом дослідження науковців різних країн та наукових шкіл, досі відсутня єдина, загальноприйнята дефініція цього поняття. Така ситуація обумовлена, зокрема, розвитком різних наукових парадигм і підходів до вивчення економічних явищ, а також складністю та багатоаспектністю самого об'єкта дослідження. Так, обліково-аналітичне забезпечення може бути проаналізоване через призму процесного та системного підходів.

Процесний підхід до обліково-аналітичного забезпечення знайшов своє відображення в працях таких дослідників, як Безродна Т. М., Каплан Р., Максименко Д. В., Нортон Д., Пилипенко А.А., Портер М. та інших.

Водночас, роботи таких вчених, як Брик Г. В., Зенкіна І. В., Кравченко О. А., Кутер М. І., Сенге П., Сирцева С. В., Тичиніна Н. А. і Хопвуд Е. є яскравими прикладами застосування системного підходу в дослідженні обліково-аналітичного забезпечення.

Так, Т. М. Безродна визначає обліково-аналітичне забезпечення як процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості [1].

А. Г. В. Брик розглядає обліково-аналітичне забезпечення як систему накопичення, узагальнення і передавання інформації, яка допомагає керівникам ухвалювати рішення, здійснювати планування та контролювати діяльність суб'єкта господарювання [2].

Огляд наукової літератури дає змогу виявити два домінуючих погляди на сутність «обліково-аналітичного забезпечення». З одного боку, розгляд його як комплексу заходів, спрямованих на збір, обробку, зберігання та аналіз інформації з метою формування інформаційної бази для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. З іншого, як забезпечення системи управління необхідною кількістю актуальної та достовірної інформації для підтримки ефективних управлінських рішень.

Для подолання існуючої неоднозначності необхідно детально проаналізувати переваги процесного та системного підходів, після чого об'єднати їх в комплексне визначення.

До переваг процесного підходу відносимо: фокус на клієнті (процеси будуються таким чином, щоб максимально задовольнити потреби клієнта), оптимізацію ресурсів (ідентифікація й усунення неефективних процесів дозволяє оптимізувати використання ресурсів), поліпшення якості продуктів і послуг (за рахунок чіткого визначення відповідальності та встановлення стандартів якості).

Водночас, перевагами системного підходу є: комплексний аналіз (дозволяє оцінити взаємодію всіх елементів системи), ідентифікація синергетичних ефектів (виявлення взаємодій, які призводять до посилення загального ефекту системи), стратегічне планування (дає змогу розробити довгострокові стратегії розвитку системи).

Об'єднання процесного та системного підходів дає змогу створити більш повну та всебічну модель обліково-аналітичного забезпечення. Така модель повинна враховувати декілька аспектів. Процеси як елементи системи. Кожен

процес в обліково-аналітичному забезпеченні є елементом системи і має свої входи, виходи та зв'язки з іншими процесами. Системні властивості процесів. Процеси мають системні властивості, такі як цілісність, ієрархічність, динамічність, вплив зовнішнього середовища. Система обліково-аналітичного забезпечення повинна бути адаптована до змін зовнішнього середовища.

Розглянувши ключові аспекти всебічної моделі обліково-аналітичного забезпечення, яка інтегрує процесний і системний підходи, ми можемо перейти до формулювання більш чіткого та комплексного визначення обліково-аналітичного забезпечення. Обліково-аналітичне забезпечення варто розглядати як організацію і координацію процесів збору, обробки та аналізу даних в межах обліково-аналітичної системи для забезпечення користувачів необхідною інформацією для досягнення визначених цілей.

Сформульована дефініція обліково-аналітичного забезпечення створює міцну теоретичну основу для подальших досліджень і практичних розробок.

Література

1. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. *Вісник Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля*. 2008. № 10 (128). С. 35-38.
2. Брик, Г. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнар. зб. наук. праць*. 2014. Вип. 3. С. 56-58.

Люба А. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., професор Журавель Г. П.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки питання обліку витрат є важливим для всіх суб'єктів господарювання так і для держави в цілому. Ця тема є актуальною тому, що величина витрат прямо впливає на формування прибутку і відповідно на ефективність діяльності підприємства. Залежно від системи обліку витрати можуть мати як доцільний, так і недоцільний характер. Проблеми обліку витрат полягають у серйозних змінах, пов'язаних із розширенням кола облікових об'єктів, наданням гнучкості у використанні існуючих і розробці нових методик обліку, зміною ролі бухгалтера в управлінні господарськими процесами [1].

Для обліку витрат і управління ними важливе місце займає їх класифікація. Однак головною практичною проблемою для підприємств є облік і віднесення витрат до фінансових. У літературі недостатньо і неоднозначно розкрито питання обліку і класифікації цих витрат.

Метою виконання нашого дослідження є розкриття сутності і поняття фінансових витрат у системі фінансової діяльності, обґрунтування системи рахунків, на яких доцільно здійснювати облік витрат фінансової і іншої діяльності.

Згідно з П(С)БО 4 “Звіт про рух грошових коштів” фінансова діяльність — це діяльність, яка призводить до зміни розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства [1]. Однак таке тлумачення цього поняття не враховує фінансування капітальних вкладень, сплати податків, виплати дивідендів їх засновникам, амортизаційної політики, формування фінансових ресурсів тощо. Тому під фінансовою діяльністю варто розуміти процес збалансування доходів і витрат у рамках господарської діяльності пов'язаної фінансовими інструментами підприємства [2].

Методологічною базою визначення фінансових витрат, їх обліку та порядку розкриття у фінансовій звітності є П(С)БО 31 “Фінансові витрати”. Згідно з цим П(С)БО фінансовими витратами визнаються витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями (векселі, позики, облігації та інші види короткострокових та довгострокових зобов'язань, на які нараховуються відсотки) [3].

Для вирішення проблем, пов'язаних із обліком фінансових витрат, на наш погляд, потрібно:

- у П(С)БО 31 “Фінансові витрати” зазначити чітку класифікацію фінансових витрат, яка буде узгоджена із Планом рахунків бухгалтерського обліку;
- для уникнення проблем, пов'язаних із визначенням, до якого виду діяльності (інвестиційної чи фінансової) належать витрати у плані рахунків 9 класу виділити рахунок для обліку витрат інвестиційної діяльності;
- у синтетичному рахунку 79 виділити субрахунок із назвою “Результати інвестиційної діяльності”, на який будуть списуватися витрати від інвестиційної діяльності.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, затверджено наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р., із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

2. Загородній А. Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. [3-тє видання, випр. та доповн.] — К. Т-во “Знання”, 2000. — 587 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 “Фінансові витрати”, затверджено наказом Міністерства фінансів України №415 від 28.04.2006 р., із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства фінансів України. Законодавство України. URL.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>.

Мазурик В. Р.,

аспірант кафедри бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу,

Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник – д. е. н., професор, Бруханський Р. Ф.

ВПЛИВ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах війни підприємства стикаються з безпрецедентними викликами, які спонукають їх до термінової адаптації та реакції на зміни у зовнішньому середовищі. Стратегічний облік постає як ключовий інструмент для підтримки конкурентоспроможності, надаючи можливість ефективного управління ресурсами, мінімізації ризиків та прийняття обґрунтованих рішень в умовах невизначеності. У цьому контексті забезпечується комплексний підхід до управління бізнес-процесами, що дозволяє підприємствам зберігати гнучкість та адаптивність [1]. Важливим аспектом збереження конкурентоспроможності бізнесу є адаптація фінансових стратегій підприємств.

Окремі вчені трактують стратегічний облік як «підсистему обліку, функцію стратегічного управління, яка забезпечує менеджерів інформацією про внутрішнє і зовнішнє середовище діяльності підприємства для прийняття стратегічних рішень. Теоретичне обґрунтування такої підсистеми обліку роблять з врахуванням відомих концепцій та теорій в економіці: концепції цінності фірми, концепції ринкової вартості, концепцій доданої та приведеної вартості, ланцюга цінностей, концепції стратегічного вибору, стратегічного управління витратами, прогнозування і оптимізації грошових потоків, ситуаційно-матричного моделювання» [2, С.112-116]. Професор Бруханський Р. підкреслює, що «Наявність достовірної, детальної, однак ретроспективної, інформації про внутрішнє середовище підприємства не дозволяє забезпечити необхідний рівень ефективності управління» [3, С. 13]. Натомість, в умовах обмеженості ресурсів, за допомогою аналітичних інструментів стратегічного обліку можна ідентифікувати оптимальні

способи їх використання, що дозволяє зберігати ефективність в умовах обмеженого доступу до них [3, С. 270].

Стратегічний облік відіграє ключову роль у прийнятті управлінських рішень. Наявність достовірної і своєчасної інформації дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо реорганізації бізнес-процесів, залучення інвестицій та коригування виробничих процесів, що забезпечує стабільність та ефективність управління [4, С. 163-169]. Одним з ключових аспектів стратегічного обліку є формування інформації для розробки довгострокових стратегій, які допомагають підприємствам залишатися стійкими та конкурентоспроможними та враховують можливі ризики та зміни в економічному середовищі, що виникають внаслідок зовнішніх факторів, таких як воєнні дії або економічні кризи. Особливо важливим є те, що стратегічний облік допомагає підприємствам підготуватися до постконфліктного періоду, коли вони мають відновитися та почати новий етап розвитку. У такому контексті він слугує інструментом для прогнозування можливих ризиків та оцінки ресурсів, необхідних для відновлення.

Для забезпечення процесуальної адаптації функцій стратегічного вибору підприємства, ускладненого унікальними форс-мажорними умовами, доцільно використовувати систему стратегічних обліково-аналітичних індикаторів, що базуються на фактографічній інформації з підсистеми стратегічного обліку. Професор Бруханський пропонує 7 показників, до яких відносить показники чистих активів; показники чистих активів з урахуванням коригувань; показники стратегічних чистих активів; показники чистих пасивів; показники вартісного ефекту; показники стратегічного вартісного ефекту; показники коефіцієнта адекватності обліково-аналітичної системи вимогам стратегічного менеджменту в умовах воєнного стану [5]. Ефективне управління ризиками є однією з ключових функцій стратегічного обліку, що стає особливо актуальним у кризових умовах, таких як військові конфлікти. Крім управління ризиками, стратегічний облік сприяє підвищенню ефективності бізнесу шляхом інтеграції сталих практик, що включають економічні, соціальні та екологічні аспекти. Стратегічний облік має бути спрямований на створення вартості не лише для акціонерів, але й для ширшого

кола зацікавлених сторін. Цей підхід допомагає підприємствам розробляти стратегії, які враховують соціально-економічні умови та змінюють бізнес-моделі на користь стійкого розвитку.

Таким чином, стратегічний облік відіграє важливу роль у забезпеченні стійкості бізнесу, особливо в умовах кризових ситуацій, таких як військові конфлікти або економічні потрясіння. Він дозволяє підприємствам не лише адаптуватися до зовнішніх викликів, але й розробляти надійні плани для подальшого розвитку. Впровадження стратегічного обліку є ключовим елементом для успішного управління бізнесом і його відновлення після кризи, що сприяє збереженню конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств.

Література

1. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні : монографія; за ред. М. С. Пушкаря. Тернопіль : Економічна думка, 2010. 268 с.

2. Семанюк В. 3. Облік для стратегічного управління: проблеми теоретичної концептуалізації. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. № 722. Львів, 2012. С. 236-241.

3. Бруханський Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 384 с.

4. Бруханський, Р. Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до побудови стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. Економічні науки*. 2014. № 1 (67). С. 163-169.

5. Бруханський Р. Ф. Актуалізація застосування обліково-аналітичного інструментарію стратегічного вибору в умовах воєнного стану / Облік діяльності бізнесу в умовах воєнного стану: новації - 2023: збірник матеріалів Першого бухгалтерського воркшопу-стажування (26.10.2023-03.11.2023 р., м. Київ, ТДВ «Інститут обліку і фінансів», ГО «Федерація аудиторів, бухгалтерів та фінансистів АПК України»). Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. С. 18-19.

Мединський В. В.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Романів Р. В.

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ: МЕТА, ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ ТА ПРИНЦИПИ СКЛАДАННЯ

Сучасний стан світового економічного середовища та його зміни під впливом багатьох чинників призвів до змін інформаційних потреб основних користувачів звітності. В умовах, коли основною метою діяльності компанії було отримання прибутку в найближчій перспективі, інформації, яка відображалась у стандартній фінансовій звітності було достатньо. На сьогоднішній день соціальна відповідальність бізнесу є одним із визначальних чинників успіху компанії, її становища на ринку. Крім того, світовим трендом стала тенденція з посилення екологічного законодавства і жорсткі фінансові санкції за його порушення. У цьому зв'язку інвесторів цікавить не тільки фінансове становище компанії, але і нефінансові показники її діяльності (соціальні, екологічні тощо).

Саме поєднання фінансових та нефінансових показників і призвело до появи інтегрованої звітності. Інтегрований звіт представляє собою відображення того, як стратегія, управління результатами та перспективи організації в контексті зовнішнього середовища ведуть до створення вартості в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі.

В міжнародній практиці інтегровані звіти вперше були опубліковані в середині 2000-х років. В 2010 році була утворена Міжнародна Рада з інтегрованої звітності (International Integrated Reporting Council, IIRC). Тоді ж був виданий документ Міжнародна рамка інтегрованої звітності (IIRC Framework), також відомий як Рамка інтегрованої звітності, розроблена Міжнародною радою з інтегрованої звітності [3]. Він став глобально визнаним стандартом для інтегрованої звітності.

В загальному, основні компоненти інтегрованої звітності включають:

1. Фінансові результати: традиційна інформація про доходи, витрати, прибутки та збитки.
2. Стратегічні цілі і стратегії: як компанія планує досягти своїх довгострокових цілей.
3. Інформацію про види капіталів: фінансові, людські, інтелектуальні, соціальні та природні капітали, які компанія використовує і створює.
4. Визначення ступеню впливу на зацікавлені сторони: як діяльність компанії впливає на клієнтів, працівників, постачальників, громаду та довкілля.
5. Опис систем управлінських практик: як компанія управляє ризиками, можливостями та ресурсами.

Основними принципами інтегрованої звітності є: а) орієнтація на цінність: Звіт повинен показувати, як компанія створює цінність у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах; б) сумісність: інтегрована звітність повинна бути сумісною з іншими звітами, наприклад, фінансовими звітами, але доповнювати їх; в) доступність: інформація повинна бути легко доступною та зрозумілою для всіх зацікавлених сторін; г) консистентність: звіт повинен бути послідовним і порівнювальним з попередніми періодами; д) своєчасність: інформація повинна бути надана у відповідний час, щоб бути актуальною для користувачів [1].

Необхідність змін в законодавстві ряду європейських держав була продиктована Directive 2014/95/EU [2]. Дана Директива наголошує, що компаніям із середньосписковою кількістю співробітників 500 і більше чоловік в обов'язковому порядку необхідно розкривати нефінансову інформацію, пов'язану з екологічними і соціальними аспектами.

Обсяг більшості інтегрованих звітів складає від 50 до 200 сторінок. В середньому звіти великих компаній були на 57 сторінок.

До переваг інтегрованої звітності відносяться:

1. *Підтвердження стейкхолдерам інтеграції принципів стійкого розвитку в основну діяльність.* Інтегрована звітність демонструє, як компанія

впроваджує принципи стійкого розвитку в свою повсякденну діяльність, що підтверджує її зобов'язання до соціальної та екологічної відповідальності.

2. *Більш широка перспектива при розгляді діяльності компанії.* Інтегрована звітність забезпечує комплексний огляд діяльності компанії, враховуючи як фінансові, так і нефінансові аспекти. Це дозволяє отримати більш повну картину її діяльності та впливу на різні стейкхолдери.

3. *Професіоналізація інтегрованого управління результатами діяльності.* Процес інтегрованої звітності сприяє підвищенню рівня професіоналізму в управлінні компанією, адже вимагає системного підходу до збору, аналізу та звітування про результати діяльності.

4. *Підвищення довіри до компанії.* Завдяки прозорості і комплексності інформації, що надається у звіті, компанія може підвищити свою репутацію та довіру з боку стейкхолдерів, включаючи інвесторів, клієнтів і партнера.

До недоліків інтегрованої звітності.

1. *Юридичні ризики, пов'язані з вимогами регуляторів до річної фінансової звітності.* Інтегрована звітність може створювати юридичні складнощі, особливо якщо регуляторні вимоги до фінансової звітності та нефінансової інформації є різними або неузгодженими. Це може призвести до непорозумінь та можливих юридичних проблем.

2. *Нерозвинутість систем обліку в області стійкого розвитку.* Багато компаній ще не мають добре розроблених систем для збору та обробки нефінансової інформації, що пов'язана із стійким розвитком. Це може ускладнити забезпечення достовірності та точності даних у інтегрованих звітах.

3. *Високі витрати на підготовку звітності.* Створення інтегрованого звіту може бути витратним і трудомістким процесом, особливо для компаній, які тільки починають впроваджувати інтегровану звітність. Це може включати витрати на підготовку даних, вдосконалення систем обліку, консультації та аудит.

4. *Складність у забезпеченні узгодженості та порівнюваності даних.* Інтегрована звітність вимагає збереження узгодженості між фінансовими та

нефінансовими показниками. Забезпечення порівнюваності та стандартизації таких даних може бути складним завданням.

5. *Ризики, пов'язані з репутаційними втратами.* Якщо компанія не змогла належним чином впровадити та виконати принципи стійкого розвитку, це може призвести до репутаційних втрат і негативних наслідків для бізнесу.

6. *Можливість перекручування інформації.* В умовах недостатньої прозорості або слабкої системи контролю можуть виникнути випадки маніпулювання даними або навмисного перекручування інформації для покращення зовнішнього вигляду звіту.

Розуміння і врахування цих недоліків допоможе компаніям краще підготуватися до впровадження інтегрованої звітності та ефективно управляти можливими ризиками.

Література

1. Кравченко О.В., Овчарова Н.В. Теоретичні та методичні засади формування інтегрованої звітності в Україні. *Економіка і суспільство*. Вип. 6. 2016. вид-во: Мукачівський державний університет. С. 359-366.

2. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095>

3. International Integrated Reporting Council (IIRC). 2018. URL: <http://integratedreporting.org>

Мельник О. Б.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Мужевич Н. В.

БУХГАЛТЕРСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Російське повномасштабне вторгнення в Україну спричинило зміни в логістичних маршрутах і підходах до організації логістичних процесів у багатьох вітчизняних корпораціях, компаніях, підприємствах та підприємців, а також їхніх закордонних бізнес-партнерів. Блокада морських портів і закриття цивільного авіаційного простору над Україною порушили звичний режим їхньої роботи, що змусило шукати альтернативні логістичні рішення для транспортування готової продукції, товарів і сировини. Сучасні умови ведення бізнесу вимагають оперативних рішень для забезпечення постачання сировини та товарів, а також для відвантаження готової продукції чи товарів при їх реалізації. Організація переміщення сировини, товарів чи готової продукції належить до сфери діяльності та організації логістичної системи бізнес-суб'єкта, проте інформаційні потоки, що супроводжують логістичну діяльність, завжди пов'язані з відображенням господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Взаємозв'язок логістичної діяльності та бухгалтерського обліку є одним із основних видів інформаційної складової діяльності суб'єкта, оскільки завдяки йому забезпечується контроль за виконанням договірних зобов'язань, рухом коштів, платіжною дисципліною, складським обліком тощо. Інформування менеджменту суб'єкта щодо його діяльності, проблемних фінансових питань, які виникають у сфері логістики фактично здійснюється на підставі даних бухгалтерського обліку згрупованих у аналітичні показники за допомогою інструментарію та звітності який використовується в управлінському обліку [1].

Управлінський облік виступає певним каталізатором для менеджерів та власників бізнесу для їх реакції на питання, що виникають в ході господарської діяльності, для подальшого їх аналізу, вивчення та вжиття заходів щодо

подолання бізнес-ризиків. Лише комплексне застосування прийомів та методів бухгалтерського та управлінського обліку дають змогу менеджменту вчасно мінімізувати наслідки або уникнути фінансових втрат. Постійна динаміка та розвиток економічних процесів, зміна кон'юнктури ринків, політичні та соціальні фактори вимагають актуалізації облікових і логістичних підходів до формування інформаційних потоків.

Підвищенню аналітичності та оперативності облікової інформації сприяє розвиток інтернет технологій, зокрема використання електронних цифрових підписів та печаток, які дозволяють бізнесу здійснювати комунікацію як із контрагентами та банками, так і з державними органами із віддаленого робочого місця засобами інтернет зв'язку. Розглядаючи аспекти взаємодії даних бухгалтерського обліку та логістичної діяльності, можна сказати, що таку інтеграцію наукових підходів необхідно розглядати не тільки із точки зору основної цілі бізнес суб'єкта – одержання прибутку, а й соціальної складової функціонування держави – забезпечення населення товарною продукцією в умовах наявності кризових явищ в економіко-політичних процесах [2].

Отже, обліково-логістичну діяльність суб'єкта господарювання з погляду економічної науки та практичного застосування необхідно визначити, як комплекс заходів із здійснення планування, організації виконання, документування та контролю за виконанням поставлених завдань із постачання сировинних матеріалів виробничого призначення, а також відвантаження готової продукції та товарів іншому суб'єкту господарської діяльності або кінцевому споживачу. При такому підході бухгалтерський облік є основним джерелом фінансової інформації, як для відображення показників у офіційній фінансовій, статистичній чи податковій звітності, так і для складання управлінських звітних показників та інформацій. Документування таких операцій для цілей бухгалтерського обліку є надзвичайно важливими, оскільки безпосередньо впливають на кінцеву вартість товару, а також це дає змогу здійснювати фіксування всіх подій пов'язаних із платіжною дисципліною щодо розрахунків за товари, інформаційними даними щодо виконання договірних зобов'язань,

втрату та псування товарно-матеріальних цінностей, у тому числі і у наслідок логістичних помилок та форс-мажорні обставини, які впливають на рух товарів.

Література

1. Кібік О.М., Хаймінова Ю.В., Чумаченко І.Є. Управління логістичними витратами в системі забезпечення сталого розвитку. *Економіка та управління національним господарством*. 2021. Т. 57. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure57-4>.
2. Мельничук І., Мужевич Н., Фрицький В. Облік витрат для забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифрових трансформацій. *Галицький економічний вісник*. 2023. №6. (85). URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/44119>.
3. Штефуник С.Р., Кіндзерський І.М. Облік логістичних витрат в системі управління збутовою діяльністю підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2024. №7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294--2024-7-10117>.

Міньковський П. П.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор Крупка Я. Д.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ З ВИДОБУВАННЯ І ПЕРЕРОБКИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Особливості формування та обліку витрат у підприємствах з видобування та переробки природних ресурсів полягають у поєднанні кількох напрямів діяльності. Господарські процеси зачіпають такі сфери, як геологія і екологія, економіка і соціальна політика, видобування і переробка природних ресурсів. Це й визначає структуру витрат, порядок їх формування та відображення в бухгалтерському обліку, способи капіталізації чи списання таких витрат на різних стадіях загального виробничого циклу.

Виробничий чи життєвий цикл місця виникнення таких витрат є складним та, зазвичай, довготривалим. Це передбачає різні підходи до формування та фінансового забезпечення витрат з видобування та переробки корисних копалин. Крупка Я.Д., Порохнавець Я.А. виокремлюють такі шість етапів процесу видобування і переробки природних ресурсів:

1. Підготовчий етап – придбання чи оренда земельної ділянки, її обстеження, одержання відповідних дозволів на розвідку.
2. Другий – сам процес проведення пошуково-розвідувальних робіт з визначенням орієнтовних обсягів і якості корисних копалин.
3. Третій – підготовка до видобування з облаштуванням місць видобування і зберігання видобутих матеріалів, під'їзних шляхів до них.
4. Наступний – процес видобування матеріалів з переміщенням їх до місць переробки, збагаченням тощо.
5. П'ятий – переробка видобутих матеріалів з виробництвом готової продукції в процесі операційної діяльності.
6. Останній етап – завершення процесу видобування у даному місці з

відновленням земельного покрову, приведенням землі до природного стану, придатної для подальшого використання [1, с.48].

Усі ці етапи входять до загального циклу від початку і до завершення виробничого процесу у видобувних галузях, включаючи видобування і переробку нерудних матеріалів з виготовленням із них продукції, яка в подальшому використовується у будівництві чи інших галузях економічної діяльності. Здійснювати роботи і нести витрати можуть різні підприємства і організації. Проте у багатьох випадках весь цикл робіт забезпечує одна юридична особа чи корпоративне об'єднання. Тоді, за визначенням деяких авторів, виробничий процес замість традиційних фаз (постачання, виробництво, збут) проходять такі стадії: видобування > переробка > збут [2, с.30].

Залежно від складу таких виконавців й формується структура і порядок фінансового забезпечення витрат на різних стадіях наведеного загального циклу процесу видобування й переробки природних ресурсів. У самостійних суб'єктів, які виконують окремі види робіт на вищеназваних етапах, більшість таких робіт здійснюється у рамках операційної діяльності, а їх завершення вважається продукцією (послугами), які за відповідну плату передаються наступному виконавцю. Тому витрати кожного вважаються витратами операційної діяльності, що формують собівартість продукції, яка в процесі купівлі-продажу передається наступному виконавцю для подальшого використання.

Інша ситуація виникає, коли весь процес (більшість зазначених робіт) виконує одна юридична особа або консолідоване об'єднання. Тоді необхідно більш чітко вникати у сутність господарських процесів та їх участь у загальному виробничому циклі.

Найбільшою особливістю і одночасно проблемою є те, що на окремих зазначених етапах понесені витрати не співпадають з одержаними доходами, тобто не дотримується принцип відповідності, за яким понесені витрати у звітному періоді повинні бути забезпечені відповідними доходами. І навпаки під одержані доходи звітного періоду в обліку мають бути списані витрати.

Якщо оцінити перші три етапи загального циклу, то на кожному з них

виникають певні витрати. Проте вони не забезпечені відповідними доходами, оскільки процес видобування ще не розпочався і тому відсутні доходи, які б забезпечували такі витрати. Аналогічна ситуація виникає й на останньому етапі видобувного циклу, коли процес видобування уже завершений, але підприємство й далі несе витрати з рекультивації землі, приведення її до природного стану.

Отже, лише на двох етапах загального циклу формуються доходи, тоді як витрати підприємство несе на кожному з них. Тому витрати на підготовчих та інших етапах загального процесу за відсутності доходів слід розцінювати:

а) як витрати капітального характеру, понесені на створення об'єктів необоротного характеру, строк корисного використання становить більше одного року. Їх вартість переноситься на новостворену продукцію поступово по мірі їх зносу і амортизації;

б) як витрати майбутніх періодів – стосується витрат, які не можуть бути визнані необоротними активами (оплата різних дозволів, геологічних та інших досліджень), переносяться на новостворену вартість пропорційно до обсягів видобутих матеріалів у кожному періоді виробничого процесу чи визначеного терміну експлуатації місця видобування;

в) витрати на відновлення земельної ділянки та приведення її до природного стану виникають після завершення експлуатації кар'єрів, шахт, родовищ, коли підприємство не одержує доходів від видобування. Під такі витрати має бути наперед створений відповідний резерв на покриття витрат майбутніх періодів.

Це дозволить чітко розмежовувати витрати і доходи за періодами загального циклу з дотриманням принципу відповідності.

Література

1. Крупка Я. Д., Порохнавець Я. А. Облік і контроль у видобувних галузях: монографія. Вид-во «Крок», 2019. 252 с.

2. Крупка Я. Д., Романчук А. Л. Облік і контроль операційної діяльності на підприємствах промисловості будівельних матеріалів. Монографія. Чернівці: Місто, 2011. 296 с.

Назаров О. М.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор, Дерій В. А.

ОБЛІК В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

В управлінні облік являється окремою і особливо важливою підсистемою, що містить певні етапи, характерні для управлінського циклу, і дозволяє акумулювати та систематизувати всі інформаційні ресурси підприємства. Він характеризується великою різноманітністю підходів та складністю побудови й потребує чіткої організації. Відповідно, правильно організований облік дозволяє отримати інформацію, необхідну для визначення пріоритетів діяльності підприємства й планування подальшої роботи, розробити механізми контролю за виконанням прийнятих рішень і надає базу для оцінки перспективності нових можливостей.

Інформація являється базою облікового процесу, що об'єднує зацікавлених користувачів. Обмін інформаційними потоками здійснюється у формі кругообігу даних між суб'єктами обліку, який включає низку взаємопов'язаних етапів, а саме:

- отримання інформації системою бухгалтерського обліку із зовнішнього та внутрішнього середовища;
- вибір необхідної інформації та її опрацювання;
- формування інформації у зручній для сприйняття формі;
- вибір засобів передачі інформації із застосуванням інформаційно-комунікаційних систем і технологій;
- передача опрацьованої інформації зацікавленим користувачам.

В процесі обліку із внутрішнього та зовнішнього середовища обліково-інформаційною системою одержується велика кількість даних. В системі бухгалтерського обліку відбувається опрацювання та аналіз одержаної інформації і виокремлення необхідної, що конкретизуватиме подію, факт,

ситуацію, з врахуванням того, кому дана інформація буде передаватись. Одержані дані формуються та систематизуються в формі повідомлення, яке включає встановлену інформацію, адресовану конкретному суб'єкту взаємовідносин.

При цьому система бухгалтерського обліку повинна бути побудована так, щоб швидко і якісно опрацьовувати дані й вчасно забезпечувати менеджмент фінансовою та нефінансовою інформацією, як про внутрішні господарські процеси, так і про зовнішнє середовище підприємства [1]. Якщо опрацювання даних системою бухгалтерського обліку буде здійснюватися надто довго, то інформація для ухвалення стратегічного рішення може потрапити до керівництва запізно. Протягом аналізу, обробки та передачі необхідної інформації обставини можуть змінитись, і тому рішення, яке буде базуватись на попередній інформації, буде хибним. При дуже швидкій передачі інформації знижується якість обробки, а менеджери, в свою чергу, можуть не взяти до уваги ці дані або і взагалі відмовитись від ухвалення стратегічного рішення.

Саме тому, інформація має надаватись своєчасно, дозовано та цілеспрямовано. В такому випадку в управлінців з'явиться можливість якісно вивчити надані їм дані та сконцентруватись на аналізі альтернативних стратегічних рішень.

Основними ознаками якісної вихідної облікової інформації, що надається для потреб управління є:

- дані, котрі надаються мають бути опрацьовані та систематизовані, а не мати форму простого набору інформації;
- повинна подаватись лише необхідна та перевірена інформація;
- фінансова та нефінансова інформація має подаватись вчасно і у зрозумілій для сприйняття формі (наприклад у вигляді цільових звітів).

Зважаючи на вищесказане, зрозуміло, що система управління зацікавлена у реалізації можливості швидкої обробки великої кількості різномірної інформації. Загалом, така можливість надається при поєднанні обліку та

комп'ютерно-комунікаційних систем, тобто при автоматизації або ж діджиталізації обліку.

Характерними особливостями автоматизації обліку є те, що:

а) успішність впровадження є вищою відносно інших підсистем управління;

б) рівень автоматизації обробки облікових даних є найвищим відносно автоматизації обробки даних інших функцій управління;

в) автоматизація відбувається і локально, і як складова інтегрованих систем автоматизації управління підприємством [2].

Окрім того, постійний розвиток новітніх інформаційно-комунікаційні технологій, передових способів обробки та обміну інформацією збільшують якість та швидкодію обробки інформації автоматизованими обліково-інформаційними системами [3]. Завдяки цьому розширюються можливості інформаційного забезпечення системи корпоративного управління.

Таким чином, облікове інформаційне забезпечення є особливо важливим для корпоративного управління, а зважаючи на широке впровадження автоматизованих обліково-інформаційних систем, що суттєво збільшують якість та швидкість обробки й відтворення інформації, є основною та невід'ємною базою для прийняття зважених управлінських рішень.

Література

1. Онищенко О. В. Впровадження стратегічного управлінського обліку в практику сучасних підприємств на глобальному ринку авіаперевезень. *Modern Economics*. 2019. № 14(2019). С. 211-217. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-33](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-33).

2. Терещенко Л.О., Матієнко-Зубенко І.І. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. пос.. К.: КНЕУ, 2005. 187 с.

3. Назарова, І. (2024). Аналітична оцінка рівня цифровізації бізнесу та запровадження електронних обліково-інформаційних систем. *Економічний аналіз*, 34(2), 158-167. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.158>. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/6031>.

Непийвода Р. М.,
студент групи ОМОм -21,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Яцишин С. Р.

ОБОРОТНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЇХ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ

У сучасних умовах ринкової економіки ефективне управління оборотними активами підприємства є однією з ключових умов його стабільного функціонування. Оборотні активи забезпечують підприємство необхідними ресурсами для здійснення операційної діяльності, тому від правильного обліку та аналізу їх використання залежить фінансова стійкість і платоспроможність підприємства.

Ефективний облік та аналіз оборотних активів є необхідними умовами для забезпечення фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Впровадження сучасних методів управління оборотними активами дозволяє покращити їх обіговість, зменшити ризики та забезпечити більш точне планування фінансових потоків підприємства.

Оборотні активи включають виробничі запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти. Важливо розуміти класифікацію оборотних активів, принципи їх обліку та методи оцінки при надходженні, використанні та вибутті. Сучасні підходи до оцінки оборотних активів в обліку залежать від виду активу та умов його придбання, що дозволяє забезпечити достовірність фінансової звітності підприємства.

Основними елементами обліку оборотних активів є:

- виробничі запаси — включають матеріали, сировину та комплектуючі, які використовуються у виробничому процесі;
- дебіторська заборгованість — включає суми, що належать підприємству за товари або послуги, які були реалізовані, але ще не оплачені покупцями;

- грошові кошти — включають як готівкові, так і безготівкові кошти, які підприємство використовує для здійснення своїх операцій.

Облік оборотних активів здійснюється відповідно до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 9 "Запаси" та НП(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість".

Для виробничих запасів використовуються методи оцінки за собівартістю, середньозваженою ціною або FIFO.

Аналіз оборотних активів спрямований на оцінку їх структури, динаміки та ефективності використання. Основними показниками аналізу є:

- оборотність оборотних активів - показує, скільки разів за певний період активи перетворюються на грошові кошти;
- коефіцієнт обіговості запасів - характеризує швидкість використання виробничих запасів у виробничому процесі;
- коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості - визначає ефективність роботи з клієнтами та рівень ризику непогашеної заборгованості.

До проблем управління оборотними активами належать:

- низька обіговість запасів та дебіторської заборгованості;
- недостатнє планування кількості запасів, що призводить до їх надлишку або дефіциту;
- низька платоспроможність клієнтів, що підвищує ризики неоплати заборгованості.

Підвищення ефективності управління оборотними активами можна досягти за рахунок впровадження систем автоматизації обліку, поліпшення дебіторської політики та оптимізації управління запасами. Рекомендації щодо підвищення ефективності управління оборотними активами:

- впровадження сучасних методів управління запасами, таких як JIT (just-in-time), дозволить зменшити витрати на зберігання;
- використання методів управління дебіторською заборгованістю, включаючи аналіз кредитних ризиків, допоможе знизити ризики неплатежів;

– оптимізація грошових потоків за допомогою системи управління ліквідністю та прогнозування фінансових потоків.

Ефективне управління оборотними активами є ключовим чинником фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Раціональний облік та аналіз оборотних активів дозволяють оптимізувати діяльність підприємства, забезпечуючи його фінансову стійкість.

Література

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" №996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси". URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
4. Яцишин С. Р. Аспекти формування облікової політики підприємства. *Економічні науки*. Серія «Облік і фінанси». Випуск 8 (29). Ч.4. 2011.
5. Ковальчук К.Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій. Київ: ЦНПЛ, 2022. 328 с.

Омецінський О. В.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор Задорожний З.-М. В.

ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЗВІТІ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТІ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)

Українські підприємства сьогодні перебувають в складних умовах функціонування. Глобальна економічна криза, пандемія, війна в Україні змушують суб'єктів господарювання приймати оперативні управлінські рішення та застосовувати ретельно продумані управлінські стратегії з метою забезпечення стабільної та прибуткової діяльності. Інформація про результати діяльності підприємств відображається у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід). Саме ця форма фінансової звітності дозволяє оцінити доходи та витрати підприємства від різних видів діяльності та сформувати загальне бачення про ефективність та перспективність бізнесу.

Для будівельних підприємств, діяльність яких характеризується тривалим операційним циклом, значними капітальними інвестиціями, залученням цільового фінансування, значними обсягами незавершеного виробництва, цей звіт є особливо важливим. Він дозволяє контролювати рентабельність діяльності й ефективність використання ресурсів, оцінювати величину доходів, витрат і фінансових результатів. Загальна схема формування фінансового результату від операційної діяльності є типовою для всіх підприємств, проте для будівельних підприємств є характерними особливості формування окремих показників Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (рис. 1).

Основним нормативним документом, що визначає методологічні засади формування в обліку інформації про доходи та витрати, пов'язані з виконанням будівельних контрактів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського

обліку 18 «Будівельні контракти». Доходи і витрати протягом виконання будівельного контракту визнаються з урахуванням ступеня завершеності робіт на дату балансу, якщо кінцевий фінансовий результат цього контракту може бути достовірно оцінений.

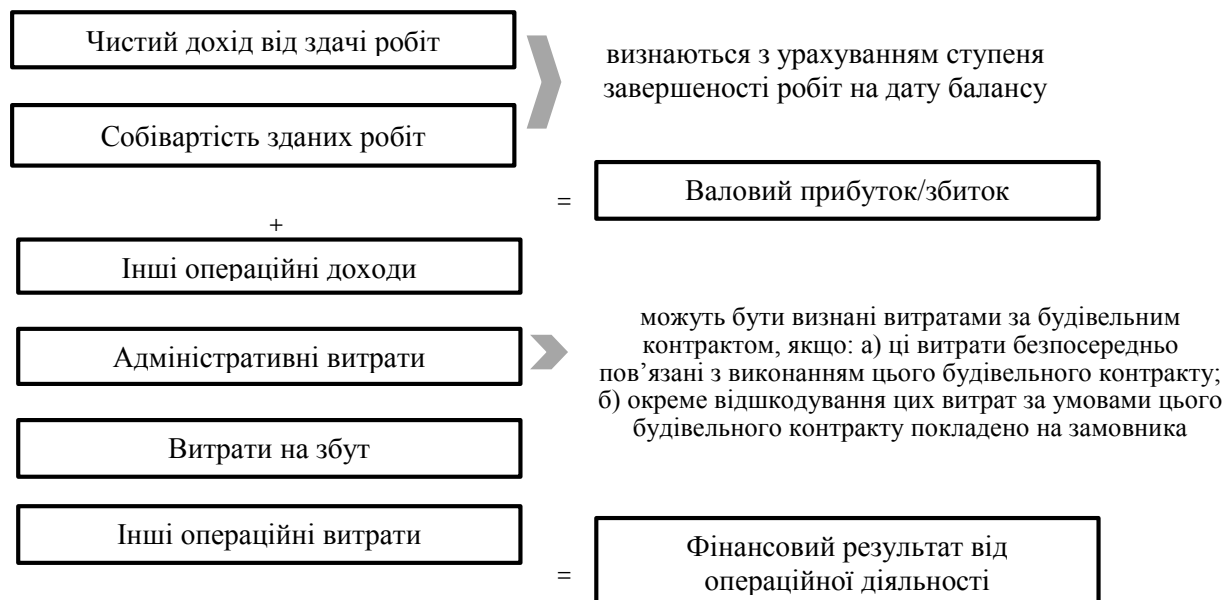

Рис. 1. Порядок формування фінансового результату від операційної діяльності будівельних підприємств

Ступінь завершеності робіт за будівельним контрактом може визначатися за одним з наведених методів: «вимірювання та оцінка виконаної роботи; співвідношення обсягу заведеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі; співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом» [1].

«Самостійне обрання будівельним підприємством методу визнання доходів і витрат має велике значення в обліковій політиці, оскільки чинить вплив на якість облікових даних та рівень аналітичності обліку, покращує оперативність проведення аналізу, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень щодо нарощування обсягів виконання будівельних робіт» [2, с. 178]. В науковій літературі визначають переваги та недоліки представлених в НП(С)БО 18 методів визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом [2; 3; 4].

З вищезазначених методів підприємство-підрядник обирає той, який забезпечує достовірну оцінку виконаних робіт. Розрахунок доходів і витрат, виходячи зі ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом, є обліковою процедурою, яка в значній мірі може бути суб'єктивною. Водночас користувачі фінансової звітності зацікавлені в отриманні обґрунтованої інформації щодо фінансових результатів будівельних підприємств. Тому погоджуємось з О. П. Петраш, що «актуальним є питання розробки чіткого механізму (порядку) здійснення вимірювань та оцінки виконаних будівельних робіт» [4].

Таким чином, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) є важливим інформаційним ресурсом, який дозволяє оцінити ефективність операційної діяльності підприємств. Обґрунтоване відображення в ньому інформації про доходи і витрати дозволить встановити ефективність діяльності будівельного підприємства. Правильне використання зазначеного звіту сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та розробці стратегії його розвитку в складних умовах функціонування.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», затверджене наказом МФУ від 28.04.2001 р. № 205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>
2. Павелко О.В. Теоретичні засади визнання доходів і витрат основної діяльності будівельних підприємств: міжнародний досвід та облікова практика. *Вісник ЖДТУ*. Серія: Економічні науки. 2012. № 4 (62) 172-178.
3. Задорожний З. В. Управлінський облік доходів від операційної діяльності будівельних підприємств. *Вісн. Терноп. акад. нар. госп-ва*. 2005. № 2. С. 202–212.
4. Петраш О. П. Науково-методичні підходи до вибору предикторів формування інвестиційного портфеля при розробці бюджетно–календарних моделей управління будівництвом. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3668>

Пастернак Ю. О.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор Крупка Я. Д.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

Основні засоби на підприємствах і в компаніях вважаються надзвичайно важливими і складними об'єктами обліку і оподаткування. Це зумовлено тим, що такі об'єкти використовуються у господарській діяльності довготривалий час, є великовартісними, потребують постійного догляду, ремонтів, модернізації, для них властивим є моральне і фізичне зношення, зменшення корисності, перенесення їх вартості на витрати діяльності проводиться поступово через амортизацію. Ще складнішими є процедури обліку і оподаткування орендованих основних засобів.

З введенням Податкового кодексу України (далі ПКУ) оподаткування підприємств податком на прибуток, податком на додану вартість (ПДВ) та іншими проводиться переважно на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Однак у багатьох випадках, особливо це стосується податку на прибуток, існують відмінності у визначенні бази оподаткування. Найбільше таких відмінностей виникає стосовно оподаткування операцій з основними засобами та іншими необоротними активами. Регулювання таких відмінностей проводиться через визначення та відображення в обліку податкових різниць.

Згідно з ПКУ податкова різниця – це різниця, яка виникає між оцінкою і критеріями визнання доходів, витрат, активів, зобов'язань у бухгалтерському обліку та податковим законодавством. Такі різниці щодо прибутку можуть бути постійними, які не зникають у наступних звітних періодах, і тимчасовими – виникають у звітному періоді, але анулюються у наступних звітних періодах [1].

Податкові різниці при оподаткуванні основних засобів та інших необоротних активів можуть виникати у таких випадках:

1. В період придбання і відображення в обліку за вартісною ознакою, коли на підприємстві встановлена інша, ніж передбачена законодавством вартісна межа, що може впливати на застосування методів нарахування амортизації і таким чином призводити до податкових різниць. У відповідності з внесеними змінами до ПКУ, п. 14.1 статті 138 з 23 травня 2020 р. по даний час мінімальна вартісна межа об'єктів основних засобів установлена на рівні 20 тис. грн., до того ця межа становила 6 тис. грн.

2. За відношенням до участі певних об'єктів у виробничому процесі. До витрат, що зменшують прибуток до оподаткування та суму ПДВ (становлять податковий кредит) відносяться лише виробничі об'єкти. По всіх інших виникає постійна податкова різниця.

3. При проведенні переоцінки основних засобів з врахуванням рівня інфляції, доведенні їх вартості до справедливої чи при врахуванні інших чинників, які не відповідають податковому законодавству.

4. При проведенні ремонтів, модернізації та інших поліпшень. Податковим законодавством відмінена постійна норма витрат на поліпшення і тепер треба керуватися нормою, чи призведуть такі поліпшення до зростання економічних вигод від використання таких основних засобів у майбутньому, що доказати і правильно оформити в окремих випадках вкрай важко.

5. Аналогічна ситуація виникає при списанні втрат від зменшення корисності об'єктів та відновленні такої корисності, що дуже важко доводити контролюючим органам.

6. При продажі, ліквідації об'єктів основних засобів, які не повністю відамортизовані, на залишкову вартість потрібно дорахувати і сплатити до бюджету ПДВ. Якщо по таких об'єктах використовувались різні бази чи методи нарахування амортизації, то фінансовий результат до оподаткування потрібно скоригувати на різницю між залишковою вартістю, розрахованою за податковим законодавством та її величиною за обліковими даними.

При реалізації окремих об'єктів основних засобів можуть виникати протиріччя стосовно величини витрат, що зменшують прибуток до

оподаткування. Зазвичай вони мають включати залишкову вартість та витрати, пов'язані з продажем основних засобів. Оскільки залишкова вартість перед реалізацією таких об'єктів переводиться у розряд оборотних засобів та обліковується разом з товарами на рахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу», можуть виникати певні невизначеності стосовно інших витрат, що безпосередньо стосуються реалізації цих об'єктів: реклама, оцінка, інші витрати з передпродажної підготовки.

Певні непорозуміння можуть виникати при одержанні і експлуатації орендованих основних засобів. Найбільше це стосується чіткого розмежування оренди (лізингу) на операційну та фінансову. Відповідно з НП(С)БО 14 «Оренда» фінансовою вважається оренда за наявності хоча б однієї з 8-ми особливих ознак. Серед них багато таких, які встановити на початку експлуатації важко (наприклад, коли строк оренди становить більшу частину терміну корисного використання об'єкта оренди, або коли визначена ціна об'єкта є нижчою за його справедливую вартість, чи коли орендар орендує актив за плату, що є значно нижчою за ринкову орендну плату і т. д.). За наявності цих ознак таку оренду слід вважати фінансовою зі всіма визначеними наслідками:

- оформляти факт купівлі-продажу з нарахуванням і сплатою до бюджету ПДВ;
- уводити такі об'єкти до складу основних засобів з відображенням зобов'язань перед орендодавцем на рахунку 53 «Довгострокові зобов'язання з оренди»;
- відображати в обліку теперішню вартість мінімальних орендних платежів і т.п.

Тому при визначенні облікової політики потрібно враховувати ці особливості для мінімізації податкових різниць та недопущенні таких помилок.

Література

1. Положення про порядок розрахунку податкових різниць за даними бухгалтерського обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України 29.12.2006 № 1316 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0060-07>.

Пастернак І. О.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор Крупка Я. Д.

ОБЛІКОВЕ ПОДАННЯ УЧАСТІ КАПІТАЛУ В ІНВЕСТИВАННІ ПІДПРИЄМСТВА

Інвестиційні властивості капіталу завжди були предметом обговорення та дискусій в економічній літературі. Його участь в інвестуванні закладені у самій балансовій моделі, що впливає з подвійного відображення в бухгалтерському обліку усіх операцій, фактів господарської діяльності підприємства:

$$\text{Активи} = \text{Капітал}$$

та дещо розширеній формулі цієї моделі, яка має такий вигляд:

$$\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання}$$

За будь-яких обставин ці фундаментальні рівняння бухгалтерського обліку базуються на правилі, що використовується у подвійному записі: активи підприємства мають дорівнювати джерелам їх утворення, тобто сумарній величині капіталу, до якого входять як особисто внесені засновниками, учасниками, акціонерами кошти, так й залучені ресурси тобто зобов'язання суб'єкта господарювання.

Участь як власного, так й залученого капіталу в інвестуванні підприємства є різною. Про це у своїх дослідженнях неодноразово заявляли Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. [1, с.108]. Вони керувалися тим, які властивості притаманні тому, чи іншому виду капіталу і чи вони підпадають під традиційне трактування інвестиційних процесів – як здійснених на добровільній основі вкладень, що в майбутньому мають приносити певні економічні, соціальні, екологічні та інші вигоди інвестору.

Найголовнішими властивостями, які є характерними для класичного визначення і розуміння інвестицій є:

1. Добровільність здійснення інвестиційних внесків: інвестиції здійснюються на добровільній основі за рахунок власних чи залучених для цього коштів.

2. Претендування на дохід чи інші вигоди: засновники, учасники, що створили підприємство розраховують на отримання в майбутньому вигоди у формі відсотків від прибутку, а в акціонерних товариствах – дивідендів при розподілі прибутку. Інвестори можуть вкладати кошти в об'єкти, які не дають економічної вигоди, зате внесені інвестиції принесуть певну екологічну, соціальну чи іншу вигоду для навколишнього середовища чи громадян.

3. Участь у прибутках: певні групи інвесторів – засновники, учасники, акціонери мають право приймати участь у голосуванні при розподілі прибутку на розвиток суб'єктів і на виплату винагороди за здійснені інвестиції.

4. Участь в управлінні: інвестори мають право приймати участь шляхом голосуванні у вирішенні поточних і стратегічних питань виробничого, фінансового чи іншого характеру.

Якщо розглядати капітал як джерела активів підприємства, тобто з позиції теорії власності, яка покладена в основу побудови теперішнього бухгалтерського балансу, то якраз власний капітал, що включає статутний зареєстрований і незареєстрований капітал, резервний і додатково внесений капітал, а також нерозподілений прибуток відповідає вище наведеним критеріям, що визначають сутність інвестицій.

Однак, під зазначені критерії не завжди можна підвести певні види залученого капіталу. Наприклад, одержані в банку кредити, інші позики, кошти за боргові цінні папери хоча й здійснюються на добровільній основі під певні відсотки з фіксованою датою повернення внесків і виплати винагороди за здійснені інвестиції, проте вони не дають права на участь в управлінні, на участь у розподілі прибутку. Проте за ними гарантовано повернення внесків, визначена сума і зафіксована дата погашення заборгованості. Все ж такий залучений капітал, хоча й з певними обмеженнями можна віднести до інвестиційних ресурсів.

Проте не можна вважати джерелом інвестування поточні зобов'язання. Вони у більшості випадків не відповідають критеріям згаданим інвестування: зазвичай виникають неминуче, кредитори не беруть участі ні у прибутках, ні в управлінні, зате для них визначеними є суми і строки погашення зобов'язань.

Є серед таких залучених ресурсів певні види капіталу, який, за нашим переконанням, сумнівно відносити до залученого капіталу. Це стосується довгострокових і поточних забезпечень, визначених на основі прогнозних даних щодо майбутніх витрат на виплату відпусток, гарантійних зобов'язань, виконання обтяжливих контрактів та інших, що обліковуються на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів». Порядок їх обліку визначений Національним П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].Такі пасиви проблематично відносити до залучених через те, що за ними неможливо ідентифікувати кредитора, якому потрібно повертати зобов'язання. В кінці кінців, такі виплати за зобов'язаннями можуть не наступити взагалі (для прикладу, проведення гарантійного ремонту).

Враховуючи це, такі прогнозні суми забезпечень, за якими неможливо на момент їх виникнення встановити кредитора, або які можуть не наступити, слід відображати в балансі окремими рядками у складі власного капіталу. Це надасть право до моменту використання рахувати їх повноцінним інвестиційним ресурсом. Зрештою, такий підхід дозволить у деякій мірі у кращому виді подавати фінансовий стан та фінансову стійкість вітчизняних підприємств для залучення іноземних інвестицій, яких потребує послаблена війною вітчизняна економіка.

Література

1. Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. Облік, оподаткування і правове регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності: навчальний посібник. 3-ге вид., перероб. і доп. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 262 с.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336>.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У КРАЇНАХ ЄС

Фінансова звітність у країнах ЄС є важливою частиною регулювання фінансової діяльності підприємств і забезпечення прозорості на фінансових ринках. Організація та методика складання фінансової звітності в ЄС базується на міжнародних стандартах та регуляціях, які забезпечують єдині підходи до звітності у всіх країнах-членах. Фінансова звітність у країнах ЄС регулюється національними законодавствами, які гармонізовані з міжнародними стандартами фінансової звітності (IFRS, англ. International Financial Reporting Standards). Важливу роль у розробці стандартів має Європейська рада з фінансової звітності (EFRAG), яка відповідає за адаптацію та впровадження IFRS у ЄС.

Європейським парламентом було ухвалено «Директиву про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств № 2013/34/ЄС від 26.06.2013р» [1]. Директива містить оновлені умови складання, подання та оприлюднення фінансової звітності, а також містить порядки визнання та оцінки певних видів активів та зобов'язань, доходів і витрат. Аналіз Директиви, дозволяє стверджувати, що деякі її положення мають відмінності від МСФЗ. Відповідно ті підприємства, які вже ведуть облік та формують звітність за МСФЗ, подають звітність, як і раніше у вигляді згідно Регламенту ЄС №1606 від 2002 року. Ті суб'єкти, які ведуть облік за національними стандартами, продовжать подання звітності за правилами з урахуванням імplementованих новацій. Фінансова звітність у країнах ЄС зазвичай включає такі основні компоненти: Баланс (Statement of Financial Position); Звіт про прибутки та збитки (Statement of Profit or Loss); Звіт про зміни в капіталі (Statement of Changes in Equity); Звіт про рух грошових коштів

(Statement of Cash Flows); Примітки до фінансової звітності (Notes to the Financial Statements) [2]. «Під час надання інформації у фінансовій звітності необхідно дотримуватись таких критеріїв як істотність, своєчасність, повнота, нейтральність, об'єктивність» [3]. Загалом, фінансова звітність повинна включати інформацію, котра впливає на прийняття рішень, дає змогу своєчасно оцінити минулі, поточні та майбутні події; підтвердити та скоригувати їх оцінку, зроблену в минулому.

Країни-члени ЄС, виконують обов'язкові вимоги ЄС щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності, включаючи прийняття Міжнародних стандартів фінансової звітності. Це сприяє стандартизації підходів до обліку та звітування в країнах ЄС та полегшує порівняння фінансових результатів між різними підприємствами та країнами. Фінансова звітність має велике значення для ефективного управління підприємством в країнах ЄС. Основні аспекти значення фінансової звітності включають наступні:

1) Інформаційне забезпечення прийняття рішень. Фінансова звітність надає важливу інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та потенційні ризики підприємства, що дозволяє менеджменту підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо фінансового планування, інвестицій, фінансування та стратегічного розвитку.

2) Зовнішнє звітування. Фінансова звітність виконує функцію зовнішнього звітування перед зацікавленими сторонами, такими як акціонери, кредитори, інвестори та регулюючі органи, що дозволяє забезпечити прозорість та відкритість фінансової діяльності підприємства, сприяє довірі та залученню капіталу.

3) Внутрішнє управління та контроль. Фінансова звітність допомагає встановити ефективні системи внутрішнього управління та контролю в підприємстві та забезпечує контроль за фінансовими операціями, виявлення факторів ризику, оцінку ефективності та ефективність використання ресурсів.

4) Порівняння та аналіз. Фінансова звітність дозволяє порівнювати фінансові показники підприємства, що дає можливість виявляти сильні та слабкі

сторони, визначати ключові тренди та здійснювати аналіз фінансової стійкості та результативності.

5) Виконання законодавчих вимог. У процесі формування фінансової звітності необхідно дотримуватися законодавчих вимог та стандартів щодо фінансового звітування в ЄС. Окрім того, у ЄС фінансова звітність підлягає обов'язковому аудиту для великих компаній та тих, які торгують своїми акціями на фондових ринках. Це гарантує, що звітність відповідає вимогам законодавства та міжнародним стандартам.

Враховуючи ці аспекти, фінансова звітність стає незамінним інструментом для ефективного управління підприємством у ЄС. Вона допомагає забезпечити прозорість, контроль, прийняття обґрунтованих рішень та досягнення фінансових цілей підприємства.

Література

1. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) Подання фінансової звітності від 01.01.2012 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013/print

3. Сисюк С.В., Кулинич Д.З. Принципи формування та оприлюднення фінансової звітності за міжнародними стандартами. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми використання потенціалу економіки країни: світовий досвід та вітчизняні реалії» (25 квітня 2020 року)*. Дніпро: ПДАБА, 2020. С. 97-101.

Рибак Р. Р.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Романів Р.В.

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: ПРИРОДА ВИНИКНЕННЯ ТА ВПЛИВ НА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Одним з напрямків неоінституціональної теорії, що почала зароджуватись в середині ХХ сторіччя, стала концепція трансакційних витрат.

Стимулювання науково-технічного прогресу, підвищення продуктивності праці, і як наслідок, ріст масового споживання завдяки економії витрат, призвело до скорочення цін на товари. Поступово ефективний попит почав вимагати прискорення процесу збуту, що спричинило ріст витрат на взаємовідносини між суб'єктами ринку та стимулювало інтерес до теоретичних досліджень природи таких витрат.

Вказаний напрямок неоінституціональної теорії є актуальним і для України, оскільки, як зазначає Ю.Смітюх «...в Україні дедалі більшої актуальності набуває неоінституціоналізм, зокрема теорія трансакційних витрат, яка дає змогу комплексно дослідити взаємодію державних структур із підприємствами, установами, організаціями, органами місцевого та іншими платниками податків з урахуванням невизначеності, інформаційної асиметрії, обмеженої раціональності, опортуністичної поведінки, специфічності інтересів, контрактних ризиків тощо. Саме ця теорія дає повну характеристику взаємного співробітництва між державою і та бізнесом у процесі реформування нових інституційних структур» [2, С.41].

Поняття трансакції було введено юристом та економістом Дж.Р. Коммонсом: «Трансакція – це не обмін товарами, а відчуження і присвоєння права власності і свободи, створених суспільством» [2, С.39].

З економічної точки зору найточніше визначення угоди - це не обмін товарами, а рух майнових прав. Такий рух виникає не в процесі створення

вартості, а в процесі обміну і формування товарів, що мають цінність для споживачів, які є або індивідуальними фізичними особами або колективними економічними агентами.

Р. Коуз першим почав розглядати фірму як альтернативний спосіб економічної організації ринку. Дослідник вважав, що його формування пов'язане з більш низькими трансакційними витратами на виконання угоди в порівнянні з трансакційними витратами відкритого ринку. Р. Коуз спочатку розглядав трансакційні витрати як ресурси, обумовлені ціновим механізмом і поєднують витрати на підготовку і виконання угоди [3].

Американський економіст О. Вільямсон визначив трансакційні витрати як передбачувані (*ex ante*) витрати, пов'язані з складанням контракту, проведенням переговорів і гарантуванням угоди, і фактичні (*ex post*) витрати, пов'язані з неефективною адаптацією і коригуванням контракту, що виникають при відхиленні виконання контракту від встановленого курсу в результаті прогалин в контракті, помилок, упущень і непередбачених збоїв [1].

Трансакційні витрати займають значне місце у витратах сучасних корпорацій. Д. Норт і Дж. Уолліс показали, що витрати на банківські та фінансові послуги, страхування, оптову та роздрібну торгівлю, гонорари адвокатів і бухгалтерів та інші витрати, пов'язані з торгівлею, захистом прав власності, контролем за станом і витрачанням активів, становлять понад 45% національного доходу США. Зазначається, що ще сто років тому частка тих, хто займався перерозподілом створених і забезпеченням прав користувачів, становила близько 25% національного доходу [4].

Формування внутрішніх трансакційних витрат обумовлено тим, що підприємство розглядає угоду між господарюючими суб'єктами як частину внутрішньоорганізаційної ієрархії. Трансакційні витрати - це витрати на створення, вдосконалення, розвиток структури організації, її управління та координацію всіх структурних підрозділів в рамках загальної стратегії, які можна вважати її структурним капіталом.

В постіндустріальній економіці трансакційні витрати можуть проявлятися по-різному порівняно з індустріальним періодом. Ця зміна відбувається через технологічний прогрес, глобалізацію і зміни в характері економічної діяльності. Ось кілька основних аспектів трансакційних витрат у постіндустріальній економіці:

1. *Витрати на інформацію і комунікацію.* З розвитком цифрових технологій та Інтернету зменшилися витрати на збори і передачу інформації.

2. *Зменшення витрат на адміністрування.* Автоматизація процесів, використання програмного забезпечення для управління бізнес-процесами (ERP-системи) та інші інновації сприяють зменшенню адміністративних витрат. Це допомагає зменшити потребу в численних адміністративних процедурах та збільшує ефективність.

3. *Нова роль посередників.* У постіндустріальному світі платформи і ринки, такі як електронна комерція та онлайн-ресурси для фрілансерів, змінили роль традиційних посередників. Онлайн-ринкові платформи зменшують витрати на пошук партнерів та угод, але водночас можуть створювати нові види витрат, такі як плати за використання платформ або витрати на захист даних.

4. *Інтелектуальна власність та захист даних.* У постіндустріальній економіці значна частина вартості створюється через інтелектуальну власність, що потребує витрат на патентування, ліцензування і захист даних. Зростає важливість витрат на кібербезпеку та захист інформації.

5. *Міжнародні угоди та регуляції.* Глобалізація веде до збільшення витрат на дотримання міжнародних стандартів і регуляторних вимог. Це може включати витрати на правові послуги, консультації та відповідність місцевим і міжнародним законам.

6. *Зміни в організації праці.* Зміна формату роботи, наприклад, перехід на дистанційну роботу або гнучкі графіки, також змінює трансакційні витрати. Це може зменшити витрати на фізичне приміщення та інфраструктуру, але водночас створює нові витрати на управління віддаленими командами та забезпечення комунікації.

Література

1. Вільямсон О.Е. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів. Київ : «АртЕк», 2002. 472 с
2. Смітюх Ю.П. Трансакційні витрати в контексті адміністративних реформ. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020, №3, С.38-41.
3. Шепеленко О.В. Трансакционные издержки в переходной экономике. Донецк : ДонНУЭТ, 2007. 360 с.
4. Wallis J. J., North D. (1986). Measuring the Transaction Sector in the American Economy, 1870–1970. Engerman S., Gallman R. E. (ed.) Long-term factors in American economic growth. Chicago: University of Chicago Press. P. 95–162

Саламанюк А. В.,
студент групи ОМОм-21,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Фаріон В. Я.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасні політичні та економічні умови вимагають впровадження нових стратегій управління, які відповідатимуть вимогам ринкової економіки. Управління підприємством в умовах сучасного ринку є надзвичайно складним завданням, що потребує адаптації до нових реалій та підходів.

На кожному підприємстві розробляється система внутрішнього контролю для досягнення встановлених цілей, проте не завжди вдається досягти її ефективності.

Як зазначає Левицька С., «суб'єктами внутрішнього контролю операцій із запасами можуть бути управлінський персонал, обліковий персонал на чолі з головним бухгалтером, який відповідає за контроль на всіх етапах відображення господарських процесів, а також спеціальні внутрішні контрольні служби, створені на підприємстві для виконання конкретних контрольних функцій» [1].

Об'єктами внутрішнього контролю є господарські процеси, що охоплюють постачання, зберігання, передачу та реалізацію запасів. Вони разом формують загальний спектр господарської діяльності підприємства.

Слід зазначити, що рівень складності в організації внутрішнього контролю операцій із запасами визначається організаційною структурою підприємства, чисельністю управлінського та іншого персоналу, кількістю відокремлених підрозділів, різноманітністю запасів і швидкістю їх обороту.

Щоб забезпечити ефективний контроль, керівники компаній повинні детально розуміти сутність господарських операцій, ретельно їх аналізувати та контролювати виконання договорів, що стосуються постачання і реалізації

запасів.

Організація внутрішнього контролю включає кілька основних етапів: визначення цілей контролю, вибір ключових параметрів для діяльності підприємства, створення підрозділу з внутрішнього контролю, призначення контролерів або покладення контрольних функцій на відповідних співробітників; встановлення регламенту функцій контрольних служб, розробку внутрішніх документів для проведення контролю, забезпечення інформаційних потреб контролю та реалізацію контрольних заходів.

Ці елементи в сукупності формують єдину і цілісну систему внутрішнього контролю, яка має забезпечити надійність і точність у контролі операцій із запасами на підприємстві.

Для забезпечення ефективного внутрішнього контролю запасів необхідно орієнтуватися на три ключові стадії господарського процесу: придбання, виробництво та реалізація запасів. Кожна з цих стадій має свої специфічні аспекти, що потребують контролю з боку керівництва.

По-перше, при контролі за процесом придбання запасів важливо перевірити всі етапи цього процесу. Вибір постачальника вплине на якість запасів і, відповідно, на якість готової продукції. На цьому етапі слід оцінити найвигідніші ціни від постачальників, оскільки це визначить майбутні витрати підприємства. Також необхідно обрати оптимальний спосіб доставки (через постачальника, логістичні компанії або власними силами) і забезпечити, щоб запаси були доставлені без пошкоджень. При отриманні запасів слід перевірити дотримання термінів доставки та відповідність кількісних і якісних характеристик, а також призначити відповідальну особу для контролю за збереженням матеріалів на складі, яка нести відповідальність у разі недостачі [2, с. 230].

По-друге, у процесі виробництва важливо виконати ряд контрольних заходів для забезпечення безперервності виробничого циклу. Необхідно розробити виробничий бюджет, в якому враховуються всі заплановані запаси і можливі витрати. Контроль також охоплює нормування списання запасів на

виробництво і кількість готової продукції, що надходить з виробництва. Важливо стежити за фактичними витратами, оскільки вони впливають на собівартість продукції. Також слід перевіряти дотримання всіх раніше розроблених планів і норм, що підтверджує ефективність системи внутрішнього контролю запасів на підприємстві.

По-третє, у процесі реалізації запасів необхідно контролювати вибір покупців, прагнучи знайти тих, хто запропонує найкращу ціну. При укладенні договору купівлі-продажу слід ретельно перевірити всі умови угоди. Під час відвантаження продукції важливо контролювати спосіб її доставки покупцеві та забезпечити, щоб кошти від продажу надходили на поточний рахунок, запобігаючи виникненню безнадійної дебіторської заборгованості [2, с. 230].

Отже, ефективність контролю підвищується при комплексному підході, що включає бухгалтерію, планово-економічний відділ, відділи нормування сировини та матеріалів, а також управління працею і заробітною платою. Застосування запропонованого порядку внутрішнього контролю запасів за всіма стадіями господарського процесу сприятиме ефективному функціонуванню підприємства.

Література

1.Левицька С. Управлінський і внутрішньогосподарський облік: завдання, мета і ефективність впровадження. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. №2. С. 27–35.

2.Самчук Н.В. Порядок здійснення внутрішнього контролю запасів на підприємстві. *Тези міжвузівської науково-практичної конференції, присвяченої Дню науки ЖДТУ*. 2012. Т. 2. С. 229-230.

Сень В. М.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к. е. н., доцент, Фаріон В. Я.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Контроль витрат збутової діяльності є критично важливим для фінансового управління та оптимізації бізнес-процесів підприємства. Збутова діяльність включає в себе всі аспекти продажу продукції і потребує детального моніторингу витрат для забезпечення прибутковості та підтримки конкурентоспроможності.

Для ефективного управління збутом готової продукції підприємству необхідно дотримуватися таких вимог: визначати ключові пріоритети, на яких має базуватися збутова політика; вивчати шляхи оптимізації процесу планування продажів готової продукції; розробляти збутову політику як основу для вдосконалення системи збуту; встановити основні завдання маркетингового відділу та визначити функції його керівника.

Слід погодитися із твердженням А.Г. Загороднього, що «витрати на збут – це витрати, пов'язані з реалізацією продукції, є складовою витрат операційної діяльності, що не включаються до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг)» [1, с. 89].

Дорошевич К.О. і Холявка Л.Ю. зазначають, що «витрати на збут - це витрати, які виникають при реалізації продукції від виробника до споживача» [2, с. 174].

Щодо обліку витрат на збут відмітимо, що План рахунків не містить окремих субрахунків для рахунку 93 «Витрати на збут». У зв'язку з цим, однією з найбільш актуальних та дискусійних питань нині є відображення маркетингових витрат у складі витрат на збут. Це ускладнює детальний аналіз та контроль маркетингових витрат, що може негативно позначатися на

ефективності управління збутовими процесами підприємства.

Так, для удосконалення обліку маркетингових витрат Чубата В. Ю. та Нападовська Л.В. пропонують виокремити субрахунок 931 «Маркетингові витрати» у складі витрат на збут [3].

На нашу думку, це дозволить краще оцінити результативність маркетингу як важливого напрямку діяльності компанії, а також проаналізувати вплив витрат на маркетинг на обсяги продажів продукції та на загальний фінансовий результат фірми. Такий підхід допоможе більш точно визначати рентабельність маркетингових заходів і дозволить приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Щодо обліку маркетингових витрат Ларікова С.С. відмічає, що «для бухгалтерського обліку витрат по наданню маркетингових послуг доцільно використовувати функціонально-вартісний метод, який дозволяє враховувати відмінності в споживанні ресурсів» [4, с. 70]. Основною особливістю формування витрат при використанні даного методу, як відмічає науковець, є виділення функціональних витрат [4, с. 70].

На нашу думку, таке твердження є правильним, оскільки застосування функціонально-вартісного методу сприятиме більш точному визначенню частки витрат на маркетингові послуги у розрізі окремих видів продукції, груп споживачів і ринкових сегментів. Це також дозволить не лише деталізувати витрати, але й здійснювати оцінку їх ефективності, що є важливим для оптимізації ресурсів та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

З метою вдосконалення обліку витрат на збут, І.Є. Давидович рекомендує підприємствам використовувати наступні субрахунки: 931 - «Витрати на збут», 932 - «Витрати на маркетингові дослідження» та 933 - «Представницькі витрати». Водночас вчений пропонує змінити назву рахунку 93 «Витрати на збут» на «Витрати маркетингової діяльності» [5]. Такий підхід, на думку науковця, дозволить детальніше структурувати витрати, забезпечуючи прозорість і точність у відображенні витрат, пов'язаних із маркетинговою діяльністю підприємства.

Слід також зазначити, що організація аналітичного обліку витрат на збут вимагає визначення конкретних об'єктів обліку витрат. В управлінському обліку

такими об'єктами є місця виникнення витрат, центри витрат і центри відповідальності, в межах яких ведеться їх облік. Для витрат, пов'язаних зі збутом продукції, особливо важливе значення мають центри витрат і центри відповідальності. Їх вибір слід здійснювати, враховуючи організаційні особливості підприємства та функціональні характеристики його діяльності, що дозволить ефективніше контролювати та аналізувати витрати.

Таким чином, запропонований підхід до формування даних про витрати, пов'язані із збутом продукції, забезпечить підвищення рівня інформативності та аналітичності цих показників, а також посилить контроль за повнотою та своєчасністю їх відображення в системі обліку. Впровадження аналітичного обліку витрат на збут дозволить підприємству оперативно контролювати їх обсяги, об'єктивно оцінювати витрати та приймати зважені управлінські рішення щодо ефективності використання облікових даних у процесі управління.

Література

1. Загородній А.Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 4-те вид. випр. та доп. К.: Т-во «Знання», КОО; Львів; Вид-во Львів. банківського ін-ту НБУ, 2002. 566 с.
2. Дорошкевич К.О., Холявка Л.Ю. Особливості управління витратами на збут на промислових підприємствах. *Економічний простір*. 2015. № 62. С. 171-178.
3. Чубата В. Ю., Нападовська Л.В. Проблеми обліку витрат на збут. URL: <http://intkonf.org/chubata-vyu-den-napadovska-lv-problemi-obliku-vitrat-na-zbut/>
4. Ларікова С.С. Застосування функціонально–вартісного методу обліку витрат по наданню маркетингових послуг. *Економічні науки*. 2011. № 2. – С. 69-75.
5. Давидович І. Є. Управління витратами : навч. посібн. К. : Центр учбової літератури. 2011. 320 с.

Стефанюк І. В.,

магістрант кафедри обліку та оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Романів Р. В.

РОЛЬ ОБЛІКУ У ВПРОВАДЖЕНІ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ЛОГІСТИКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Діяльність підприємства в сфері постачання переслідує мету доставки з мінімальними витратами матеріальних ресурсів, необхідних для виробничого процесу. У вузькому розумінні сюди відноситься забезпечення основними і допоміжними матеріалами. В цій основній функції підприємства виділяють дві складові частини:

- а) придбання відповідної продукції, тобто кількісне та якісне забезпечення підприємства матеріалами;
- б) логістика забезпечення, тобто надання необхідних матеріалів в потрібний час, в потрібному місці і в необхідній для виробництва кількості (включаючи транспортування і складування).

Успішна діяльність підприємства в сфері постачання вимагає комплексного підходу до процесу придбання і логістики забезпечення. Це включає ефективне управління кількісним і якісним забезпеченням матеріалами, організацію транспортування і складування, а також контроль за запасами. Методи логістики виробничих запасів є критично важливими для ефективного управління постачанням, зберіганням і розподілом запасів, а також для забезпечення безперебійної роботи виробничих процесів [3].

Ось основні методи логістики виробничих запасів:

1. Метод Just-In-Time (JIT). Основна мета методу JIT – зменшити рівень запасів на складі до мінімуму, забезпечуючи отримання матеріалів та комплектуючих саме тоді, коли вони потрібні для виробництва. До переваг методу відносяться такі: знижують витрати на зберігання і обробку запасів; зменшується ризик застарівання та втрат від зниження вартості запасів.

Недоліками є: необхідність високої надійності постачальників та ефективного управління ланцюгом постачання; вразливість до збоїв у постачанні і непередбачених ситуацій.

2. Метод ABC-аналізу. Метод ABC-аналізу класифікує запаси на три категорії (А, В, С) відповідно до їхньої важливості і вартості для підприємства. Класифікація: А- високовартісні та критичні запаси (менше відсотка від загальної кількості, але значний вплив на витрати); В - запаси середньої вартості; С - низьковартісні запаси (більше відсотка від загальної кількості, але менший вплив на витрати). До переваг методу відносяться такі: допомагає зосередитися на управлінні найбільш важливими запасами; полегшує управлінські рішення і планування. В якості недоліків може не враховувати специфічні потреби кожного виду запасів [2].

3. Метод Cross-Docking. Cross-docking передбачає безпосереднє перевантаження товарів з вантажівок, що прибувають, на вантажівки, що відправляються, без тривалого зберігання на складі. Завдяки цьому зменшуються витрати на зберігання і обробку, підвищується швидкість доставки. Однак це вимагає ефективної координації і високої швидкості обробки товарів.

4. Метод Kanban. Kanban – система, що використовує візуальні сигнали (карти Kanban) для управління запасами і планування виробництва. Завдяки такому методу підвищується видимість процесів, підтримується ефективний рівень запасів і запобігається утворення залишків.

5. Метод Cloud-Based Inventory Management. Використання хмарних технологій для управління запасами, що дозволяє централізовану обробку даних і доступ до інформації з будь-якої точки. При цьому забезпечується доступність даних у реальному часі і гнучкість у масштабуванні. Однак критичним недоліком стає залежність від Інтернет-з'єднання і безпеки даних.

Облік є складовою частиною системи управління виробничими запасами, в якому приймають участь різні працівники підприємства (комірники, контролери, інженери, працівники бухгалтерії, юристи). Від їх взаємодії та злагодженої роботи залежить ефективність управління матеріальними

ресурсами. «При цьому основними завданнями бухгалтерського обліку є наступні: правильне і своєчасне документальне відображення операцій і забезпечення достовірних даних про заготівлю, надходження, зберігання, відпуск та використання виробничих запасів; своєчасне виявлення понаднормативних і невикористаних виробничих запасів; контроль за повнотою оприбуткування відходів виробництва; виявлення фактичної потреби у виробничих запасів для виготовлення продукції; аналіз та контроль за собівартістю виробленої продукції та пошук шляхів її зниження; правильне і своєчасне документальне відображення операцій і забезпечення достовірних даних про заготівлю, надходження, зберігання, відпуск та використання виробничих запасів; контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням матеріальних цінностей та їх збереженням за місцями зберігання і на всіх стадіях обробки; відповідність складських запасів нормативам ; раціональна оцінка виробничих запасів; розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків за місцями зберігання і статтями балансу; виявлення всіх витрат, пов'язаних з придбанням виробничих запасів та визначення їх первісної вартості; контроль за правильністю використання виробничих запасів під час їх експлуатації» [1, С.234].

Застосування вказаних методів логістики виробничих запасів і побудова комунікації з обліковою системою допомагають підприємствам ефективно управляти своїми запасами, знижувати витрати і покращувати обслуговування клієнтів. Вибір оптимального методу або комбінації методів залежить від специфічних потреб підприємства, характеру виробництва і ринкових умов.

Література

1. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 520 с.
2. Кальченко А.Г. Логістика. К: КНЕУ, 2003. 284 с.
3. Резнік Н., Руденко С., Пилипчук К. Основні характеристики поняття логістики і системи управління ланцюгами постачань. *Innovation and Sustainability*, 2022, №3, 95 – 102.

Строценъ А. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., професор, Семанюк В. З.

ВИКЛИКИ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛІГРАФІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

В умовах економічної та політичної турбулентності, війни та безпекових загроз підприємства поліграфічної промисловості України стикаються з численними викликами, які потребують оперативного реагування і адаптації [1]. Нестабільність ринку, коливання валютного курсу, непередбачувані зміни в податковій політиці, високі безпекові ризики та ризики, пов'язані з війною в Україні значно ускладнюють управління фінансами і обліковими процесами. Управлінський облік стає критично важливим інструментом для підтримки стабільності і підвищення ефективності підприємств у цих умовах. Зокрема, він забезпечує необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих рішень і управління ризиками поліграфічних компаній в умовах невизначеності.

Управлінський облік в поліграфічній промисловості потребує значних змін у відповідь на динамічне зовнішнє середовище та технологічні інновації [2]. Сучасні підприємства поліграфічної промисловості все активніше впроваджують ERP-системи для інтеграції фінансових і виробничих процесів. Ці системи дозволяють автоматизувати облік витрат, управління запасами та планування виробництва, що підвищує точність даних і швидкість їх обробки. Використання аналітики великих даних допомагає у прийнятті стратегічних рішень, аналізуючи тренди та прогнозуючи фінансові результати.

Поліграфічна промисловість стикається з постійними змінами на ринку, такими як коливання цін на сировину та матеріали, зміни в регуляторному середовищі та споживчих уподобаннях. Управлінський облік стає більш гнучким і здатним швидко адаптуватися до цих змін. Це включає в себе оновлення

фінансових моделей, оптимізацію витрат і розробку нових стратегій для підтримки конкурентоспроможності. У сучасних умовах зростає вимога до фінансової прозорості та дотримання стандартів обліку і звітності. Підприємства поліграфічної промисловості потребують сучасних інструментів для моніторингу та управління ризиками, що допомагає забезпечити відповідність до міжнародних стандартів та галузевих регуляторних вимог.

Ефективне управління витратами є критичним аспектом для підприємств поліграфічної промисловості. Впровадження систем контролю витрат, оптимізація процесів виробництва та моніторинг продуктивності дозволяють знижувати витрати і підвищувати ефективність використання ресурсів. Пропонуємо використовувати методології, такі як Lean та Six Sigma, для оптимізації виробничих процесів і зменшення витрат, які допомагають ідентифікувати та усувати невідповідності, що позитивно впливатиме на фінансові показники та загальну ефективність.

В умовах економічної турбулентності підприємства поліграфічної промисловості змушені впроваджувати стратегії адаптації та оптимізації управлінського обліку для збереження стабільності та підвищення ефективності. Ефективні стратегії адаптації включають впровадження адаптивних управлінських облікових практик, розробку систем моніторингу і оцінки ризиків, а також перегляд і оптимізацію внутрішніх процесів [3, С.63-71; 4]. Це включає в себе аналіз існуючих процесів, виявлення неефективних ділянок і впровадження вдосконалених методик для підвищення продуктивності. Перегляд внутрішніх процесів може включати оптимізацію ланцюга постачання, удосконалення управління запасами та розробку нових підходів до планування ресурсів. Оптимізація внутрішніх процесів дозволяє зменшити витрати, покращити якість продукції та підвищити загальну ефективність підприємства.

Аналіз успішних практик управлінського обліку підприємств поліграфічної промисловості в Україні дозволяє виокремити ключові підходи та стратегії, що сприяють підвищенню ефективності і конкурентоспроможності. Завдяки інтеграції ERP-системи компанії зможуть автоматизувати процеси

обліку, відстеження витрат та планування виробництва. Це дозволить зменшити час на обробку замовлень, покращити управління запасами і зменшити витрати на сировину, а також інтеграцію з постачальниками, що дозволить знизити витрати на закупівлю і забезпечити своєчасне постачання матеріалів.

Таким чином, сучасний управлінський облік у поліграфічній промисловості України потребує інтеграції нових технологій, що сприяють автоматизації процесів і поліпшенню аналітики, гнучкості у відповідь на ринкові зміни. Важливим аспектом також є підвищення фінансової прозорості, що забезпечує відкритість перед інвесторами та іншими зацікавленими сторонами. Ефективне управління витратами передбачає ретельний контроль за використанням ресурсів, зменшення витрат на виробництво та логістичні процеси. Впровадження нових методик для підвищення ефективності, таких як lean-методології або цифрові рішення, дозволяє оптимізувати внутрішні процеси та підвищити продуктивність, що дозволяють підприємствам адаптуватися до сучасних викликів, зокрема в умовах глобалізації та цифровізації, і підтримувати свою конкурентоспроможність у динамічному середовищі.

Література

1. Семанюк В., Мельник Н. Вплив цифрових технологій на інформаційне середовище бізнесу в умовах п'ятої промислової революції. *Вісник економіки*. 2022. № 3. С. 203-212.
2. Printing industry. Електронний ресурс: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/related-industries/forest-based-industries/printing-industry_en
3. Задорожний, З., Муравський, В., Семанюк, В., & Гуменна-Дерій, М. (2022). Глобальні принципи управлінського обліку в системі забезпечення ресурсного потенціалу підприємства. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(44), 63–71. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3765>
4. Semaniuk V., Shpak V., Papinko A. Estimation of the Information Efficiency of the Accounting System. *11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2021, pp. 437-440.

Счастний В. О.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський Національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор Панасюк В. М.

ЗАЛУЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному світі залучення екологічних інновацій у бухгалтерський облік підприємства є насущною потребою, враховуючи стратегічні вимоги сталого розвитку та прагнення до відповідального підприємництва. Відзначається зростаюче значення цього аспекту в контексті загострення проблем екологічної стійкості та відповідної реакції бізнесу на них. Однією з основних цілей цього процесу є не лише включення екологічних факторів у бухгалтерські звіти та управлінську звітність, але й їхнє адекватне відображення та ретельний аналіз для формування повноцінного уявлення про фінансовий стан компанії [2].

Провідною проблемою, що виникає в цьому контексті, є необхідність розробки адаптивних стандартів бухгалтерського обліку, які забезпечили б належне врахування екологічних аспектів. Це передбачає не лише створення нових правил, але й удосконалення чинних нормативів так, щоб вони враховували витрати, інвестиції та ризики, що пов'язані з екологічними інноваціями. Зокрема, потрібно звернути увагу на аспекти зв'язку між екологічними витратами та їхнім впливом на фінансові результати підприємства.

Ще однією значущою проблемою є розробка ефективних методів оцінки впливу екологічних інновацій на фінансову діяльність підприємства. Це передбачає створення методологій та інструментів для об'єктивної оцінки ефективності впроваджених інновацій в умовах невизначеності та змінності екологічного середовища. Зокрема, потрібно розглянути механізми кількісної та якісної оцінки впливу екологічних інновацій на фінансові показники та стратегічний розвиток підприємства. Також важливо вивчити можливості стимулювання підприємств до впровадження екологічних інновацій шляхом використання фінансових та податкових механізмів. Це може включати надання податкових пільг для компаній,

що активно інвестують у зелені технології або зменшують екологічне навантаження своєї діяльності. Додатково, важливо розглянути можливості надання фінансових стимулів через різноманітні програми грантів або лізингових угод для стимулювання інвестицій у зелені технології та інновації.

Варто звернути увагу на важливість відповідності екологічних інновацій встановленим стандартам та нормативам як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні. Для цього необхідно не лише забезпечити належний рівень освіти та підготовки персоналу в галузі екологічного обліку, але й впровадити ефективні механізми контролю та забезпечення відповідності екологічних інновацій установам стандартам та вимогам [1]. Такий комплексний підхід дозволить забезпечити відповідність екологічного обліку високим стандартам якості та етичності, а також забезпечити стаке економічне та екологічне зростання підприємства в умовах сучасного світового ринку.

Для успішного впровадження екологічних інновацій у бухгалтерський облік підприємства важливо врахувати не лише технічні аспекти, але й соціально-економічні та культурні чинники. Наприклад, важливо врахувати специфіку сектору діяльності підприємства, його ринкові умови та взаємодію з іншими суб'єктами ринку. Крім того, потрібно здійснювати постійний моніторинг екологічних тенденцій та змін у законодавстві, що стосується екологічних питань. Окрім цього, важливо стимулювати інноваційну діяльність у галузі екологічного обліку через сприяння досліджень та розробок у цій області. Наприклад, можна залучати науково-дослідні інститути та університети для спільної розробки та тестування нових методів та підходів у сфері екологічного обліку.

Необхідно також вдосконалювати систему освіти та підготовки фахівців у галузі бухгалтерського обліку з урахуванням екологічних аспектів. Це допоможе забезпечити належний рівень кваліфікації персоналу та їхню готовність до впровадження інновацій у практику бухгалтерського обліку. Важливо розвивати систему міжнародного співробітництва та обміну досвідом у галузі екологічного обліку. Це дозволить підприємствам впроваджувати найкращі практики з урахуванням міжнародних стандартів та рекомендацій.

Загалом, успішне залучення екологічних інновацій у бухгалтерський облік вимагає комплексного підходу, що враховує технічні, економічні, соціальні та культурні аспекти. Тільки такий підхід дозволить підприємствам ефективно реалізувати свою стратегію сталого розвитку та відповідати вимогам сучасного світу. Важливо звернути увагу на вплив екологічних інновацій на ринкову конкурентоспроможність підприємства. Перехід до зеленого бухгалтерського обліку може стати важливим конкурентним перевагою, оскільки споживачі та інвестори все більше враховують екологічні аспекти у своїх виборах. Таким чином, підприємство, яке активно впроваджує екологічні інновації, може здобути більшу довіру споживачів та інвесторів і, відповідно, забезпечити своє стабільне місце на ринку [3].

Екологічний бухгалтерський облік може сприяти створенню сприятливого бізнес-середовища та сприяти залученню нових інвестицій у підприємство. Інвестори все частіше оцінюють екологічну стійкість підприємства перед тим, як робити інвестиції, тому здатність до ефективного управління екологічними ризиками та можливостями може стати ключовим фактором привабливості для інвесторів. Впровадження екологічних інновацій у бухгалтерський облік підприємства в сучасному світі є не лише стратегічним кроком у напрямку сталого розвитку, але й ефективним інструментом для забезпечення конкурентоспроможності та привабливості на ринку. Такий підхід сприяє не лише створенню довіри серед споживачів та інвесторів, але й сприяє зміцненню фінансової стійкості та стабільності підприємства в умовах змінюючогося світового ринку.

Важливо відзначити, що екологічний бухгалтерський облік може впливати на прийняття стратегічних рішень підприємства, спрямованих на оптимізацію ефективності та зменшення впливу на довкілля. Аналіз фінансової звітності, що враховує екологічні аспекти, може допомогти виявити області, де можна здійснити зміни для зменшення відходів, оптимізації використання ресурсів та підвищення продуктивності, що в свою чергу призведе до позитивного впливу на фінансові результати підприємства. Екологічний бухгалтерський облік може стати інструментом внутрішнього контролю та управління ризиками. Аналіз екологічних витрат та ризиків дозволяє підприємству усвідомити можливі негативні наслідки

для довкілля та здоров'я, а також визначити шляхи для їхнього управління та зменшення. Це сприяє підвищенню стійкості підприємства до екологічних ризиків та забезпечує його більшу відповідність з вимогами сталого розвитку та екологічного відповідального бізнесу. Таким чином, впровадження екологічних інновацій у бухгалтерський облік підприємства є важливим кроком у напрямку сталого розвитку та забезпечення його конкурентоспроможності. Аналіз та врахування екологічних аспектів у фінансовій звітності дозволяє підприємству не лише ефективніше управляти своїми ресурсами та ризиками, але й створює передумови для покращення його статусу на ринку та збільшення довіри.

У висновку можна зазначити, що ефективне впровадження екологічних інновацій у бухгалтерський облік підприємства вимагає комплексного підходу та співпраці між різними відділами та структурними підрозділами компанії. Крім того, велике значення має постійний моніторинг та оновлення методів обліку, оскільки екологічні вимоги та стандарти постійно змінюються відповідно до розвитку суспільства та технологій. Важливо також зазначити, що впровадження екологічних інновацій у бухгалтерський облік є не лише стратегічним кроком для підприємства, але й відповідальним кроком до збереження природних ресурсів та покращення стану довкілля. Це відповідно до концепції корпоративної соціальної відповідальності, що є важливою складовою сучасного бізнесу. Екологічний бухгалтерський облік стає не лише ефективним інструментом управління фінансами підприємства, але й важливим елементом впровадження стратегій сталого розвитку та збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

Література

1. Васленко Л.О., Березницька Ю.О., Жукова О.Г. Розвиток екологічного менеджменту на підприємстві в умовах глобалізації економіки України. *Економіка та держава* №8/, 2017.С. 62-65.
2. Касич А.О., Паламарчук В.А. Завдання екологічного менеджменту через призму розвитку концепції корпоративної відповідальності. *Економіка та суспільство*. Випуск №31 2021.
3. Панасюк В.М., Бурденюк Т.Г., Мужевич Н.В. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. 2020.

Трипалюк А. В.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Романів Р. В.

ВЕНЧУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Слово «венчур» походить від англійського «venture», яке має кілька значень, але основним є «ризиковане підприємство» або «ризиковане починання». У бізнес-контексті «венчур» часто вживається для опису нових ідей або компаній, які мають високий потенціал прибутку, але також і високий рівень ризику. Також є термін «венчурний капітал» (venture capital), що відноситься до інвестицій в нові або стартап-компанії, які потребують фінансової підтримки для розвитку, і які можуть принести значні прибутки, але також мають великий ризик невдачі.

Венчурна діяльність - це бізнесова діяльність, що пов'язана з ризикованими інвестиціями та розвитком нових або інноваційних проектів і стартапів. Така діяльність має на меті створення і реалізацію інноваційних рішень, які можуть суттєво вплинути на ринок і принести значні прибутки, хоча успіх далеко не завжди гарантований.

Основними ознаками, що характеризують венчурну діяльність є :

1. *Високий рівень ризику.* Венчурні проекти зазвичай мають високий рівень невизначеності і ризику, оскільки вони можуть не мати перевіреної бізнес-моделі або суттєвих гарантій успіху.
2. *Інноваційний підхід.* Венчурна діяльність часто спрямована на розробку нових технологій, продуктів чи послуг, які можуть змінити ринок або створити нові можливості.
3. *Фінансування.* Венчурна діяльність зазвичай фінансується через венчурний капітал, який надається інвесторами в обмін на частку в компанії. Це може включати як ангельських інвесторів, так і венчурні капітальні фонди.

4. *Швидкий ріст.* Багато венчурних стартапів орієнтовані на швидке масштабування і досягнення значних ринкових часток за короткий час.

5. *Підтримка і наставництво.* Венчурні підприємці часто отримують не тільки фінансову підтримку, але і стратегічне наставництво, допомогу в розробці бізнес-моделі, доступ до мережі контактів та інші ресурси, що можуть сприяти успіху їхніх проектів.

Венчурна індустрія зародилася у США при активній державній підтримці у 50-х роках минулого сторіччя. 1958 року Конгрес ухвалив рішення про початок реалізації програми SBIC (Small Business Investment Company). В рамках цієї програми уряд США надавав доступ до державного фінансування молодим зростаючим компаніям, за умови одночасного залучення коштів з боку приватних інвесторів у співвідношенні 2:1 або 3:1 (тобто дві або три частини капіталу повинні бути з приватних джерел). Діяльність SBIC регулювалася Адміністрацією по малому бізнесу (SBA). Ті приватні компанії, які погоджувалися брати участь у програмі SBIC, в обмін отримували урядові субсидії, випускаючи гарантовані SBA облігації. У процесі розвитку програми SBIC паралельно стали з'являтися незалежні приватні венчурні фонди і компанії, які з часом сформували венчурну індустрію [2].

В Україні засади венчурної діяльності ґрунтуються на застосуванні норм Закону України «Про інститути спільного інвестування», де визначено, що такий інститут представляє собою корпоративний або пайовий фонд.

Венчурна діяльність в Україні за масштабами розвитку поступається досягнутому в економічно розвинутих країнах рівню, не демонструє бажаних результатів щодо впровадження інновацій.

Зокрема, у таблиці 1 представлено інформацію щодо кількості зареєстрованих інститутів спільного інвестування (ІСІ) в Україні у розрахунку на одну компанію управління активами (КУА) ще до початку повномасштабної війни з росією.

Динаміка кількості КУА та ІСІ на одну КУА [1, С.55]

Показник	2015 р	2016 р	2017 р	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Кількість КУА	313	295	296	296	293	303	313
Кількість ІСІ на одну КУА	3,67	3,84	3,94	4,15	4,53	4,88	5,19

Не дивлячись на позитивну динаміку, обсяг угод в грошовому еквіваленті був досить незначним в порівнянні з світовими тенденціями.

В світовому масштабі венчурного інвестування беззаперечним лідером є Північна Америка. В 2019 році частка регіону складала 147,5 млрд. дол. або 57% всього обсягу венчурного фінансування. На США припадала переважна більшість інвестицій – 107,9 млрд. дол. на 5906 угод. [3].

В 2018 році азійський ринок практично зрівнявся з американським: частка інвестицій складала 42% від загального обсягу угод, або відповідно, 136,5 млрд. дол. Однак в, починаючи з 2019 року ситуація кардинально змінилась – регіон зіштовхнувся з падінням інвестицій: обсяг венчурних угод склав всього 72,5 млрд дол. Найбільшими суб'єктами венчурного ринку були Китай та Індія [4].

Для стимулювання венчурного інвестування в Україні в повоєнний необхідно запровадити досвід зарубіжних країн, а саме: на законодавчому рівні внести у нормативні акти зміни щодо податкового стимулювання такої діяльності; посилити захист інтелектуальної власності; запровадити спеціалізовані служби із стимулювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок.

Література

1. Диха, М. В. ., Полозова, В. М., Орлов, В. В. . (2022). Венчурна індустрія в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка, управління та адміністрування*, 2(100), 54–61. URL:[https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-54-61](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-54-61)
2. Історія становлення венчурної індустрії у світі URL:https://www.uaib.com.ua/files/articles/201/17_4.pdf

3. \$1B+ Market Map: The World's 390+ Unicorn Companies In One Infographic. *CB Insights*. 2019. URL: <https://www.cbinsights.com/fghjkilo/dvbnresearch/unicorn-startup-market-map>.
4. India Venture Capital Report *Bain & Company*. 2020. URL: https://www.bain.com/globalassets/noindex/2020/bainreport_india_venture_capital_report.pdf.

Федорович А. З.,

магістрант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Романів Р. В.

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ВИПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Облік виплат працівникам за кордоном може бути досить складним процесом, який включає в себе різні аспекти, зокрема податкове законодавство, валютні операції, бухгалтерський облік та багато іншого.

До таких аспектів відноситься:

1. Податкове законодавство. 1.1. Податки в країні працевлаштування.

Дослідження податкових вимог у країні, де працює працівник. Це може включати податки на доходи фізичних осіб, соціальні внески тощо. **1.2. Податкове резидентство.** Визначення, чи є працівник податковим резидентом країни працевлаштування або країни компанії. Це може впливати на податкові зобов'язання і на те, як і де потрібно сплачувати податки.

2. Валютні питання. 2.1. Конвертація валют. Облік витрат у місцевій валюті та їх конвертація в валюту звітності компанії. Це важливо для правильного ведення бухгалтерії і фінансової звітності. **2.2 Коливання валют.** Врахування ризиків, пов'язаних із коливанням валютних курсів, особливо якщо працівники отримують виплати в іншій валюті.

3. Бухгалтерський облік. 3.1. Реєстрація виплат. Внесення інформації про виплати працівникам у бухгалтерські системи, враховуючи всі необхідні деталі, такі як сума, валюта, дата виплати тощо. **3.2. Звітність.** Підготовка фінансових звітів, які можуть включати інформацію про виплати працівникам за кордоном, для внутрішнього обліку і зовнішніх звітів.

4. Виплати соціальних внесків. Медичне страхування та пенсійні внески. Визначення, чи потрібно платити соціальні внески в країні працевлаштування і як це вплине на загальний облік витрат.

5. Зобов'язання щодо звітності. *5.1. Міжнародні стандарти.* Деякі компанії використовують міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IFRS), які можуть мати специфічні вимоги до обліку заробітної плати та пільг для працівників за кордоном. *5.2. Місцеві вимоги.* Дотримання вимог щодо звітності у країні, де працівник працює.

6. Додаткові аспекти. *6.1. Компенсації та надбавки.* Облік будь-яких додаткових виплат, таких як надбавки за умови праці, компенсації витрат на житло чи переїзд. *6.2. Контракти.* Наявність чітких трудових договорів, що регламентують умови виплат і податкові зобов'язання.

«Характерною особливістю сучасних систем оплати праці на Заході є значне поширення системи заохочення за впровадження різноманітних нововведень. Так, більшість західноєвропейських фірм формують преміальні фонди за створення, освоєння й випуск нової продукції, але їх розмір залежить від приросту обсягу продажу нової продукції, її частки у загальному обсязі виробництва. Причому розумова праця оплачується вище, ніж фізична. За даними спеціальних досліджень, заробітна плата працівників розумової праці у середньому перевищує заробітну плату робітників: у Німеччині – на 20%, в Італії і Данії – на 22%, у Люксембурзі – на 44%, у Франції та Бельгії – на 61%» [1, С. 30].

Часто системи оплати праці носять імена їх розробників. «Оплата праці за системою Тейлора передбачає застосування диференційованої відрядної ставки, яка при невиконанні норм складає 0,8 базової величини, при виконанні та перевиконанні величина ставки коливається від 1,1–1,3 базового рівня оплати праці. Система Гантта передбачає комбінування погодинної й відрядної форм оплати праці, які застосовуються залежно від досягнутого рівня продуктивності праці. При виконанні завдань менше 100% застосовується погодинна оплата за низькими ставками; при перевиконанні – відрядна оплата за підвищеною ставкою. Система Бедо враховує кожну робочу хвилину, яка називається «точкою». Працівник, крім основної заробітної плати, одержує винагороду, яка визначається як добуток 0,75 кількості точок, виконаних працівником за годину, на 1/60 погодинної ставки» [3].

В Японії і Південній Кореї набули популярності системи, які мають специфічні особливості, не схожі на інші. Зокрема, однією з характерних рис японської системи є система бонусів. Зазвичай існують два основні види бонусів — літній і зимовий. Ці бонуси можуть становити від 1 до 3 місячних зарплат і часто є суттєвою частиною загальної компенсації. В Японії зарплата часто залежить від стажу роботи в компанії, а не від ринкової вартості посади. Зазвичай компанії дотримуються системи підвищення заробітної плати залежно від тривалості роботи і рівня відповідальності. «В Японії часто використовують систему рейтингів або категорій для визначення зарплати. Це може включати оцінки роботи та заслуг працівників, а також їхню відповідність корпоративним цінностям. У багатьох японських компаніях існує культура, яка передбачає «пожиттєве працевлаштування». Це означає, що працівники мають великі шанси на довгострокову зайнятість і стабільний дохід у межах однієї компанії» [2]. Наднормова робота є звичайною практикою в Японії, і компанії зазвичай компенсують її відповідно до законодавства. Розрахунок надбавок часто базується на певних ставках, і працівники мають право отримувати додаткову плату за понаднормову роботу.

Всі перераховані системи оплати спрямовані не тільки на стимулювання праці робітників, але й на врахуванні основних досягнень науково-технічного прогресу, заохочення до підвищення якості продукції та забезпеченні інноваційного розвитку підприємства.

Література

1. Брезицька К.Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах *Управління розвитком*. 2011. № 8 (105). С. 30–31.
2. Варламова І.С. Проблема обліку заробітної плати на підприємстві та напрями його вдосконалення URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2019-34-29>
3. Григор'єва О.В. Шуткіна І.С. Застосування сучасних систем оплати праці на підприємствах України URL: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/156.pdf>

Цісельський С. С.,
студент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Сисюк С. В.

АУДИТ І КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ

1) **Роль аудиту в корпоративному управлінні:** Аудит є важливим інструментом контролю й управління діяльністю компанії. Він забезпечує прозорість і відповідність фінансової звітності міжнародним стандартам, що сприяє довірі інвесторів і інших зацікавлених сторін.

2) **Міжнародні стандарти аудиту (ISA):** Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC) розробляє стандарти ISA, які є основою для аудиторських практик у багатьох країнах світу. Впровадження цих стандартів підвищує якість аудиту і забезпечує однаковий підхід до оцінки ризиків і звітності.

3) **Аудиторська незалежність:** Незалежність аудитора від клієнта є ключовим аспектом міжнародної практики аудиту. Це гарантує об'єктивність та неупередженість у висновках, що сприяє підвищенню рівня довіри до аудиторських висновків.

4) **Корпоративне управління в міжнародному контексті:** Міжнародні корпорації стикаються з різними моделями корпоративного управління. Наприклад, у США акцент робиться на максимізації вартості для акціонерів, тоді як у Європі велика увага приділяється інтересам широкого кола зацікавлених сторін.

5) **Вплив міжнародних регуляторних органів:** Такі організації, як Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO) і Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), формують глобальні правила корпоративного управління та аудиту, що сприяють розвитку міжнародної співпраці.

6) **Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) та аудит:** Аудит також може охоплювати перевірку нефінансових звітів, пов'язаних із КСВ.

Міжнародні компанії все частіше використовують нефінансову звітність для демонстрації своєї відповідальності перед суспільством і довкіллям.

7) **Проблеми та виклики в міжнародному аудиті:** Аудиторські фірми стикаються з труднощами через різні правові та економічні умови в різних країнах. Це вимагає глибокого розуміння місцевих законодавчих вимог і міжнародних стандартів для забезпечення ефективного аудиту.

8) **Аудиторські комітети в міжнародних компаніях:** У багатьох країнах існують вимоги щодо створення аудиторських комітетів у радах директорів. Ці комітети забезпечують взаємодію між керівництвом, аудиторами і акціонерами для підвищення якості корпоративного управління.

9) **Міжнародні аудитори та транснаціональні корпорації:** Транснаціональні корпорації потребують послуг аудиторів, які здатні працювати у різних юрисдикціях і забезпечувати єдність підходів до звітності й контролю в глобальному масштабі.

10) **Технології та інновації в міжнародному аудиті:** Застосування нових технологій, таких як штучний інтелект та аналіз великих даних, змінює підходи до аудиту, роблячи його більш ефективним і точним у міжнародних масштабах.

Аудит і корпоративне управління в міжнародному контексті спрямовані на забезпечення прозорості, відповідності стандартам та підвищення довіри інвесторів і зацікавлених сторін. Міжнародні стандарти аудиту (ISA) та незалежність аудиторів гарантують об'єктивність фінансової звітності. Корпоративне управління у різних країнах відрізняється моделями, орієнтованими на акціонерів або ширше коло інтересів. Також важливу роль відіграють міжнародні регулятори, нефінансова звітність (КСВ) та нові технології, які покращують ефективність аудиту в глобальному масштабі.

Література

1. Іванченко М. Ф. Концептуальні основи побудови бухгалтерського обліку в умовах ринкової економіки. Вісник економіки. 2023. Вип. 2. С. 30-39.
2. Cosserat G.W., Rodda N. - Modern Auditing (2017).

Штефунік С. Р.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Омецінська І. Я.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДСЬКОГО ОБЛІКУ У ПІДПРИЄМСТВАХ

Важкі умови функціонування українських підприємств, постійне зростання вартості ресурсів, ускладнена логістика, нестача трудових ресурсів вимагають підвищеної уваги до управління витратами та раціонального підходу до їх планування. Одним із ключових інструментів оптимізації витрат є ефективно організована система постачання та зберігання запасів. Від якості цих процесів залежить не лише можливість контролю за наявністю товарно-матеріальних цінностей, але й своєчасне забезпечення виробництва ресурсами та виконання замовлень.

В сучасних умовах правильно організований складський облік виконує низку функцій, серед яких: оптимальне і безперервне постачання необхідних матеріальних ресурсів для безперебійного виробництва; належна комплектація та збереження якісних характеристик запасів; своєчасне транспортування їх до виробничого підрозділу чи безпосередньо до споживача; оптимізація та економія витрат, пов'язаних зі складськими операціями. Значення складського обліку також полягає в тому, що він надає керівництву підприємства точні дані для прийняття управлінських рішень, пов'язаних із закупівлею запасів, виробництвом та реалізацією продукції. Складський облік не лише забезпечує систематизацію даних про наявність та рух запасів на підприємстві, а й сприяє своєчасному реагуванню на зміну попиту, уникненню надлишкових запасів або їх дефіциту, здійснює взаємозв'язок між відділами постачання, виробництва та збуту. Реалізація цих завдань вимагає впровадження нових технологій і методик для організації складського обліку.

Під складом розуміють «будівлю, споруду або спеціальне приміщення (комора), що призначене для приймання, розміщення та зберігання в них різних товарно-матеріальних активів, а також для підготовки та відпуску їх до споживання за призначенням» [1, с. 13]. На складі промислових підприємств запаси зберігаються у розрізі груп, зокрема виробничі запаси та готова продукція, наявність яких суттєво впливає на методику обліку. Витрати на зберігання цих активів акумулюються на різних рахунках. Витрати на зберігання матеріальних цінностей, які в подальшому будуть використовуватися для виробництва продукції, доцільно обліковувати на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Складські витрати на зберігання готової продукції відображаються на рахунку 93 «Витрати на збут». Якщо для зберігання вищенаведених активів використовують різні склади, тоді складські витрати обліковуються шляхом їх накопичення на відповідному рахунку. Проте якщо для зберігання виробничих запасів і готової продукції призначено один і той же склад, тоді виникає необхідність у розподілі таких витрат між цими активами. В такому випадку в наказі про облікову політику необхідно чітко прописати методику розподілу складських витрат з метою обґрунтованого відображення виробничих витрат та витрат на збут.

Для пошуку шляхів оптимізації складських витрат їх необхідно групувати за відповідними ознаками. За місцем виникнення такі витрати можуть розподілятися на витрати, що виникають на різних етапах логістичних операцій: на етапі надходження запасів, їх зберігання та відпуску. Така класифікація є важливою для контролю за складським обліком. Так, Н. В. Бурдюг розроблено методику моніторингу за складським обліком запасів в розрізі наведених етапів: «1) надходження запасів (моніторинг документації з надходження запасів; моніторинг запасів, які надійшли від постачальника); 2) збереження запасів (моніторинг умов збереження запасів; моніторинг складського обліку); 3) відпуск запасів (підготовка до відпуску запасів)» [2, с. 112].

Складські витрати також можна поділити на постійні витрати (що не залежать від обсягів запасів, що зберігаються на складі, такі як оренда,

амортизація тощо) і змінні витрати (залежні від обсягу запасів на складі, наприклад, витрати на пакувальні матеріали). Крім того, серед складських витрат доцільно виділяти витрати, які носять одноразовий характер (одноразові витрати), і ті витрати, які здійснюються на регулярній основі (поточні витрати). Важливою для системи управління є поділ складських витрат за елементами, так як це дозволить встановити структуру ресурсів, які необхідні для таких цілей.

Належній організації складського обліку сприятиме обґрунтована структура номенклатурних номерів запасів. «Номенклатурний номер найчастіше складається з 7-8 цифр: перші дві цифри – вказують на синтетичний рахунок, третя – на субрахунок, одна або дві наступні цифри означають групу виробничих запасів, останні – порядковий номер матеріальних цінностей в групі» [1, с. 13].

Однією з найважливіших тенденцій у сучасному складському господарстві є впровадження автоматизованих систем обліку. Ці системи дозволяють відстежувати рух запасів у реальному часі, скорочують час на інвентаризацію, знижують ризик помилок та сприяють оптимізації складських процесів. Крім того, вони дозволяють швидко реагувати на зміни попиту, регулювати обсяги запасів та контролювати витрати.

Таким чином, складський облік відіграє ключову роль в управлінні витратами та запасами підприємства. Від його належної організації залежить не лише якісний контроль за запасами, але й безперебійність виробничих процесів та ефективність діяльності суб'єктів господарювання загалом.

Література

1. Бондаренко Н., Фелонюк О. Організація складського обліку виробничих запасів на підприємстві. Облік і фінанси. 2021. № 2. С. 11-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2021_2_4
2. Бурдюг Н. В. Складський облік запасів: актуальні напрями вдосконалення. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2010. Вип. 25(1). С. 111-114. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2010_25\(1\)_27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2010_25(1)_27)

Янчишин В. Й.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Омецінська І. Я.

КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЯК ГОЛОВНА МЕТА ОБЛІКУ ВИТРАТ

Ставлення в Україні до собівартості продукції як економічної категорії заслуговує окремого дослідження. Були у неї злети, коли вона оцінювалась як якісний синтетичний показник роботи галузей промисловості, і падіння, коли вважалось, що собівартість взагалі не може бути показником господарської діяльності. Насправді місце собівартості в господарській діяльності підприємства найкраще відображено в її визначенні. Собівартість продукції (робіт, послуг) - це грошове вираження витрат підприємства пов'язаних з виробництвом та збутом продукції, виконанням робіт, наданням послуг.

Собівартість використовується як основний інструмент управління виробництвом та забезпечення діяльності підприємства, що передбачає співставлення витрат підприємства з його доходами, собівартості продукції з прибутком, отриманого від її реалізації.

За останні десятиліття обліку витрат діяльності і калькулювання собівартості продукції присвячено немало цікавих і змістовних наукових робіт. У зв'язку з багатогранністю проблеми вона досліджувалась у кількох напрямках: 1) Загальні питання удосконалення обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, їх взаємозв'язки; 2) Окремі питання цієї проблеми – методика обліку і калькулювання, способи розподілу непрямих витрат між об'єктами калькулювання; 3) Методологія і організація обліку витрат і калькулювання собівартості продукції на підприємствах окремих галузей; 4) Питання співставлення постановки калькуляційної справи в Україні і за її межами; 5) Питання застосування засобів автоматизації облікових робіт. Поряд з цим ми можемо констатувати, що

незважаючи на скрупульозне дослідження калькуляційної справи, вона ще потребує подальшої розробки. Головною метою обліку витрат є калькулювання собівартості продукції. Так, калькулювання може здійснюватись: за центрами відповідальності - для контролю за технологічними процесами і діяльністю осіб зайнятих в них; по виробках (повна собівартість) - для калькулювання цін; по виробках (часткова собівартість) - для контролю використання вільних виробничих потужностей. Отже, „собівартість використовується для різноманітних цілей, і одна й та ж собівартість не може обслуговувати всі цілі однаково добре” [1, с.11]

Собівартість продукції не має єдиного об'єктивного значення, її величина залежить від методики розрахунку. При одних і тих самих витратах, при одному й тому ж обсягу виробництва, застосовуючи різну методику розрахунку можна отримати різні значення собівартості. В найбільш загальному вигляді цей процес може бути представлений у вигляді досить очевидних послідовних процедур:

- ✓ прогнозування і планування витрат (визначаються довго - і короткострокові тенденції змін окремих видів витрат, задаються їх орієнтири, що забезпечують вихід на певні значення показників прибутку і рентабельності);

- ✓ нормування витрат (встановлюються технічні обґрунтовані нормативи в натуральних і вартісних оцінках за окремими видами витрат, технологічними процесами, центрами відповідальності);

- ✓ облік витрат (враховуються витрати в заданій номенклатурі статей);

- ✓ калькулювання собівартості;

- ✓ аналіз витрат і собівартості (аналізуються фактичні витрати в порівнянні з плановими завданнями і нормативами, виявляються причини відхилень, визначаються резерви зниження собівартості);

- ✓ контроль і регулювання процесу управління витратами у випадку відхилення від запланованої динаміки витрат (вносяться поточні зміни до системи управління витратами, систем планування і нормування).

Між науковцями виникає багато суперечок стосовно того, чи калькулювання собівартості продукції, є підсистемою управлінського чи фінансового обліку, чи воно і є управлінським обліком, чи його взагалі можна розглядати як окрему

систему, дисципліну, науку. Немає єдиного визначення понять „калькулювання” і „калькуляція” [2, с.6; 3, с.248; 4, с.13].

На нашу думку найбільш правильні і змістовні тлумачення цих понять дає Бутинець. [5, с.171]. Під калькулюванням він розуміє процес обчислення у грошовому вимірнику собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) за встановленою номенклатурою витрат для аналізу діяльності підприємства.

Калькуляція (на його думку) - це форма внутрішнього документу, в якій проводиться калькулювання і подаються його результати. Таким чином, поняття „калькулювання” більш широке, оскільки процес (система) обчислення собівартості або результату господарського процесу включає і форму подання результатів такого розрахунку за статтями витрат.

Дослідження проблематики калькулювання, дозволяє зробити нам висновок, що найбільш прогресивними виявляються варіанти обліку нормативних витрат, особливо в умовах ринкових відносин та конкуренції. Своєчасний вплив на рівень виробничих витрат і формування собівартості продукції можливий при такій організації і методології обліку, при якій причини змін собівартості, допущення перевитрат і отримання економії засобів розкривається не тільки шляхом наступного вивчення звітних калькуляцій, але й щоденно в самому процесі виконання планових завдань на підставі первинної документації і поточних облікових записів. Таким вимогам відповідає лише нормативний метод.

Література

1. Чумаченко М. Г. Учет и анализ в промышленном производстве США. М.: Финансы, 1971. 240с.
2. Коршунов В.І. Організація бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах: Монографія. Х: Основа 1999. 226с.
3. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності ринку бухгалтерського обліку в Україні. Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 1999. 422 с.
4. Палий В.Ф. Основы калькулирования. М.: Финансы и статистика, 1987. 288 с.
5. Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В. Бухгалтерський управлінський облік. Житомир: ЖІТІ, 2000. 448 с.

СЕКЦІЯ 2
РОБОТИЗАЦІЯ І ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ПІДГОТОВКИ МУЛЬТИКВАЛІФІКОВАНИХ БУХГАЛТЕРІВ

УДК 657:004

Борикайло Т.П.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор Муравський В.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
РОБОТИЗОВАНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Розвиток технологій штучного інтелекту та нейронних мереж дозволив зменшити кількість працівників на інноваційних підприємствах. Впровадження автоматизації в різних секторах економіки призвело до появи нового феномену — роботизованого управління. Роботизація процесів дозволила створити автономне обладнання, яке не потребує прямого управління фахівцями. Наприклад, безпілотні транспортні засоби активно впроваджуються в усіх сферах господарства. Ці автономні транспортні засоби можуть рухатися без безпосередньої участі операторів, хоча їх діяльність все ще контролюється. Інформація про їх роботу є цінною для обліково-управлінських цілей. Діджиталізація обліку з використанням автономного транспорту представляє новий етап у розвитку цифрової економіки. З поступовою цифровізацією економічних процесів бухгалтерський облік також підлягає трансформації. Його особливості визначаються специфічними передумовами функціонування різних типів автономного транспорту.

Першим критерієм, що визначає особливості обліку на транспортних підприємствах, є тип автономного транспорту. Витрати на паливо і енергетичні ресурси, такі як бензин, дизель, електроенергія або акумульована енергія, можуть значно відрізнятися залежно від типу транспортного засобу (літальний,

автомобільний, залізничний або морський). Ці витрати впливають на собівартість операцій транспортних засобів. Тип перевезень (вантажні, пасажирські, комбіновані) визначає одиниці калькуляції, які використовуються для обчислення собівартості транспортних послуг. Перевізники можуть одночасно обслуговувати вантажі і пасажирів, що дозволяє збільшити дохід від комплексних послуг.

Ще одним фактором є ступінь участі працівників у керуванні автономними транспортними засобами. Безпілотні транспортні засоби можуть слідувати за заданим маршрутом і самостійно коригувати напрямок руху, а також управлятися дистанційно. Мінімальна участь працівників знижує витрати на заробітну плату і соціальні відрахування, але веде до збільшення витрат на розробку та підтримку технологій автоматичного управління. Рівень адаптації алгоритмів до дорожніх умов і просторових аспектів впливає на вартість обслуговування транспортних засобів.

Місткість автономного транспорту також визначає методи обліку. Транспортні засоби можуть перевозити різну кількість вантажу чи пасажирів за один рейс. Наприклад, безпілотні літальні апарати можуть доставляти одиничні вантажі, тоді як безпілотні автомобілі перевозять від одного до п'яти пасажирів, а автономні поїзди здатні транспортувати велику кількість товарів або пасажирів. Кількість вантажу або пасажирів впливає на витрати часу на виконання технологічних процесів і собівартість послуг. Перманентність роботи автономного транспорту також впливає на облік. Транспорт може функціонувати безперервно або залежати від погодних умов.

Інші організаційні аспекти, що впливають на облік автономного транспорту, включають ремонтпридатність (можливість ремонту власними силами або лише у сервісних центрах), оновлення програмного забезпечення, автономну взаємодію з іншими транспортними засобами, а також комунікацію і інформування замовників транспортних послуг. Ці питання потребують подальших наукових досліджень.

Будник В. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник – д.е.н., професор Семанюк В. З.

АУДИТ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Аудит в умовах використання цифрових технологій охоплює широкий спектр складних завдань, пов'язаних із використанням інформаційних технологій для контролю, аудиту та аналізу фінансової звітності підприємств, оцінки ефективності та надійності інформаційних систем, а також організації роботи аудиторських компаній у сучасних умовах.

Учені, що спеціалізуються у галузі аудиту, проводять дослідження проблем, пов'язаних із використанням цифрових технологій у цій сфері. Ці проблеми включають низький рівень розвитку ринку аудиторських послуг, особливості аудиту, які не можна повністю формалізувати, обмежений рівень кваліфікації фахівців, що користуються інформаційними технологіями, відсутність прямого зв'язку між ефективністю аудиту та успіхом аудиторських фірм на ринку, а також відсутність в аудиторських компаніях вільних фінансових ресурсів для фінансування розробки власного програмного забезпечення [1, с.500; 2].

До труднощів, що виникають у сфері аудиту при застосуванні цифрових технологій, також відносяться проблеми відкритості результатів досліджень, високої вартості індивідуальної розробки програмного забезпечення, а також наявність значного обсягу неформалізованих та слабо формалізованих аудиторських процедур. [3, с.66].

Основна ідея аудиту з використанням цифрових технологій полягає у застосуванні сучасних інформаційних засобів та інструментів для проведення ефективного та надійного дослідження показників фінансової звітності та управлінських процесів підприємства. Основні аспекти аудиту включають:

використання цифрових інструментів для автоматизації збору та аналізу фінансових даних; застосування аналітики даних для виявлення потенційних ризиків та аномалій у фінансовій звітності; впровадження заходів забезпечення конфіденційності та цілісності інформації під час аудиторського процесу; залучення алгоритмів штучного інтелекту для ефективного аналізу великих обсягів даних та виявлення складних взаємозв'язків; врахування особливостей конкретного підприємства та використання індивідуального підходу при виконанні аудиту; використання електронних засобів комунікації для обміну інформацією між аудиторами та клієнтом; постійне оновлення навичок аудиторів.

Враховуючи особливості діяльності аудиторів, вимоги до програмного забезпечення для аудиту можуть бути сформульовані наступним чином: наявність ефективних засобів контролю за операціями, що має бути здійснювано не лише під час формування документів чи облікових регістрів (як це зазвичай має місце у бухгалтерських програмах), але і в будь-який момент за необхідності; гнучкість, яка виявляється у здатності адаптуватися до особливостей конкретного підприємства у відповідній галузі, враховуючи відмінності в обліковій політиці, формах звітності, робочих планах рахунків тощо. Системи аудиту на комп'ютері повинні враховувати не лише загальні стандарти та вимоги аудиту, але й особливості бухгалтерського обліку конкретного підприємства-клієнта; ергономічність в даному контексті означає наявність ресурсів для зручного введення облікових даних та оперативного доступу до звітності.

Аудитори повинні оволодіти належним рівнем засобів та методів візуалізації даних для максимально ефективного використання ресурсів. Технології, такі як блокчейн або штучний інтелект, потребують глибокого перегляду методології аудиту. Навіть при тому, що алгоритмічна складність технологій блокчейн і гнучкість технологій штучного інтелекту приносять великі переваги в умовах операційної нестабільності, їхня природа створює середовище, де забезпечення довіри стає важливою частиною обробки транзакцій. Більше того, відсутність стандартизації у цих галузях призводить до

неузгодженості методів, процедур і принципів їх послідовного та системного впровадження. Для ефективної адаптації аудиторські компанії повинні переглянути свою методологію, щоб забезпечити послідовність та безперервність аудиту в режимі реального часу. В той же час компанії повинні вкладати значні ресурси в навчальні програми, інструменти та стандартизацію [4, с.49]. Наприклад, PwC інвестувала значні кошти в обидві галузі - систему аудиту та інструменти/навчання/ресурси. Так, для розв'язання проблем аудиту, пов'язаних із технологією блокчейн, було розроблено комплексне програмне рішення, і введено комплексну систему управління ризиками та контролем.

Головна відмінність аудиту з використанням цифрових технологій полягає в тому, що сучасному аудиторіві доступний аналіз всієї генеральної сукупності, що включає певний вид операцій чи сальдо по рахунку, всю сукупність документів чи рахунків аналітичного обліку, а не обмежується лише вибірковою перевіркою.

Література.

1. Романів С, Романів Р. Проблеми комп'ютеризації аудиторської діяльності в Україні. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітняські аспекти: збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 березня 2019 р.)*. С.499-503.
2. Проблеми і перспективи розвитку аудиту в Україні : монографія ; за ред. д.е.н., проф. М. С. Пушкаря –Тернопіль, ТНЕУ, 2012. – 220 с.
3. Онешко С. В., Вітер С. А., Віремейчик А. М. Стратегія розвитку аудиту в умовах цифрової економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 15. С.64-69.
4. Крутова А. С., Янчева Л. М., Семенець А. О. Удосконалення внутрішнього аудиту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2019. Вип. 1. С. 37-49.

Будняшевський М. В.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шевчук О.А.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Цифровізація стає невід'ємною частиною сучасного бізнес-середовища, охоплюючи різні аспекти управління та фінансового обліку. Однією з важливих сфер, яка підпадає під вплив цифрових технологій, є облік нематеріальних активів (НА). Ці активи, такі як інтелектуальна власність, патенти, авторські права, торгові марки, програмне забезпечення, стають все більш цінними в епоху інформаційної економіки, а їх ефективний облік та управління відіграють важливу роль у конкурентоспроможності підприємств.

Нематеріальні активи, на відміну від матеріальних, мають унікальні властивості, які ускладнюють їх облік та управління. Вони невидимі, можуть бути невідчутними, але мають реальну економічну цінність. Сучасні цифрові технології пропонують нові рішення для обліку та моніторингу цих активів, що відкриває нові можливості для підприємств, але також створює певні виклики.

Традиційно, облік нематеріальних активів часто був недооцінений або ускладнений через специфіку цих активів. Багато компаній стикалися з проблемами оцінки та фіксації змін вартості таких активів. Цифровізація змінює це. Вона надає інструменти для більш точного й прозорого обліку НА, дозволяючи бізнесам не тільки краще оцінювати свої активи, але й оптимізувати їх використання.

Цифрові системи обліку забезпечують вищий рівень точності обліку, мінімізуючи ризик помилок, які часто виникають при ручному введенні даних. Усі операції з нематеріальними активами автоматично фіксуються в системі, що робить інформацію про них доступною для аналізу у будь-який момент. Завдяки

цифровим платформам керівники можуть отримувати актуальні дані про вартість і стан нематеріальних активів в режимі реального часу. Це дозволяє швидко реагувати на зміни на ринку, оптимізувати витрати на активи і приймати стратегічні рішення на основі точних даних. Збирання і аналіз великих обсягів даних про нематеріальні активи допомагає створювати аналітичні моделі для прогнозування змін їх вартості. Це важливо не тільки для оцінки майбутніх грошових потоків, але й для стратегічного планування розвитку компанії.

Інтеграція цифрових рішень дозволяє компаніям зменшити час і ресурси, що витрачаються на управління активами, звільняючи людські ресурси для більш важливих завдань. Автоматизовані системи можуть виконувати рутинні операції, такі як облік амортизації, оновлення даних про ринкову вартість активів тощо. Оцифровані дані про активи потребують надійного захисту від кіберзагроз. Витік або неправомірний доступ до інформації про нематеріальні активи може спричинити суттєві втрати для компанії.

Перехід на цифрові платформи обліку може бути складним, особливо для компаній, які використовують застарілі системи. Налагодження інтеграції нових рішень з наявною інфраструктурою вимагає часу, фінансових ресурсів і додаткового навчання персоналу.

У різних країнах облік нематеріальних активів може мати свої особливості у законодавстві. Цифрові системи повинні бути налаштовані відповідно до національних та міжнародних стандартів обліку, таких як МСФЗ (IFRS) або національні П(С)БО, що потребує певних витрат на налаштування.

Отже, впровадження сучасних цифрових рішень не тільки спрощує облік, але й дає можливість точніше оцінювати вартість активів, приймати виважені рішення та забезпечувати високий рівень прозорості. Однак для успішної реалізації цього процесу важливо подолати виклики, пов'язані з безпекою, інтеграцією та підготовкою кадрів, забезпечивши таким чином ефективне використання можливостей, які надають цифрові технології.

Гайдук Б. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
Науковий керівник – д. е. н., професор Задорожний З-М.В.

ПЕРЕВАГИ ОБЛІКУ МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ

В умовах воєнного стану рівень забезпечення та ефективність використання медичного обладнання суб'єктами охорони здоров'я є винятково важливим стратегічним завданням. Його виконання вимагає особливих акцентів уваги не тільки з позиції практикуючих медиків, а й з боку обліково-аналітичних фахівців і науковців. Раціональному використанню наявного обладнання, а також діяльності з його оновлення активно сприяють системи обліку й аналізу, які функціонують в закладах охорони здоров'я. Завдяки їм досягається не лише належне збереження, а й ефективне використання цього важливого ресурсу. Актуальність проведення дослідження та зростання потреби в ньому посилюється сучасними ризиками й викликами, пов'язаними з війною. Зрештою ці ризики, безумовно, мають вплив на медичну галузь загалом, причому негативний. Зростання запитів щодо обладнання в дусі розвитку сучасних технічних досягнень і потреб в його своєчасному оновленні вимагає відповідних облікових і аналітичних дій, що сприяють вибору найбільш вигідного й оптимального варіанту поставок. Сучасні технічні можливості обліку медичного обладнання тісно пов'язані з програмним забезпеченням закладів охорони здоров'я, яких до слова, можна розділити щонайменше на 3 групи: комунальні неприбуткові підприємства, комерційні та бюджетні медичні заклади. Для усіх них добрим програмним рішенням (попри специфіку використання різних планів рахунків) є застосування програми MASTER: Медицина. Не претендуючи на визнання першою прерогативою та інстанцією, а також не виступаючи в якості репрезентанта реклами, слід визнати, що цей програмний продукт володіє

необхідними можливостями для якісно ведення обліку діяльності медзакладів загалом, а також медичного обладнання зокрема. Підтвердженням цього служить той факт, що він передбачений для забезпечення таких напрямів роботи як: бухгалтерський і кадровий облік; розрахунок заробітної плати; організація електронного документообороту. Останній в умовах комп'ютеризації повною мірою відповідає усім параметрам, які забезпечують належну юридичну силу облікових документів [1, с.10-11]. Оскільки вищеназвану програму сформовано українським розробником, можна відзначити її надійність з позиції збереження інформації, сервісного обслуговування та врахування національних особливостей. Незаперечною перевагою комп'ютеризації обліку в охороні здоров'я загалом, і медичного обладнання, зокрема, є оперативність реагування на різні зміни (в оцінці, розташуванні, використанні, потребах у ремонті тощо). Завдяки такій обліковій інформації відбувається управління використанням медичного обладнання для забезпечення ефективного його застосування при наданні послуг. Серед інших переваг застосування програм комп'ютеризації обліку слід назвати їхню інтегрованість та наявність можливостей формування звітності й передавання її по каналах зв'язку до вищестоящих інстанцій. Окрім цього програмні продукти репрезентують структурований, деталізований (розширений) аналітичний облік медичного обладнання, який дозволяє належний контроль за його використанням, оскільки надає інформацію про місцезнаходження та відповідальних осіб, у віданні яких воно знаходиться.

При цьому варто вказати на системний логічний зв'язок між основними перевагами, які пов'язані з комп'ютеризацією обліку медичного обладнання та певну їх взаємозалежність (рис. 1). По суті така взаємозалежність призводить також до мультиплікативного ефекту корисності.

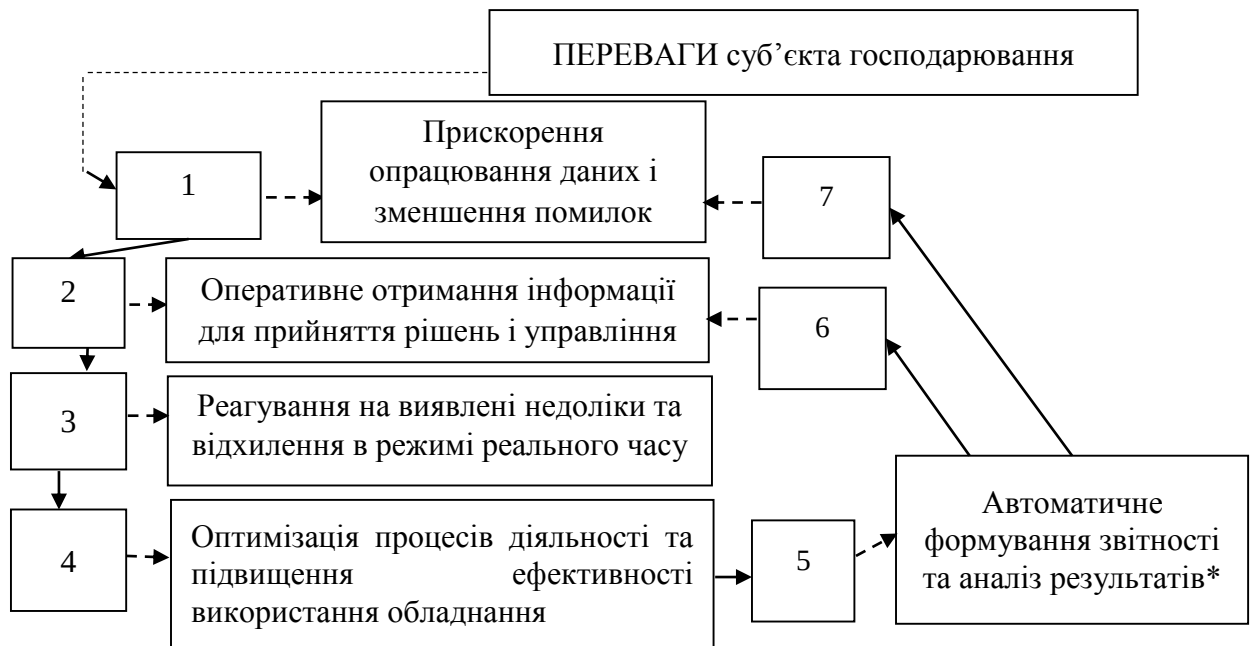

Рис. 1. Основні переваги суб'єктів господарювання, отримані в результаті комп'ютеризації процесу обліку медичного обладнання та їх взаємозв'язок

Примітка: авторське узагальнення; * - за результатами аналізу можуть прийматися рішення щодо оновлення, придбання чи ремонту медичного обладнання (6) + суттєво покращується оперативність формування звітності і її точність, є можливості кращої деталізації даних (7)

Важливою опцією комп'ютеризації в сучасних умовах, на наш погляд, є можливість автоматизованого контролю наданих з використанням медичного обладнання послуг, наприклад з діагностики, в розрізі їх розмежування на безкоштовні та платні, а також проведення оплати за останні. Варто зазначити, що на практиці така можливість реалізується наразі не в повному обсязі, оскільки надзвичайно мало суб'єктів медичної галузі забезпечені відповідним технічним оснащенням, що є важливим і перспективним напрямом як дослідницької роботи, так і практичних кроків керівних фахівців медичної галузі.

Література

1. Хорунжак Н. М. Аналіз переваг і недоліків системи документування в умовах автоматизованих інформаційних систем обліку Наукові записки : Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 12. Тернопіль : Економічна думка, 2003. С. 10 – 12.

Голубецький П. А.,
аспірант кафедра обліку і аудиту,
Львівський національний університет ім. Івана Франка,
науковий керівник – к.е.н., доцент Бандура З. Л.

КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПОЗИЦІЇ ОБЛІКУ

У рамках фінансово-господарської діяльності підприємств створення та імплементація інновацій вважається одним із найбільш складних і комплексних процесів. Інновації не лише ініціюють реінжиніринг бізнес-процесів, але й вимагають від підприємства переосмислення існуючих бухгалтерських і фінансових практик. Це пов'язано з тим, що інноваційна діяльність вимагає значних інвестицій, які повинні бути належно обліковувані, контролювані та оцінювані з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Менеджмент підприємства, що займається інноваціями, зобов'язаний мобілізувати доступні ресурси і оптимізувати управлінські процеси, включаючи бухгалтерський облік. Однією з ключових задач є визначення правильних методів обліку витрат на дослідження та розробки, а також на впровадження інновацій. Неправильний облік таких витрат може призвести до зниження точності фінансової звітності та неправильної оцінки економічної ефективності інновацій.

Зокрема, бухгалтерський облік має враховувати, що інноваційна діяльність може включати не тільки пряму фінансову вигоду, але й нематеріальні активи, такі як патенти, ліцензії, бренди тощо. Важливо правильно відобразити ці активи в балансі підприємства, а також обліковувати амортизацію і потенційні ризики, пов'язані з їхньою оцінкою.

Комплексний облік операційної, інвестиційної та фінансової діяльності у контексті отримання чи впровадження інновацій передбачає ідентифікацію змістового наповнення облікової інформації. З метою оптимізації інформаційних процесів в інноваційній діяльності доцільно використовувати інтегровану класифікацію її об'єктів з позиції управління, обліку та фінансування.

Інноваційна діяльність характеризується множинністю об'єктів, для ефективного обліку яких доцільно послуговуватися універсальними принциповими положеннями підготовки і використання облікової інформації.

Без адекватного перегляду інформаційних та управлінських процесів, а також без чіткого обліку інноваційної діяльності, підприємство може не досягти запланованих результатів. Це підкреслює важливість інтеграції бухгалтерського обліку в управлінські рішення, пов'язані з інноваціями. Менеджмент повинен усвідомлювати, що інноваційні процеси вимагають докорінних змін у фінансово-господарській діяльності підприємства, а також в обліковій політиці.

Ключовим аспектом є також поєднання оперативного, тактичного та стратегічного управління, що сприяє успішному впровадженню інновацій. На мікрорівні це передбачає інтеграцію зусиль усіх підрозділів підприємства та, в ряді випадків, створення нових організаційних структур, які б відповідали потребам інноваційного розвитку. Бухгалтерія відіграє важливу роль у формуванні фінансових планів для нових проектів, а також у здійсненні фінансового контролю над реалізацією інновацій.

Інноваційна діяльність потребує залучення різноманітних ресурсів, що можуть включати як фінансові, так і людські, матеріальні та технологічні ресурси. У цьому контексті важливим є об'єднання функціонального та ресурсного потенціалу підприємства, орієнтуючись на досягнення оптимуму затрат часу та коштів на генерування інновацій.

Отже, комплексність та результативність трансформацій, які викликані створенням та впровадженням інновацій, значною мірою залежать від ефективної інформаційної підтримки. Це передбачає не лише правильний облік, але й здатність бухгалтерії надати важливу аналітичну інформацію, яка допоможе менеджменту ухвалювати зважені рішення щодо інноваційної діяльності. Системний підхід до бухгалтерського обліку в контексті інновацій може суттєво підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку, сприяючи його стійкому розвитку.

Даньчук І. Б.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор Муравський В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОТРИМАНИХ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

У контексті фінансових і економічних диспропорцій, а також комплексних реформ у соціальній сфері, особлива увага має бути приділена житлово-комунальному господарству. Підприємства є найбільшими споживачами енергетичних ресурсів, і недосконалість у бухгалтерському обліку управлінських рішень у сфері постачання електроенергії, тепла, газу і води призводить до низької енергоефективності на рівні підприємств, регіонів і держави загалом. Відсутність зацікавленості підприємств в економному використанні енергоресурсів та недостатня можливість контролювати якість отриманих комунальних послуг є суттєвими проблемами. У більшості випадків постачальники комунальних послуг є монополістами на ринку, що обмежує споживачів у виборі постачальника енергетичних ресурсів. Недостатньо розроблені методи публічного контролю за ціноутворенням у сфері житлово-комунального господарства призводять до штучного завищення вартості комунальних послуг.

Автоматизовані лічильники мають суттєві переваги над традиційними методами обліку споживання комунальних послуг. Сучасні пристрої для вимірювання енергоресурсів здатні самостійно збирати дані без участі працівників споживача та постачальника. Після первинної обробки ці дані оперативно і в повному обсязі надсилаються через комунікаційні мережі всім зацікавленим сторонам. Облікова інформація, що включає кількість спожитих ресурсів за певний період, дані про власника, орендодавця або орендаря, змінні тарифи, пільги чи дотації, а також боргову дисципліну, є основою для

автоматизованого формування облікових записів у всіх учасників ринку комунальних послуг.

Впровадження автоматизованих лічильників енергоносіїв кардинально змінює організацію та методику обліку і контролю за споживанням комунальних послуг, зокрема:

- дозволяє перейти до найбільш ефективного вимірювання обсягу спожитих ресурсів, з можливістю паралельного обліку за традиційною схемою (кількість працівників або мешканців, площа приміщення), що сприяє підвищенню енергоефективності підприємств і контролю за витратами з державного бюджету на компенсацію неплатоспроможним споживачам;
- забезпечує автоматизацію облікових операцій щодо виникнення і розподілу витрат на комунальні послуги за різними напрямками діяльності завдяки встановленню індивідуальних лічильників у кожному приміщенні;
- організовує швидкий і точний обмін інформацією між усіма учасниками ринку комунальних послуг, включаючи споживача, постачальника, фіскальну службу, відділи метрології та стандартизації, орендодавця і орендаря;
- сприяє автоматичному врахуванню змін у тарифікації комунальних послуг в залежності від розрахункового періоду, кількості спожитих ресурсів, місця розташування виробничих потужностей і можливості самостійного виготовлення та продажу електроенергії;
- спрощує контроль за споживанням енергоресурсів, дозволяючи тимчасове обмеження споживання при перевищенні ліміту чи моніторинг стану розрахунків за боргами, що запобігає відключенням від енергоносіїв.

Отже, впровадження автоматизованих лічильників для обліку споживання комунальних послуг забезпечує: точність та оперативність збору даних, зменшення витрат на обслуговування, автоматизацію облікових процесів і полегшення контролю за споживанням ресурсів. Це також дозволяє ефективніше управляти витратами і покращувати якість комунальних послуг завдяки швидкому обміну інформацією і автоматичному тарифікації.

Злепко А. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
Науковий керівник – д.е.н., професор Муравський В. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ

Розвиток електричного транспорту і відповідної інфраструктури став важливим етапом у трансформації транспортної галузі. Електромобілі не лише зменшують викиди забруднюючих речовин, але й мають потенціал для зниження витрат на експлуатацію транспортних засобів. Однак, перехід до електричного транспорту вимагає суттєвих змін у методах бухгалтерського обліку та управління.

Основна відмінність електричного транспорту від традиційного бензинового або дизельного полягає в джерелі енергії. У разі електромобілів, витрати на електроенергію замінюють витрати на паливо. Облік електричної енергії, що використовується для зарядки, потребує впровадження спеціальних методів вимірювання та розрахунку. Важливо вести детальний облік витрат на електроенергію, зокрема витрат на зарядні станції та інші елементи інфраструктури.

Електромобілі мають менш складні механічні системи порівняно з традиційними автомобілями, що може знизити витрати на обслуговування та ремонти. Однак, вони включають нові компоненти, такі як батареї, які потребують специфічного обліку. Амортизація електричних автомобілів і зарядних станцій має бути розрахована з урахуванням їх тривалості служби та специфічних характеристик.

Встановлення зарядних станцій є значним капітальним вкладенням. У бухгалтерському обліку необхідно враховувати витрати на придбання та установку таких станцій, а також їх обслуговування і технічну підтримку. Оцінка

цих витрат та їх розподіл між різними проектами або бізнес-підрозділами є важливим аспектом обліку.

Управління електричним транспортом часто вимагає інтеграції спеціального програмного забезпечення для моніторингу та управління зарядкою, а також для аналізу даних про використання енергії та ефективність. Витрати на розробку, впровадження та підтримку такого ПЗ повинні бути чітко враховані в облікових записах.

З розвитком електричного транспорту та збільшенням його впровадження у різних сферах економіки, бухгалтерський облік також еволюціонуватиме. Впровадження нових технологій, таких як блокчейн для відстеження витрат або інтелектуальні системи для моніторингу використання енергії, можуть спростити облік і підвищити його точність.

Важливо також, щоб облікові системи та управлінські практики постійно оновлювались відповідно до нових стандартів і регуляторних вимог. Це дозволить максимально ефективно використовувати електричний транспорт і забезпечити його економічну вигоду для підприємств.

Отже, швидкий розвиток електромобільної техніки та відповідної інфраструктури створює оптимальні умови для переходу на електричну енергію для руху транспортних засобів. Збільшення частки електрифікованих або чисто електричних транспортних засобів у складі автопарку перевізників дозволяє зменшити витрати на паливно-мастильні матеріали, а також на механізми та компоненти, які менш схильні до зносу і не потребують частого технічного обслуговування.

Облік функціонування електричного транспорту є складним і багатогранним процесом, що потребує детального підходу до вимірювання витрат, амортизації та управління зарядною інфраструктурою. Своєчасне впровадження нових методик і технологій у бухгалтерський облік допоможе підприємствам адаптуватися до змін і забезпечити ефективне управління електричними транспортними засобами.

Калин Р. В.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Мельничук І. В.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОБЛІКУ І КОНТРОЛІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Електронна комерція стрімко розвивається, і сьогодні все більше компаній переходять до онлайн-торгівлі. Однак для ефективного управління бізнесом у цій сфері необхідно мати чіткий контроль над обліком товарів і процесами реалізації. Інтегрований облік дозволяє бізнесам відслідковувати весь ланцюг поставок – від закупівлі товарів до їх продажу кінцевому споживачу. У цій статті розглянемо основні аспекти організації обліку та контролю реалізації товарів в електронній комерції.

Інтегрований облік і контроль реалізації товарів в електронній комерції стають все більш актуальними через стрімке зростання цього сегмента ринку. Інтернет-магазини сьогодні є важливою складовою бізнесу, і для їх ефективного функціонування необхідно забезпечити безперебійну роботу всіх процесів, починаючи від управління запасами і закінчуючи обробкою замовлень та фінансовим обліком. Однією з ключових складових успіху є інтеграція всіх аспектів діяльності компанії в єдину інформаційну систему, що дозволяє оптимізувати облік і контроль.

В електронній комерції підприємці щодня стикаються з великою кількістю операцій, які необхідно відображати в обліковій системі. Продажі, повернення, закупівлі, переміщення товарів між складами – усі ці процеси повинні бути точно зафіксовані, щоб забезпечити прозорість і відповідність реальним залишкам на складі. Успішне управління бізнесом неможливе без інтегрованого підходу, який об'єднує інформацію з різних каналів продажу, таких як вебсайти, маркетплейси, соціальні мережі, в єдину систему.

Інтегрований облік передбачає використання сучасних технологій, таких як ERP-системи, які дозволяють об'єднати всі бізнес-процеси в одній платформі. Це забезпечує зручний доступ до даних про рух товарів, фінансові показники, запаси та замовлення в реальному часі. Завдяки такому підходу, підприємці отримують можливість ефективно управляти запасами, уникати надлишків або дефіциту товарів, що особливо важливо для електронної комерції з її швидкими темпами змін і високою конкуренцією.

Крім того, автоматизація процесів допомагає значно зменшити ймовірність помилок, які можуть виникнути під час ручного ведення обліку. Помилки в даних можуть призвести до серйозних наслідків: від помилкових фінансових звітів до проблем із виконанням замовлень. Наприклад, якщо система обліку не оновлюється в реальному часі, є ризик продати товар, якого вже немає на складі, що негативно вплине на репутацію компанії та задоволеність клієнтів.

Інтеграція облікової системи з платформами електронної комерції дозволяє автоматично синхронізувати дані про замовлення, залишки на складі та статуси доставок. Це особливо важливо для компаній, які використовують декілька каналів продажу. Наприклад, якщо підприємство продає товари через власний інтернет-магазин, маркетплейси та соціальні мережі, то всі ці канали мають бути об'єднані в одну систему обліку, щоб уникнути дублювання інформації та помилок у даних. Такий підхід дозволяє завжди мати актуальну інформацію про запаси та забезпечує своєчасне виконання замовлень.

Не менш важливою є інтеграція систем управління складом (WMS) з обліковими системами, що дозволяє оптимізувати процеси комплектації, відвантаження та приймання товарів. Це дає можливість мінімізувати час на обробку замовлень та зменшити витрати на логістику. Крім того, автоматизація складських процесів дозволяє уникнути людського фактору, знижуючи ризик помилок при обліку товарів та їхньому переміщенні.

Ще одним важливим аспектом є фінансовий облік. Інтегрована система обліку дозволяє автоматично відображати всі фінансові операції, пов'язані з продажем товарів, включаючи оплату, податки, знижки та повернення. Це

значно спрощує процес підготовки фінансової звітності та забезпечує її точність. Крім того, автоматизація обліку дозволяє швидко отримувати аналітичну інформацію про доходи та витрати, рентабельність окремих товарних груп та ефективність маркетингових кампаній.

Інтегрований облік і контроль реалізації товарів також мають позитивний вплив на взаємодію з клієнтами. Завдяки автоматизації та синхронізації даних, компанії можуть швидше обробляти замовлення, відстежувати статус доставки та оперативно реагувати на запити клієнтів. Це підвищує рівень обслуговування і сприяє формуванню лояльності клієнтів. Водночас інтеграція з CRM-системами дозволяє зберігати історію покупок кожного клієнта, що дає можливість пропонувати персоналізовані пропозиції та збільшувати повторні продажі.

Отже, інтегрований облік і контроль реалізації товарів в електронній комерції є важливою складовою успішного ведення бізнесу. Він забезпечує точність обліку, прозорість фінансових показників та високу ефективність управління бізнес-процесами. Завдяки використанню сучасних програмних рішень, таких як ERP, CRM та WMS-системи, компанії можуть оптимізувати свої операції, покращити взаємодію з клієнтами та підвищити конкурентоспроможність на ринку. У підсумку, впровадження інтегрованого обліку стає необхідною умовою для розвитку і зростання бізнесу в умовах сучасної електронної комерції. З розвитком технологій такі системи стають все доступнішими і дозволяють навіть невеликим бізнесам використовувати переваги автоматизації.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Науково-технічний розвиток людства, виникнення нових технологій та автоматизація виробничих процесів сприяв швидкому прогресу цифрових та комп'ютерних технологій в економічній складовій діяльності бізнесу. В наслідок розвитку технологій науковий прогрес поширився не тільки на виробничі ділянки, а й на пов'язані із ними аналітичні та облікові функції, що спонукало до необхідності пошуку нових підходів до використання прогресивних підходів в обліковій діяльності для забезпечення швидкого інформування та опрацювання аналітичних показників діяльності для надання їх керівництву підприємств з метою прийняття раціональних, ефективних та економічно обґрунтованих рішень. Розвиток інформаційних технологій та їх використання у облікових процесах призводить до виникнення новітніх підходів до організації бухгалтерського, фінансового, податкового та управлінського обліків підвищення їх інформативності та аналітичності [3].

Сучасні цифрові технології дозволять у першу чергу забезпечити ефективне використання наявних ресурсів через оптимізацію їх витрат, налагодити логістичні операції із постачання та відвантаження матеріальних ресурсів без зайвого витрачання фінансових ресурсів, сприяють ефективному контролю за веденням розрахунків дебіторської заборгованості та інших фінансових розрахунків, а також полегшують проведення їх інвентаризації та аудиту [1].

Необхідно відзначити, що інформаційні технології дозволять підвищити оперативність ведення обліку та здійснювати його ведення із віддаленого робочого місця, що особливо актуально на даний час [2]. Такий підхід до

організації облікових процесів забезпечується впровадженням хмарних технологій, кваліфікованих електронних підписів і електронних печаток. Поряд із цим, однією з передових та перспективних технологій, яка у на даний час стрімко розвивається та стане незамінною у будь-якій аналітичній роботі є впровадження штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту у бухгалтерській сфері сприятиме підвищенню рівня аналітичності отриманих в ході діяльності даних та оптимізації на підставі проведеного аналізу понесених у ході діяльності витрат, а також скорочення часу на обробку інформації. У першу чергу, питання використання у практичній діяльності штучного інтелекту є актуальним для великих виробничих підприємств або торговельних мереж, банківських та фінансових установ.

Функції штучного інтелекту розширюють можливості використання управлінського обліку для аналізу перспектив розвитку бізнесу, оскільки здатність машини розраховувати та аналізувати інформаційні дані значно перевищують людські здібності, а отже і попереджати про економічні ризики у діяльності підприємства та створювати прогнози розвитку для отримання позитивного фінансового результату. Основними перевагами впровадження штучного інтелекту у бухгалтерському обліку, на нашу думку, мають стати напрямки із:

- підвищення якості та швидкості аналітичності даних;
- складанні фінансової, статистичної та податкової звітності;
- обробки інформаційних даних щодо складських залишків запасів та визначення найбільш актуальних матеріальних та товарних груп;
- обробки типових фінансових документів та співставлення із залишками дебіторської та кредиторської заборгованості;
- прогнозування фінансового результату та економічних ризиків, які на нього впливають.

Впровадження у рутинну бухгалтерську роботу інформаційних технологій є одним із напрямків удосконалення та підвищення ефективності не тільки бухгалтерського обліку, а й діяльності всього бізнесу, оскільки жодна

господарська операція не відбувається без її фіксування у даних бухгалтерського обліку. Інтеграція штучного інтелекту в систему обліку дає унікальну можливість створення нових підходів до управління підприємством, оптимізації непродуктивних часових, людських чи матеріальних витрат, ефективно використовувати наявні фінансові ресурси, прогнозувати тенденції розвитку підприємства, створювати аналітичні інформаційні джерела у вигляді графіків та таблиць для прийняття ефективних управлінських рішень для отримання максимального рівня прибутку.

Література

1. Клим Н. М., Плекан М. В., Мужевич Н. В. Диджиталізація обліку в динамічному глобальному середовищі. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 269-274. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001200423/>
2. Моряк Т. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», 28-29 листопада 2018 року. Т.: ФОП Паляниця В.А., 2018. Том 3. <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/27667>
3. Панасюк В. Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2021. Том 68. № 1. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/34842>.

Лупійчук А. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Починок Н. В.

ОБЛІКОВІ ІННОВАЦІЇ У СМАРТБУДІВНИЦТВІ

Драйвером соціально-економічних змін, особливо в умовах прояву кризових (пандемічних, військових) загроз, є розвиток інфраструктури та житлового будівництва. Будівельна галузь створює значну додану вартість у ВВП країни та формує економічне підґрунтя для функціонування суміжних сфер економіки. Будівельні підприємства створюють значну кількість робочих місць у інших, як правило вітчизняних, підприємствах. Тому дієвим засобом стимулювання економіки країни є інвестиції у будівельну галузь. Але, складні умови діяльності будівельних підприємств у післяпандемічний та воєнний періоди особливо потребують ефективного управління наявними та потрібними ресурсами фінансово-господарської діяльності.

Зі зростанням розміру будівельного бізнесу значно масштабується асортимент ресурсів, які використовують в операційній діяльності. Оперування значною кількістю будівельних матеріалів зумовлює необхідність в ефективному плануванні логістичних процесів. Своєчасна доставка та накопичення мінімально необхідного обсягу виробничих ресурсів є запорукою безперебійності будівельного процесу. Якщо будівельне підприємство одночасно проводить операційні роботи на декількох майданчиках, проблема ефективного забезпечення матеріально-трудовими ресурсами значно загострюється. Досить часто будівельні підприємства мають обмеженні запаси будівельних матеріалів, а також змушені оптимізувати кількість основного операційного персоналу.

Забудівельники змушені функціонувати в умовах перманентних змін внутрішніх та зовнішніх умов діяльності. Визначальний вплив на будівельний

процес має погодній та сезонний чинник, що потребує врахування в плануванні господарської діяльності. Значне накопичення будівельних матеріалів та конструкцій на будівельних майданчиках, роботи на яких залежать від погоди і пори року, може призвести до дефіциту матеріально-трудових ресурсів. Виробничі ресурси, що тривало зберігаються на певних будівельних об'єктах, можуть бути негайно затребувані в інших місцях здійснення господарської діяльності. Тому, для мінімізації витрат операційної діяльності важливим є реалізація ефективного управління матеріально-трудовим забезпеченням будівельної діяльності на основі концепцію розумного будівництва (смартбудівництва). Смартбудівництво реалізується на основі використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, які в значній мірі трансформують облік і контроль функціонування будівельних підприємств.

Застосування дронів у смартбудівництві дає змогу відслідковувати місце розташування та переміщення будівельних матеріалів і конструкцій, а також операційного персоналу. Аеровізуальний моніторинг переміщення територією будівельного майданчика забезпечує автоматизований облік і контроль матеріальних цінностей щодо їх: надходження, зберігання, переміщення між складами, використання у будівельній діяльності, недоцільне витрачання та несанкціонований перетин територіальних меж будівельного об'єкту зі встановленням винних осіб, вибуття з підприємства. Ефективне управління матеріальними потоками на основі облікової інформації, зібраної безпілотними літальними об'єктами на будівельному підприємстві, передбачає своєчасну транспортну доставку будівельних ресурсів для забезпечення безперебійного та своєчасного смартбудівництва. Аеровізуальне підтвердження прибуття операційного персоналу на новий будівельний майданчик автоматично змінює порядок нарахування заробітної плати, що є предметом наступних наукових пошуків.

Мархівка О. М.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шевчук О.А.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІТ-ПІДПРИЄМСТВ У ЧАСТИНІ ВПЛИВУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

В Україні ІТ-індустрія показує оптимістичний настрій і стабільність після успішної адаптації до економічних викликів і кіберзагроз. Великі ІТ-компанії активно реалізують проекти, орієнтуючи свої ресурси на внутрішні можливості, що свідчить про їхню стійкість і готовність до подальшого розвитку. ІТ-компанії ведуть інноваційні процеси, допомагаючи іншим секторам переходити на цифрові технології, оптимізуючи бізнес-процеси і підвищуючи ефективність. Вони також роблять значний внесок у ВВП, створюють робочі місця і сприяють економічному зростанню. Висока ефективність ІТ-бізнесу є ключовою для соціально-економічного розвитку країни, а сучасні технології дозволяють удосконалювати бізнес-операції через розширення послуг, зниження їх вартості, підвищення надійності та швидкість виходу нових продуктів на ринок.

Для ефективного функціонування системи управління і прийняття обґрунтованих рішень важливо мати точну інформацію про діяльність бізнесу. Така надійна інформація формується за допомогою науково обґрунтованих методів та принципів обліку. Розуміння облікових принципів допомагає керівникам та розробникам точно планувати бюджети, аналізувати витрати й прибутки, а також виявляти ключові фінансові тенденції, що впливають на компанію.

Облік є ключовим інструментом для виявлення фінансових ризиків, таких як заборгованість клієнтів або зміни валютних курсів, що особливо важливо для ІТ-компаній, які працюють на міжнародних ринках. Щоб забезпечити успіх компанії, необхідно розробити комплексну методику оцінки її вартості,

включаючи інтелектуальні активи, з урахуванням специфічних галузевих ризиків.

Якісна система обліку повинна забезпечувати збір і аналіз даних про діяльність компанії, що є критично важливим для стратегічного управління. Ця інформація є невід'ємною частиною комплексної оцінки ІТ-компаній. Без надійної системи обліку витрат неможливо точно визначити реальну вартість розробки та підтримки програмного забезпечення, що є вирішальним для встановлення конкурентоспроможних цін.

Надійна система обліку повинна забезпечувати збору та аналіз інформації про діяльність компанії, яка є критично важливою для прийняття стратегічних управлінських рішень. Ця інформація також є невід'ємною частиною всебічної методики оцінки ІТ-компаній. Без добре структурованого обліку витрат неможливо точно оцінити реальну вартість розробки та підтримки програмного забезпечення, що є ключовим для встановлення конкурентних цін.

Ефективна облікова система дозволяє здійснювати внутрішній фінансовий контроль, запобігаючи зловживанням та помилкам, і підвищує прозорість роботи компанії. Це важливо для прийняття рішень інвесторами та оцінки рентабельності інвестицій. Отже, облік є основним елементом для успішного управління ІТ-компанією, надаючи необхідний фінансовий огляд та інструменти для обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, специфіка управління ІТ-бізнесом визначає його організаційну структуру та підходи до управління. Традиційний функціональний підхід, що розглядає компанію як єдиний механізм з набором функцій, які виконуються окремими відділами, передбачає вертикальну ієрархію, чіткий розподіл завдань та виконання однорідних функцій. Проте цей підхід є недостатньо ефективним для ІТ-бізнесу, оскільки він не стимулює працівників, не відображає повну картину бізнесу, не демонструє ефективність окремих відділів і їхнього внеску в загальний результат.

Мицко М. В.,

здобувач ступеня магістра ОНП «Міжнародний облік»,

Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник – д. е. н., проф., Семанюк В.З.

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Цифрові трансформації стали визначальним чинником у вдосконаленні облікових процесів сучасних підприємств, значно впливаючи на їх ефективність [1]. Сучасний бізнес-середовище вимагає адаптації облікових систем до нових технологічних умов, що відкриває нові можливості для підвищення точності, швидкості та прозорості фінансових операцій [2]. Автоматизація облікових процесів є одним з основних аспектів цифрової трансформації. Застосування систем автоматизації, таких як ERP (Enterprise Resource Planning), дозволяє інтегрувати різні функції підприємства в єдину платформу. Це не тільки спрощує рутинні завдання, але й знижує ймовірність помилок, що покращує загальну ефективність обліку і дозволяє зосередитися на стратегічних завданнях.

Впровадження аналітики великих даних (big data) забезпечує глибший аналіз фінансової інформації. Інструменти для аналізу великих обсягів даних допомагають виявити приховані закономірності і тренди, що можуть бути використані для прийняття обґрунтованих фінансових рішень. Це сприяє кращому прогнозуванню фінансових результатів і оперативному реагуванню на зміни в ринковому середовищі. Технології штучного інтелекту (ШІ) дозволяють автоматизувати аналіз і інтерпретацію фінансових даних. ШІ-системи здатні обробляти великі обсяги інформації і надавати рекомендації щодо оптимізації облікових процесів, що підвищує точність фінансових прогнозів.

Електронний документообіг і цифрові підписи спрощують управління фінансовими документами. Цифрові рішення забезпечують швидкість обробки документів, знижують витрати на їх зберігання і підвищують доступність інформації. Це зменшує ризики, пов'язані з фізичним зберіганням документів і можливістю їх

втрата або пошкодження. Технології блокчейн забезпечують прозорість і незмінність фінансових транзакцій. Впровадження блокчейн-технологій дозволяє здійснювати контроль за обліковими процесами в реальному часі, зменшуючи можливості для шахрайства і підвищуючи довіру до фінансових даних [3, 4], що значно впливає на забезпечення достовірності і точності облікових записів.

Хмарні технології забезпечують гнучкість і масштабованість облікових систем. Хмарні рішення дозволяють знижувати витрати на інфраструктуру та забезпечувати доступ до облікових даних з будь-якої точки світу. Це допомагає підприємствам швидко адаптуватися до змін у бізнес-середовищі і зменшувати витрати на підтримку ІТ-інфраструктури. Мобільні технології підвищують мобільність і оперативність облікових процесів. Мобільні додатки дозволяють здійснювати фінансові операції і управлінські завдання в режимі реального часу, що є особливо важливим для підприємств з розгорнутою мережею філій або в умовах віддалених локацій.

У висновку, цифрові трансформації мають суттєвий вплив на ефективність облікових процесів. Впровадження автоматизації, аналітики великих даних, штучного інтелекту, електронного документообігу, блокчейн-технологій, хмарних рішень і мобільних додатків дозволяє значно підвищити точність, швидкість і прозорість фінансових операцій. Подальші дослідження в цій області можуть зосередитися на удосконаленні існуючих цифрових рішень і розробленні нових підходів для забезпечення максимальної ефективності облікових процесів.

Література

1. Семанюк В., Мельник Н. Вплив цифрових технологій на інформаційне середовище бізнесу в умовах п'ятої промислової революції. *Вісник економіки*. 2022. № 3. С. 203-212.
2. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні : монографія; за ред. М. С. Пушкаря. Тернопіль : Економічна думка, 2010. 268 с.
3. Шевчук О., Муравський В. Блокчейн та електронні трансакції в обліку. *Вісник Економіки*, № 3, 2023, С. 212-37 <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.212>.

Мінаєв Д. О.,

аспірант кафедра обліку і аудиту,

Львівський національний університет ім. Івана Франка,

Науковий керівник – д.е.н., професор Раделицький Ю. О.

ГІС В ОБЛІКУ АГРАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для подолання соціально-економічних, екологічних та військово-політичних бар'єрів, що стримують розвиток аграрної сфери, необхідне впровадження сучасних підходів до управління агровиробництвом. Однією з таких інноваційних концепцій є «точне землеробство». Ця система управління ґрунтується на застосуванні технологій, що враховують неоднорідності в обробітку земель, вирощуванні та зборі урожаю. Ключовим інструментом для реалізації точного землеробства є геоінформаційні технології (ГІС). Вони забезпечують збір, обробку та аналіз просторових даних про стан ґрунтів, посівів і погодних умов. Завдяки використанню глобальної системи позиціонування (GPS), безпілотних літальних апаратів (дронів), електронних мап агродіяльності та інших технологій, аграрії можуть проводити детальний моніторинг полів, виявляти проблемні зони та оперативно реагувати на зміни. Наприклад, дрони дозволяють здійснювати аерофотозйомку, що допомагає виявити нерівномірний ріст культур, наявність бур'янів чи шкідників. Електронні карти агродіяльності дають змогу відстежувати в реальному часі, як вносяться добрива та інші агрохімікати, і оптимізувати ці процеси.

Серед технологій, що використовуються у точному землеробстві, також виділяються системи паралельно-дотичного руху агротехніки, які дозволяють здійснювати обробку полів з мінімальними втратами часу та пального, і технологія змінних норм внесення агро матеріалів. Остання базується на принципі, що кожна ділянка поля може мати різну потребу в добривах або засобах захисту рослин. Це дозволяє уникнути перевитрат і, водночас, забезпечити рослини необхідними елементами живлення в потрібній кількості.

Застосування ГІС технологій у точному землеробстві не лише позитивно впливає на агротехнічні процеси, але й сприяє удосконаленню бухгалтерського обліку та контролю. Зокрема, завдяки їм можна створити інтегроване інформаційне середовище для збору первинних даних, ідентифікації виробничих витрат та планування собівартості агропродукції. Це, у свою чергу, полегшує комунікацію з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, дозволяє здійснювати автоматизований контроль за витратами і приймати обґрунтовані управлінські рішення. Наприклад, точне визначення кількості та якості врожаю дає змогу краще планувати витрати на наступні сезони, а також оптимізувати процеси логістики та зберігання продукції.

Імплементация точного землеробства мінімізує виробничі витрати на різних рівнях. На геологічному рівні, завдяки точним вимірюванням та параметризації земельних угідь, можна планувати врожайність та агродіяльність з більшою ефективністю. На агрономічному рівні оптимізуються агротехнічні процеси вирощування, що зменшує витрати на засоби захисту рослин і добрива. На ресурсному рівні, точне дозування агрохімікатів і води знижує загальні витрати, а на часовому — зменшуються затрати на виконання агротехнічних операцій. Нарешті, на екологічному рівні, мінімізується негативний вплив на навколишнє середовище завдяки точному контролю за використанням ресурсів.

Однак впровадження точного землеробства потребує не лише технічного переоснащення, але й зміни підходів до обліку та класифікації виробничих витрат. Це означає, що необхідно розробити нові методики бухгалтерського обліку, які б враховували всі аспекти аграрного виробництва, включаючи використання сучасних технологій. Подальші наукові дослідження повинні зосередитися на створенні таких методик, щоб максимально ефективно інтегрувати точне землеробство у фінансову діяльність аграрних підприємств. Таким чином, використання ГІС технологій у точному землеробстві сприяє не лише зростанню врожайності та якості агропродукції, але й допомагає зменшити витрати та підвищити рентабельність агровиробництва.

Одарчук В. В.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Шевчук О.А.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЕКОНОМІКИ

Цифрове суспільство, яке змінило індустріальну еру, відзначається активним використанням цифрових технологій, які впливають на всі сфери життя. Ці технології сприяють інноваціям, що веде до появи нових продуктів, послуг і бізнес-моделей, що, в свою чергу, стимулює економічний розвиток і підвищує конкурентоспроможність. Цифрові комунікаційні інструменти забезпечують швидкий і глобальний обмін інформацією, дозволяючи людям ефективно взаємодіяти незалежно від їхнього місця розташування.

Цифрове суспільство формує цифрову економіку — економічну систему, в якій велика частина діяльності ґрунтується на цифрових технологіях, мережах та даних. Основні характеристики цифрової економіки включають впровадження інформаційних технологій для оптимізації бізнес-процесів, розробку та впровадження цифрових продуктів і послуг, а також створення нових бізнес-моделей на базі цифрових платформ.

Цифрова економіка включає в себе всі економічні аспекти, що залежать від цифрових технологій, інфраструктури, послуг і даних, або значно покращуються завдяки їх використанню. У 2024 році ситуація в сфері інформаційних технологій в Україні та по всьому світу демонструє стабільне зростання. У глобальному масштабі основна увага в ІТ-секторі зосереджена на стратегіях і тактиках досягнення успіху, зокрема на збільшенні прибутків, професійному розвитку та інноваціях у продуктах. Це обумовлено необхідністю ІТ-компаній швидко адаптуватися до змінюваного технологічного середовища і підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку.

У швидко змінюваному середовищі високотехнологічні компанії стикаються з постійними змінами, що створює нові виклики для їх управління. Для успішного функціонування таких компаній критично важливо ефективно управляти ними, щоб адаптуватися до технологічних зрушень, зменшити ризики та забезпечити стабільне зростання в умовах невизначеності.

Ефективне управління можливе лише при наявності точних даних про діяльність бізнесу. Такі дані формуються завдяки обліковим системам, які використовують науково обґрунтовані методики і принципи. Розуміння облікових принципів допомагає керівникам і розробникам ефективно планувати бюджети, аналізувати витрати та прибутки, а також виявляти ключові фінансові тенденції, які впливають на компанію.

Цифровізований облік є ключовим інструментом для виявлення фінансових ризиків, таких як заборгованість клієнтів чи зміни валютних курсів, що є особливо важливим для ІТ-компаній, які функціонують на міжнародних ринках. Щоб забезпечити успіх компанії, необхідно розробити всебічну методику оцінки її вартості, включаючи інтелектуальну складову, і враховувати специфічні ризики цієї галузі.

Також, облік є незамінним інструментом в антикризовому управлінні, забезпечуючи компанії необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих рішень у складних умовах. Ефективне використання облікових даних для моніторингу фінансового стану, оцінки ризиків, планування та контролю витрат допомагає компаніям впоратися з кризовими ситуаціями і забезпечити їх стійкість і подальший розвиток. Коректне використання облікової інформації для моніторингу фінансів, оцінки ризиків і контролю витрат дозволяє підприємствам не лише подолати кризи, але й зміцнити свою стійкість і сприяти подальшому розвитку. Отже, впровадження та підтримка сучасних облікових методик є основою для успішного управління в умовах кризи.

Ревага О. І.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент Мельничук І.В.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ ОПЕРАЦІЙ В ЕЛЕКТРОННОМУ ФОРМАТІ

Цифровізація обліку грошових операцій стала ключовим етапом еволюції фінансових систем у світі. У міру того, як сучасний бізнес все частіше переходить на цифрові платформи, відбувається глибока трансформація обліку, контролю та обробки фінансових операцій, зокрема електронних грошових платежів. Цей процес змінює не лише технічні аспекти обліку, але й забезпечує більш прозору, зручну та швидку взаємодію між усіма учасниками фінансової системи. Електронні гроші визначаються як цифровий еквівалент традиційних грошей, який можна використовувати для здійснення платежів за товари та послуги в інтернеті або в реальному світі. Вони можуть зберігатися на електронних гаманцях, банківських рахунках або навіть на блокчейнах.

Цифровий облік дозволяє відслідковувати кожну грошову операцію в режимі реального часу. Це полегшує аудит, зменшує можливість фінансових порушень, шахрайства та спрощує податковий контроль. Автоматизовані системи обліку значно спрощують процес подання звітів та мінімізують людські помилки. Завдяки автоматизації процесів електронного обліку, підприємства отримують можливість знизити витрати на персонал та оптимізувати робочі процеси. Системи автоматизованого обліку скорочують час на обробку та реєстрацію транзакцій, що збільшує швидкість та ефективність роботи бухгалтерів.

Сучасні цифрові системи обліку можуть бути інтегровані з іншими бізнес-інструментами, такими як CRM-системи, системи управління запасами або платформи аналітики. Це дає можливість об'єднати всі дані про фінансові

операції в єдиній екосистемі, що полегшує прийняття стратегічних рішень. Цифрові платіжні системи постійно розвиваються, впроваджуючи нові засоби шифрування та захисту даних. Це робить електронні грошові операції безпечнішими, ніж традиційні фізичні транзакції. Зокрема, технології блокчейн забезпечують повну прозорість і неможливість несанкціонованого доступу до даних транзакцій.

Незважаючи на численні переваги, цифровізація обліку електронних грошових операцій має ряд викликів, які потребують уваги. З ростом кількості електронних транзакцій збільшується і ризик кібератак. Фінансові установи та бізнес повинні інвестувати в сучасні засоби кібербезпеки, аби забезпечити захист конфіденційних даних користувачів. Загроза витоку інформації може мати серйозні наслідки для репутації компанії та призвести до фінансових втрат. Різні країни встановлюють свої правила та норми щодо використання електронних грошей та обліку таких операцій. Підприємства повинні постійно стежити за змінами в законодавстві та адаптувати свої системи обліку, щоб відповідати регуляторним вимогам. Наприклад, зобов'язання щодо боротьби з відмиванням грошей (AML) та фінансуванням тероризму (CTF) можуть варіюватися в різних юрисдикціях.

У деяких регіонах все ще існують обмеження щодо доступу до інтернету або сучасних технологій. Це може стати на заваді повноцінній цифровізації обліку електронних операцій для малих підприємств або фізичних осіб у таких регіонах. Розвиток цифрових технологій не припиняється, і в найближчому майбутньому можна очікувати на подальшу автоматизацію та вдосконалення облікових систем. Завдяки можливостям ШІ, можна прогнозувати фінансові показники, виявляти аномалії у транзакціях та навіть автоматизувати прийняття рішень на основі аналізу великих обсягів даних. Для підприємств це означає необхідність постійного моніторингу нових технологій, інвестицій у безпеку та навчання персоналу, аби залишатися конкурентоспроможними у цифрову епоху.

Сивик О. О.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к.е.н., доцент, Фаріон В.Я.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ Й АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток економіки в сучасних реаліях є не тільки необхідним для ведення війни але зокрема й існування держави. З початком повномасштабного вторгнення економіка України зазнала суттєвих втрат. Відтак виникла необхідність раціональної організації обліку й аналізу фінансових активів підприємств для розроблення і реалізації управлінських рішень та відображення реального стану підприємств.

Одним з методів управління фінансовими активами є контролінг. Він активно використовує аналітику, штучний інтелект і машинне навчання для прогнозування, оптимізації процесів та прийняття стратегічних рішень [4, с. 158]. В свою чергу штучний інтелект автоматизує обробку величезних обсягів даних, а також підвищує масштаб, об'єм і чіткість аналізу. Аудитори часто виконують тестові процедури, натомість штучний інтелект може буквально проаналізувати всі доступні операції та виявити прихованні закономірності та тренди які є неочевидними на перший погляд [2]. На відміну від комп'ютерних програм які зараз використовують для аналізу фінансових активів, штучний інтелект може вдосконалюватись, та використовувати попередній досвід для вирішення проблеми та прийнятті найбільш ефективного управлінського рішення.

Блокчейн технології допомагають нам уникнути такі ризики які пов'язанні з втратою даних або заволодіння інформацією третіх осіб. Технологія Блокчейн – це система запису та передачі інформації, що дозволяє зберігати дані у вигляді послідовних незмінних блоків, які містять інформацію про кожну операцію, на

багатьох незалежних пристроях.

На відміну від традиційних методів управління документами, блокчейн пропонує більше ефективні способи виставлення рахунків, документування, обробки, обліку, систем інвентаризації та оплати бізнесу. Технологія дозволить компаніям записувати обидві сторони транзакції одночасно у загальній книзі в режимі реального часу, замість того, щоб вести перевірені фінансові операції записи в окремих приватних базах даних або бухгалтерських книгах [3].

Часткове використання блокчейн технологій є використання Системи Електронних Платежів Національним Банком України. Починаючи з 2025 року В Україні має запрацювати СЕП-4.1 з функціоналом миттєвих платежів. В наступних версіях системи розглядається можливість реалізації мультивалютності, трекінг-сервісу для платежів, сервісу оцінки ризику платіжних операцій тощо. Миттєві платежі сприятимуть зменшенню вартості безготівкових розрахунків для підприємств, які користуються послугами фінансових установ; вони будуть отримувати кошти на рахунок за лічені секунди та зможуть використовувати їх одразу, що значно підвищує ліквідність та платоспроможність підприємств [1].

Виходячи з цього можна сказати, що банківський сектор є найбільш готовим до впровадження блокчейн технології.

Іншим прикладом запровадження блокчейну є компанія BM Food Trust яка використовує хмарну блокчейн-технологію, таку як API (програмний інтерфейс за допомогою якого дві чи більше програм можуть спілкуватись між собою), смартконтракти, щоб дозволити кожному учаснику ланцюга поставок отримувати доступ до інформації про харчові продукти та обмінюватися нею у безпечний спосіб. Сюди входять дані про джерела харчових продуктів, методи виробництва, умови транспортування, температуру зберігання та інша важлива інформація. Створюючи єдине джерело істини, платформа допомагає зменшити інформаційну асиметрію, підвищити ефективність та запобігти шахрайству з продуктами харчування.

Особливу увагу в технології блокчейн займають смарт-контракти – це

визначений комп'ютерною програмою контракт (умова), який виконується автономно та в якому умови на виконання угоди вбудовані в незмінний код і записані в блокчейн. Смарт-контракти можуть виконувати різноманітні функції. Для прикладу його можна використати для виплати заробітної плати працівників, дивідендів, відсотків за кредитами, зобов'язання підприємства – в такому випадку знижується ризик людських помилок та гарантується висока точність всіх операцій.

Таким чином, використання технології блокчейн в обліку та аналізі фінансових ресурсів може мати багато переваг серед яких: підвищення точності та надійності даних, облік та аналіз даних в реальному часі, зменшення витрат на зберігання та обробку даних, захист інформації. Серед недоліків є складний та догавартістний процес впровадження, а також нормативно правова база держави, яка б регулювала цифровізацію обліку.

Література

1. Борисова С.Є. Фінансовий аналіз діяльності підприємств в умовах цифрової економіки та фінансів URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-6>
2. Гнатишин А., Рихлевич А. Роль штучного інтелекту в організації бухгалтерського обліку. URL: <http://surl.li/wtayso>.
3. Мацьків Г., Смірнова І., Застосування технології блокчейн у бухгалтерському обліку та аудиті: досвід України та Казахстану (Англ.) : *Фінансово-кредитна діяльність: Проблеми теорії та практики*. Том1 (48). 2023. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3955/3753>.
4. Синявська Л. Економічна сутність та роль фінансового контролінгу в сучасних умовах : *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 27-28 березня 2024 р. Львів: ЛНУП, 2024. С. 158-160.

Шевчук Н. А.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д.е.н., професор Задорожний З.-М. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Облік електронної комерції відрізняється своєю специфікою, що вимагає від підприємств гнучкості та впровадження новітніх технологій для забезпечення ефективності та точності. Особливості електронної комерції, такі як електронні платежі, продаж цифрових товарів і послуг, а також робота з клієнтами по всьому світу, створюють унікальні виклики для бухгалтерії. Електронна комерція відкриває перед бізнесами численні можливості для росту, проте успішна діяльність у цій сфері потребує впровадження ефективної системи обліку, що враховує всі специфічні аспекти цифрової економіки. Автоматизація процесів, належне управління податковими вимогами, мультивалютний облік та аналіз маркетингових витрат є ключовими факторами, які допомагають підприємствам залишатися конкурентоспроможними та досягати своїх стратегічних цілей.

Електронна комерція (e-commerce) активно трансформується під впливом новітніх технологій, серед яких штучний інтелект (надалі – ШІ) відіграє ключову роль. Використання ШІ в організації обліку електронної комерції дозволяє підвищити ефективність процесів, мінімізувати помилки та забезпечити точний аналіз даних. ШІ здатен автоматизувати рутинні завдання, такі як виставлення рахунків, обробка платежів та моніторинг фінансових транзакцій. Це допомагає зменшити навантаження на бухгалтерів і прискорити процеси. Системи на основі ШІ можуть інтегруватися з іншими платформами, такими як CRM та ERP, забезпечуючи централізоване управління даними.

ШІ дозволяє проводити глибокий аналіз покупок та поведінки клієнтів. На основі цих даних можна створювати прогнози майбутніх продажів, допомагаючи

бізнесам ефективніше планувати запаси та маркетингові стратегії. Прогностичні алгоритми ШІ аналізують історичні дані та виявляють закономірності, які важко помітити людині. Системи на основі ШІ допомагають оптимізувати витрати, аналізуючи ціноутворення, знижки та спеціальні пропозиції. Вони можуть виявляти найменш рентабельні операції та пропонувати шляхи їх оптимізації. Завдяки цьому підприємства можуть підвищити прибутковість та знизити витрати на ведення обліку.

Сучасні рішення з ШІ допомагають дотримуватися податкових і бухгалтерських норм. Алгоритми автоматично оновлюються відповідно до змін у законодавстві, що гарантує актуальність звітності та зменшує ризики штрафів. ШІ-системи можуть ефективно виявляти підозрілі фінансові операції, що знижує ризик шахрайства в електронній комерції. Використовуючи алгоритми машинного навчання, системи аналізують поведінку клієнтів і транзакції, що дозволяє швидко ідентифікувати аномалії та потенційні загрози.

- швидкість і точність – автоматизовані процеси зменшують час на обробку даних і підвищують їх точність,
- зниження впливу людського чинника – можливість уникнути помилок через людський фактор,
- гнучкість та масштабованість – системи можуть легко адаптуватися до змін обсягів продажів і ринку,
- аналіз великих даних – ШІ допомагає обробляти величезні масиви даних для більш глибоких інсайтів.

Отже, використання штучного інтелекту в організації обліку електронної комерції відкриває нові можливості для підвищення ефективності бізнесу. Автоматизація процесів, аналітика, управління ризиками та відповідність нормативам стають простішими та точнішими. Це не лише полегшує ведення обліку, але й створює умови для більш стійкого розвитку бізнесу в умовах цифрової економіки.

СЕКЦІЯ 3
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
КОНТРОЛЮ, АУДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В
УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ

УДК 657

Zelinskyi B. G.,

Master's student, educational programme «International Accounting»,

West Ukrainian National University,

Scientific adviser: Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor Sysiuk S.V.

INTERNAL CONTROL IN THE MANAGEMENT OF
INTERNATIONAL COMPANIES

Internal control is a key element of the management of international companies, as it ensures the stability, efficiency and compliance of the business with various regulatory requirements. In today's globalised world, multinational companies face numerous challenges, including regulatory differences in different countries, fierce competition and complexity of business processes. That is why the internal control system plays a critical role in ensuring the company's sustainable operation and risk management.

1. Minimising risks and increasing efficiency

One of the main areas of internal control is risk management. Risks in international companies can be of a different nature: financial, operational, regulatory and even reputational. Internal control systems help to identify these risks at an early stage and take the necessary measures to minimise them. For example:

Financial risks can arise from errors in reporting, mismanagement of assets or non-compliance with tax laws in different countries. Effective internal control allows you to automatically check the correctness of financial transactions, detect anomalies and prevent fraud.

Operational risks are associated with deficiencies in business processes or non-compliance with quality standards. Control over key processes helps to identify and eliminate bottlenecks in a timely manner, which increases the company's efficiency.

In a globalised world, where companies operate in different markets with different rules, compliance with all regulatory requirements is of particular importance. Failure to comply with regulations or laws may result in fines, lawsuits or even the loss of the right to operate in certain regions. Therefore, internal control in international companies ensures monitoring of compliance at the local level.

2. Transparency of financial transactions and compliance with international standards

International companies are required to operate in accordance with international financial reporting standards, such as International Financial Reporting Standards (IFRS). These standards ensure transparency and comparability of financial information across countries, which is particularly important for investors and regulators. Internal control systems help to ensure that financial statements comply with IFRS requirements, avoiding problems with tax authorities or regulators in different jurisdictions. Transparent financial transactions:

- Strengthen the trust of investors and partners, as transparency provides assurance that the company adheres to ethical standards and operates in accordance with the law;
- Enhance the company's reputation in international markets, where compliance with reporting standards and financial transparency is an important condition for raising capital and cooperating with other businesses.

3. Fraud prevention

Internal controls also play an important role in the fight against fraud. International companies operating in different countries may be exposed to fraud, especially when large amounts of money or complex supply chains are involved. Controls over financial transactions, audits and monitoring systems help to identify anomalies and prevent fraud in time.

For example, large international companies such as Walmart or Coca-Cola use automated internal control systems to detect suspicious transactions or inconsistencies at various stages of business processes. This allows companies to:

- Reduce financial losses;
- Maintain the trust of investors and shareholders;
- Ensure compliance with international and local regulations [1].

4. Maintaining compliance with international standards

As mentioned earlier, international standards such as IFRS, COSO (Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission) or the Sarbanes-Oxley Act (SOX) in the US are mandatory for most large companies. Implementing internal controls in the context of these standards allows companies to ensure compliance with financial reporting and risk management requirements.

Such international standards enhance corporate governance and allow companies to avoid potential legal issues and remain competitive. Internal control systems help to ensure this:

- Monitoring and auditing of activities at all levels of the organisation;
- Preparation of accurate and timely reports for regulators and shareholders.

5. Building trust with investors and partners

It is important for international companies to maintain a high level of trust from investors, partners and customers. An effective internal control system:

- Increases the level of trust in the company.
- It gives investors confidence that their investments are protected and that the company operates in accordance with ethical standards and complies with legal requirements.

In addition, effective internal controls help to maintain the company's reputation by minimising the risks associated with corruption scandals or financial mismanagement that could negatively impact brand trust.

6. Improving competitiveness

Implementation of effective internal control systems contributes to the company's competitive advantage in international markets. For example:

- Improving operational efficiency by identifying and eliminating deficiencies in business processes.
- Rapid adaptation to changes in the external environment, including regulatory requirements and market conditions.
- Promoting sustainable development of the company through more transparent and efficient management processes, which allows attracting new investors and partners [3].

Internal control is an important component of the management of international companies, which ensures the efficiency of their work and minimises risks. Control systems allow companies to comply with international standards, increase the transparency of financial transactions, prevent fraud and build trust among investors and partners. All of this contributes to improving the company's reputation on a global scale and increasing its competitiveness.

References

1. Maryam Mousavi Grzegorz Zimon Mahdi Salehi Nina Stępnicka The Effect of Corporate Governance Structure on Fraud and Money Laundering *Risks*. 2022, 10(9), 176 URL <https://www.mdpi.com/2227-9091/10/9/176>
2. Socio-economic aspects of corporate governance efficiency: monograph / O. V. Moroz, N. P. Karachina .Vinnytsia: Universum, 2005. 176 p.
3. Savchenko R.O. Organisation of the internal control system on the basis of a risk-oriented approach. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*. Ser: Accounting, control and analysis. - 2013. - Issue 2. - P. 296-302

Боберський О. В.,
аспірант кафедри фінансового контролю та аудиту,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – д. е. н., проф. Лучко М. Р.

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КОМПЛАЄНС У ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО АУДИТУ

Ведення підприємницької діяльності має на меті формування злагодженої системи, що в результаті забезпечуватиме сталий дохід та прибуток. Міжнародний досвід управління компаніями показує, що стабільність та розвиток підприємств часто піддаються загрозам через такі чинники, як інтенсивна конкуренція, коливання попиту, недобросовісність партнерів, брак інвестицій, поява новітніх технологій, порушення виробничих процесів, невідповідна фінансова стратегія або затримки у прийнятті ключових рішень. Усі ці аспекти вимагають від керівництва підприємств активно організовувати свою діяльність та управління таким чином, щоб ефективно нівелювати можливі негативні наслідки, як зовнішніх, так і внутрішніх факторів [4, с. 27].

Тому забезпечення економічної безпеки промислових підприємств стає пріоритетом для сучасних вітчизняних науковців та практиків. Основна мета цього процесу – забезпечити стабільність роботи підприємства в нинішніх умовах та впевненість у його динамічному розвитку в майбутньому. Моніторинг технічних та економічних показників, які впливають на безпеку діяльності підприємства, відіграє ключову роль у підтриманні його ефективності у виробничому та комерційному аспектах [3, с. 140]. Налагодження контролю за дотриманням ключових напрямів діяльності стає можливим шляхом впровадження комплаєнс системи у практичну діяльність.

Комплаєнс-система в організації відіграє ключову роль у мінімізації ризиків через наступні дії:

- ✓ виявлення, класифікація та документування потенційних ризиків;

- ✓ оцінювання ймовірності та потенційних наслідків ризиків за допомогою кількісних методів;
- ✓ моніторинг ефективності існуючих стратегій управління ризиками;
- ✓ участь у розробці стратегій зниження ризиків, підготовці рекомендацій та внутрішніх нормативних документів;
- ✓ ідентифікація потенційних конфліктів інтересів серед працівників та в організаційних процесах;
- ✓ аналіз відгуків клієнтів та ефективності заходів, що вже були вжиті;
- ✓ оцінювання економічної доцільності аутсорсингових послуг та співпраці з підрядниками;
- ✓ розробка внутрішніх політик для запобігання комерційному підкупу і корупції;
- ✓ впровадження стандартів корпоративної поведінки та професійної етики;
- ✓ виконання інших ризик-запобіжних заходів відповідно до внутрішніх правил та політик організації [2, с. 14].

У складних умовах воєнного стану, коли економіка стикається з глибокими кризами, інфляцією та спадом у зростанні ВВП, стає очевидною потреба в радикальних змінах та системних перетвореннях. У цьому контексті аудит відіграє ключову роль як форма незалежного контролю, націлена на підтримку ефективності та стабільності економічних зв'язків і стимулювання позитивних змін у бізнесі [1, с. 11]. Проведення аудиту для визначення відповідності показників системи комплаєнсу може сприяти збільшенню ефективності роботи підприємства шляхом превентивного контролю за ключовими напрямками роботи.

Сучасні аудиторські практики все частіше включають аналітичні процедури як ключовий інструмент для обґрунтування та виявлення невідповідностей. Ці процедури забезпечують глибокий аналіз можливих та очікуваних взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими показниками, що дозволяє аудиторам забезпечувати високий рівень прозорості та контролю в діяльності підприємств.

Отож, основною метою аудиторської перевірки системи комплаєнс є виявлення ризиків невідповідності стосовно дотримання чинного законодавства, ведення підприємницької діяльності, прозорості виплати коштів та інше. Під час такого аудиту вивчаються усі бізнес та управлінські процеси в компанії для ідентифікації потенційних ризиків, а також проводиться опитування ключових працівників. В кінцевому звіті аудиту замовники отримують детальний опис усіх існуючих і можливих зон ризику шахрайства, а також комплексні юридичні та бізнес-рекомендації для вирішення виявлених проблем і розробки стратегій на майбутнє.

Література

1. Luchko M. Analysis in audit as a tool for the proof of claims. *Audit: local and global aspects*: collective monograph / scientific editorship by Doctor of Economic Sciences, Professor Mykhailo Luchko and Doctor Stanislaw Szmitka. Ternopil: WUNU, 2023. Pp. 11-30.
2. Бортнікова М. Г., Стасюк Н. Р., Малиновська Ю. Б. Формування прикладного інструментарію комплаєнсу на вітчизняних підприємствах. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2023. № 1 (9). С. 11-17
3. Кобелєва Т. О., Перерва П. Г. Моніторинг комплаєнс-безпеки підприємства з використанням тангенціальної функції. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 5. С. 140-146
4. Федулова І. В., П'ятницька Г. Т. Сигніфікація ризик-менеджменту, антикризового управління та комплаєнсу в управлінні фінансовою безпекою підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 26-34

Ковтонюк І. П.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – к. е. н., проф., Журавель Г. П.

КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРЕВАГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Витрати є особливим об'єктом управління, важливою складовою якого в економічній діяльності суб'єкта господарювання виступає контроль. Якісно та ефективно організовані процеси контролю витрат діяльності забезпечують значні переваги для суб'єктів господарювання в динамічному бізнес-просторі:

1. Збільшення прибутку. Контроль витрат – це стратегічний імператив збільшення прибутку для будь-якого виду бізнесу. Зводячи до мінімуму непотрібні витрати та оптимізуючи операційну ефективність, підприємства можуть перенаправляти ресурси на діяльність, яка приносить дохід.

2. Забезпечення фінансової стабільності. Фінансова стабільність є основою стійкого бізнесу. Практики контролю за витратами сприяють цій стабільності, впроваджуючи фіскальну дисципліну не лише в фінансовій команді, а й у співробітників усієї організації.

Це гарантує розумне управління фінансовими ресурсами. Це, у свою чергу, дозволяє компаніям витримувати економічні коливання та невизначеність, забезпечуючи надійну основу для стійкого успіху.

3. Підвищення конкурентної переваги. В умовах жорсткої конкуренції контроль над витратами є потужним інструментом. Це дозволяє підприємствам пропонувати конкурентоспроможні ціни без шкоди для якості. Це не тільки приваблює споживачів, але й вигідно позиціонує компанію на тлі конкурентів, збільшуючи частку ринку та загальну конкурентоспроможність.

4. Оптимізація ресурсів. Стратегічний контроль витрат виходить за рамки скорочення витрат; це передбачає оптимізацію розподілу ресурсів. Запобігаючи марнотратству та неефективності, підприємства можуть забезпечити повне

використання кожного ресурсу. Ця оптимізація сприяє підвищенню операційної ефективності, що є ключовим фактором досягнення довгострокової стійкості.

5. Підтримка прийняття рішень. Прийняття обґрунтованих рішень залежить від точних і актуальних даних. Механізми контролю витрат дають керівникам цілісне уявлення про фінансовий стан організації.

За наявності цієї інформації, керівники можуть приймати обґрунтовані та стратегічні рішення, які відповідають головним фінансовим цілям компанії.

6. Гнучкість і стійкість. Стратегії контролю витрат, які включають гнучкість, є важливими для стійкості бізнесу. У динамічному ринковому середовищі вміння швидко адаптуватися до мінливих умов має першорядне значення. Компанії з гнучкою структурою витрат можуть ефективніше пристосовуватися до змін на ринку, гарантуючи, що вони залишатимуться гнучкими та швидко реагуватимуть на нові можливості чи виклики.

7. Досягнення стійкого зростання. Стале зростання вимагає балансу між розширенням і фінансовою обачністю. Ефективний контроль витрат не тільки сприяє короткостроковій прибутковості, але й закладає основу для стійкого зростання. Заощадження, отримані завдяки заходам контролю витрат, можна стратегічно реінвестувати в інновації, розширення ринку та розвиток талантів, сприяючи траєкторії довгострокового процвітання. Отож, необхідною умовою формування ефективної системи управління витратами є організація на підприємстві дієвої системи обліково-аналітичного забезпечення та внутрішнього контролю.

Література

1. Костецька Н. Управління витратами на підприємствах в умовах ризику. *Економіка та суспільство*, (34). 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-67>.

2. Чміль Г. Л., Кашена Н. Б., Нестеренко І. В. Розбудова системи контролю витрат на просування та продаж товарів і послуг. *Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал*, Випуск 68. Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 163-169.

Корнят І. В.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

Науковий керівник – д.е.н., професор Задорожний З.-М. В.

НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦИФРОВІЗОВАНИЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПАСАЖИРСЬКОГО АВТОТРАНСПОРТУ

Зовнішній контроль у рамках смартміста спрямований на задоволення інтересів учасників інформаційного процесу, які не є безпосередньо пов'язаними з підприємством. Якщо результати внутрішнього контролю є конфіденційними й використовуються виключно менеджерами автотранспортного підприємства, то зовнішній контроль має суспільно важливий характер і є доступним для широкого кола стейкхолдерів. Список зовнішніх контролерів і користувачів облікової інформації майже повністю збігається. Однією з категорій зовнішніх контролерів є пасажери громадського транспорту, які хоча й не зацікавлені у фінансовій звітності перевізників, але дуже чутливі до якості, повноти та своєчасності наданих послуг. Тому результати зовнішнього контролю насамперед мають бути подані пасажирам у зручній формі та з необхідною оперативністю.

Внутрішній контроль спрямований на конкретних осіб, відповідальних за певні напрями діяльності підприємства, і слугує основою для прийняття управлінських рішень. Зовнішній контроль, навпаки, є знеособленим процесом, в якому зацікавлене широке коло осіб та організацій. Однак більшість зовнішніх стейкхолдерів, зокрема громадськість, не можуть ініціювати проведення контрольних процедур. Тому місцеві органи самоврядування та контролюючі організації смартміст повинні стимулювати транспортні підприємства до публічного оприлюднення інформації, що стосується зовнішнього контролю. Багато обліково-контрольних даних, отриманих за допомогою сучасних

інформаційно-комунікаційних технологій, можуть автоматично публікуватися для ознайомлення зовнішніх стейкхолдерів.

Менеджмент автотранспортного підприємства звертається до зовнішнього аудиту у двох випадках. Перший – коли є сумніви щодо точності оцінки діяльності з перевезення пасажирів. Другий – коли керівництво потребує зовнішньої допомоги в аналізі операційної діяльності для отримання рекомендацій щодо її оптимізації та покращення рейтингової позиції підприємства. У першому випадку аудиторський висновок може бути оприлюднений, що сприятиме підвищенню позицій перевізника в рейтингу підприємств. В інших ситуаціях аудиторські висновки та інші документи доцільно використовувати виключно для внутрішніх потреб.

Зовнішній аудитор несе персональну відповідальність за достовірність і неупередженість наданих висновків. Зовнішніми контролерами у сфері пасажирських перевезень у смартмісті є контролюючі органи, муніципальна влада, контрагенти, громадськість, а також особлива її категорія – пасажир. Смартмісто створює унікальне інформаційне середовище, яке наповнюють перевізники, надаючи різноманітні дані, зокрема про: транспортні засоби (дотримання графіка руху пасажирського транспорту), працівників (кадрову політику та соціальний захист співробітників автотранспортних підприємств), вартість перевезень (громадський контроль за ціноутворенням у сфері пасажирських перевезень), доходи перевізників (достовірне визначення доходів підприємства та податків), а також соціальні та екологічні зобов'язання (дотримання принципів чесної конкуренції, виконання соціальних та екологічних зобов'язань перевізником). Незалежний аудиторський звіт є вагомою підставою для перегляду вже оцінених показників у збалансованій системі рейтингування пасажирських перевізників. Це може призвести до покращення позицій автотранспортного підприємства в рейтинговій таблиці смартміста. Таким чином, цикл взаємодії внутрішнього та зовнішнього контролю завершується логічними управлінськими діями, спрямованими на покращення якості послуг з пасажирських перевезень.

Портоварас Т. Р.,
аспірантка кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

ОЦІНКА ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ: УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХОДИ

Розвиток ІТ-технологій позитивно вплинули на швидкість і об'єктивність отримання інформації, необхідної для управління й забезпечення ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Разом з тим, це не змінило основну вимогу до аналізу, яка полягає в наданні правдивої інформації про фінансово-господарський стан підприємства, його потенційні можливості й резерви, а також розробку й ідентифікацію альтернативних моделей ефективного розвитку [2, с. 268]. Загалом, більшість завдань аналізу, таким чином, залишилися незмінними, однак в результаті сучасних викликів і умов з'явилися також і нові. В їх складі можемо назвати потребу в оцінці: наслідків війни; впливу цифровізації на продуктивність і бізнес процеси; впливу криптовалют та ін. Важливими інструментами у процесі досягнення завдань аналізу виступають програмні продукти, які використовуються керівниками відповідно до поставлених цілей (табл.1).

Програмні продукти є важливим елементом у процесі діяльності суб'єкта господарювання, які дозволяють швидко та якісно проводити аналіз та приймати ефективні управлінські рішення з метою уникнення кризових ситуацій. Проте, постає проблема перед керівництвом – вибір найоптимальнішого програмного забезпечення з урахуванням цілей та потреб діяльності суб'єкта господарювання. Вирішення даного питання можливе за допомогою тестувальника програмного забезпечення, який дасть об'єктивну відповідь щодо розробленого програмного продукту та гарантії його якості.

Таблиця 1

Програмні продукти для оцінки діяльності суб'єктів господарювання

№	програми комп'ютеризації аналізу	
1	SoftOne	передбачає проведення аналізу фінансових показників і проводить бізнес-аналітику
2	ТОП: Медіум	проводить аналіз показників прибутковості та ефективності суб'єкта господарювання.
3	Інтелект-БІС	проводить аналіз та візуалізацію даних з різних інформаційних джерел, і дозволяє прийняти об'єктивні управлінські рішення
4	Luna Soft	проводить автоматизацію бухгалтерського обліку та управління, що є інформаційною базою для проведення аналізу діяльності
5	SCM - Supply Chain Management	проводить аналіз якості виконання операцій та проводить моделювання різних сценаріїв розвитку, яке використовується при логістичному управлінні
6	EViews-Econometric Views	проводить аналіз економетричних даних часових рядів, моделювання процесів та побудову регресійної моделі
7	BPM (business process management)	проводить аналіз та формування звітів суб'єктів господарювання

Джерело: узагальнено автором на основі [1]

Тестувальники програмних продуктів є двох типів: загальні (тобто такі, що використовуються для тестування загальних параметрів) та спеціалізовані (тобто ті, що використовуються для дуже конкретних завдань) (табл.2).

Таблиця 2

Найпоширеніші тестувальні програми для програмного забезпечення

№	назва тестувальної програми	загальна характеристика тестувальної програми
1	ZAPTEST	дозволяє провести тестування без коду та у зручному інтерфейсі не завдавши шкоди кінцевому продукту
2	Selenium	дозволяє провести тестування веб-додатків та є потужним інструментом для оброблення складних текстових сценаріїв
3	Katalon	дозволяє провести тестування якості та виконує тести в широкому наборі сценаріїв, оснащений функціями для створення, запуску, формуванні звітів та інтеграції з популярними інструментами CI/CD
4	Tricentis Tosca	дозволяє провести тестування програмного забезпечення корпоративного рівня, який нада можливість тестувати широкий спектр технологій (веб-додатки, настільні комп'ютери, ERP-системи тощо)
5	Perfecto	дозволяє провести тестування програмного забезпечення для веб- і мобільних додатків та має функції на базі III
6	Mobot	дозволяє провести тестування із допомогою ботів, які переміщуються на сотнях реальних пристроях Android та iOS, що дає можливість реально відобразити події, контролювати складні потоки користувачів, високий рівень фінансової безпеки
7	JMeter	дозволяє провести тестування навантаження і продуктивності, та поставляється з кількома цінними плагінами, що дасть змогу розширити можливості відповідно до ваших потреб

Джерело: узагальнено автором на основі [3]

Щодо аналітичних та управлінських програмних продуктів важливим є застосування тестування спеціального призначення, яке має на меті врахування запитів і специфіки діяльності суб'єкта господарювання. Однак представленні тестувальні програми не є достатньо адаптованими для виконання завдань і потреб суб'єкта господарювання. Вони носять більш глобальний характер, тобто розраховані на загальні економічні процеси. З огляду на це, є потреба в розробці системи критеріїв, які здатні враховувати саме індивідуальні вимоги і запити конкретного суб'єкта господарювання до програмних продуктів для їх найефективнішого застосування в діяльності. Щоб досягти успіху у вирішенні цього завдання можна скористатися покроковою схемою оцінки програмних продуктів за індивідуальними запитами, а саме:

1) провести власне тестування шляхом замовлення демоверсії програмного продукту у виробника та проведення перевірки на інтеграцію, вмонтування типів додатків, автоматизацію, функціональність (або будь-які інші індивідуальні характеристики) тощо;

2) детально ознайомитися з технічною документацією, провести її аналіз і встановити чи аналізований програмний продукт має потрібні можливості і які його обмеження у використанні;

3) провести опитування серед користувачів програмного забезпечення для виявлення рівня їх задоволеності його використанням;

4) замовити експертну оцінку, тобто отримати висновки експертів щодо роботи даного програмного продукту;

5) провести порівняння параметрів даного програмного продукту з його аналогами.

Застосування такого підходу забезпечить не тільки вибір більш функціонального і якіснішого програмного продукту для проведення аналізу діяльності суб'єкта господарювання, а й сприятиме кращій реалізації його завдань і цілей. Правильно вибраний програмний продукт буде здійснювати ефективну та якісну оцінку діяльності підприємства, за результатами якої можна

розробити максимально адекватну й найменш ризиковану стратегію його діяльності в нестабільному середовищі.

Література

1. Співак С., Дідик І., Скурський Т., Житко О. Роль комп'ютерних програм для аналізу фінансово-господарського стану підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 702-707.

2. Хорунжак Н.М. Облік і аналіз в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання. *Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Берегове, 15 червні 2022 р.). Ужгород: ФОП Сабов А.М. 2022. С.267-270.

3. Chernyak A. Z. Εργαλεία ελέγχου λογισμικού – Τα 30 καλύτερα προϊόντα ελέγχου λογισμικού στην αγορά το 2024. Zaptest. URL: <https://www.zaptest.com/el/ελέγχου-λογισμικού-Τα-30-καλύ>

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МАШИННОГО НАВЧАННЯ НА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ДАНИХ

Штучний інтелект та машинне навчання стрімко розвиваються та знаходять своє застосування в різних сферах, включаючи фінансово-економічний контроль, аудит та економічний аналіз. В умовах сучасної економіки ефективне управління бізнесом вимагає швидкої обробки великих обсягів даних, а традиційні методи аналізу фінансової інформації не завжди можуть забезпечити достатню точність та оперативність. У цьому контексті штучний інтелект та машинне навчання стають важливими інструментами для автоматизації аналізу фінансових даних, прогнозування тенденцій та виявлення аномалій, що сприяє покращенню прийняття управлінських рішень.

Штучний інтелект і машинне навчання відіграють ключову роль у трансформації фінансово-економічного контролю, аудиту та економічного аналізу. Їхнє впровадження суттєво змінює підходи до обробки даних, управління ризиками та прийняття стратегічних рішень. Машинне навчання дозволяє автоматизувати рутинні завдання, які раніше вимагали значних людських ресурсів. Це включає в себе обробку великих масивів даних, що походять з різних джерел, таких як бухгалтерські записи, фінансові звіти, дані про транзакції та ринкові тренди. Алгоритми машинного навчання здатні виявляти приховані кореляції та закономірності, які можуть бути недоступні для традиційних методів аналізу. Наприклад, алгоритми можуть аналізувати фінансову звітність компаній, щоб виявити можливі ризики банкрутства або фінансові махінації. Окрім цього, машинне навчання дає можливість використовувати прогностичні моделі для аналізу ринкових тенденцій та майбутніх фінансових показників. Наприклад, на основі історичних даних можна прогнозувати ціни на активи, коливання валютних курсів або майбутні доходи

компаній. Це дає змогу керівництву бізнесу приймати більш обґрунтовані рішення на основі реальних даних, знижуючи ризики помилкових інвестицій.

Фінансовий аудит традиційно базується на вибірковому аналізі фінансових транзакцій, що може призводити до пропусків потенційних порушень. Використання штучного інтелекту в аудиті дозволяє аналізувати всі фінансові операції в реальному часі, підвищуючи точність і ефективність перевірок. Алгоритми можуть автоматично виявляти аномалії в транзакціях, що можуть свідчити про шахрайство або помилки, а також сигналізувати про необхідність детальнішої перевірки. Наприклад, технології на основі штучного інтелекту можуть автоматично аналізувати бухгалтерські записи, шукаючи невідповідності між дебетом і кредитом або аномалії у витратах, які можуть бути ознакою шахрайства. Це значно прискорює процес аудиту та підвищує його точність, що, у свою чергу, знижує ризики для бізнесу.

Штучний інтелект та машинне навчання також значно розширюють можливості економічного аналізу, який є важливим інструментом для стратегічного планування бізнесу. Завдяки використанню алгоритмів машинного навчання можна ефективніше аналізувати макроекономічні показники, а також прогнозувати вплив зовнішніх факторів на діяльність компанії. Зокрема, машинне навчання дозволяє моделювати різні сценарії розвитку економіки та їх вплив на бізнес. Наприклад, можна передбачати, як зміни в економічній політиці, такі як підвищення податків або введення нових тарифів, вплинуть на фінансові показники компанії. Це дозволяє бізнесу краще підготуватися до можливих змін і розробити стратегії адаптації. Крім того, штучний інтелект здатний аналізувати поведінку споживачів і конкурентів на ринку, що є важливим для розробки маркетингових стратегій та продуктового планування. Алгоритми можуть аналізувати великі обсяги даних із соціальних мереж, відгуків клієнтів, а також інформації про продажі, щоб виявити тенденції та зміни в уподобаннях споживачів. Це дозволяє компаніям оперативно реагувати на зміни на ринку та пропонувати продукти, які відповідають потребам клієнтів.

Застосування штучного інтелекту та машинного навчання значно покращує процес управління ризиками. Алгоритми можуть оцінювати кредитоспроможність клієнтів на основі аналізу їхніх фінансових звітів і поведінки, що дозволяє банкам і фінансовим установам знижувати ризики неповернення кредитів. Вони також можуть використовуватися для прогнозування можливих фінансових криз, виявлення ризикованих інвестицій і управління портфелями активів. Алгоритми машинного навчання здатні швидко адаптуватися до нових даних і змінювати свої прогнози відповідно до нових обставин, що робить їх незамінним інструментом у швидкоплинних ринкових умовах. Це допомагає бізнесу мінімізувати збитки та покращити ефективність управління фінансовими ризиками.

Незважаючи на очевидні переваги використання штучного інтелекту та машинного навчання, існують певні виклики, пов'язані з їх впровадженням. Це включає питання конфіденційності даних, потенційні упередження в алгоритмах і необхідність нагляду з боку людини. Автоматизація може також призвести до скорочення робочих місць, що викликає соціальні та економічні занепокоєння. Етичні аспекти також включають питання прозорості алгоритмів. У випадку, якщо штучний інтелект приймає рішення щодо фінансових операцій або аналізує дані, важливо розуміти, як саме ці рішення приймаються і на чому вони базуються. Відповідно, необхідно забезпечити належний контроль за роботою штучного інтелекту, щоб уникнути негативних наслідків.

Одним із ключових аспектів впровадження штучного інтелекту та машинного навчання є інтеграція цих технологій у вже існуючі фінансово-економічні системи підприємств. Це вимагає значних ресурсів, як людських, так і технологічних. Процес включає адаптацію інформаційних систем для обробки великих обсягів даних, модернізацію інфраструктури та навчання персоналу для роботи з новими інструментами. Інтеграція також передбачає впровадження нових підходів до збору, зберігання та обробки даних. Штучний інтелект та машинне навчання потребують значних обсягів даних для навчання та ефективного функціонування, тому важливо забезпечити високу якість цих

даних, їхню актуальність та відповідність вимогам безпеки. Важливу роль у цьому процесі відіграє робота з великими даними (Big Data). Компанії повинні бути готові до збирання та аналізу структурованих і неструктурованих даних, включаючи інформацію з внутрішніх і зовнішніх джерел. Штучний інтелект може допомогти в обробці великих масивів даних у реальному часі, що дає можливість приймати оперативні рішення на основі актуальних даних.

Компанії, які активно впроваджують штучний інтелект та машинне навчання, отримують значні конкурентні переваги на ринку. Це включає можливість швидше реагувати на зміни в ринковій ситуації, краще розуміти потреби клієнтів та пропонувати продукти і послуги, які відповідають їхнім очікуванням. Крім того, автоматизація процесів дозволяє зменшити витрати на робочу силу та підвищити ефективність управління. Успішна інтеграція штучного інтелекту в фінансово-економічний контроль і аудит дозволяє компаніям вчасно виявляти ризики та запобігати фінансовим втратам. Це особливо важливо для великих корпорацій, де помилки у фінансовому управлінні можуть призвести до значних втрат. Впровадження штучного інтелекту також дозволяє зменшити залежність від суб'єктивних рішень і людських помилок, що підвищує точність аналізу та обґрунтованість управлінських рішень.

Технології штучного інтелекту та машинного навчання продовжують активно розвиватися, що відкриває нові можливості для фінансово-економічного контролю, аудиту та економічного аналізу. Наприклад, перспективними напрямками є розвиток інтелектуальних систем для автоматичного складання фінансових звітів, створення автономних систем прийняття рішень, а також використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості та безпеки фінансових операцій. Однією з цікавих тенденцій є впровадження генеративних моделей штучного інтелекту, які можуть створювати нові дані на основі наявних. Це може бути корисним для моделювання різних економічних сценаріїв і прогнозування розвитку ринкових ситуацій. З іншого боку, зростає інтерес до використання технологій пояснюваного штучного інтелекту (Explainable AI), які

дозволяють краще зрозуміти, як саме приймаються рішення на основі алгоритмів машинного навчання. Також важливою перспективою є розвиток етичних та регуляторних норм у сфері штучного інтелекту. Впровадження відповідних стандартів і політик допоможе забезпечити безпеку та етичність використання цих технологій, а також захистити права клієнтів і користувачів. У цьому контексті важливим є співпраця між бізнесом, регуляторами та науковими колами.

Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання впливає не лише на технологічний аспект бізнесу, а й на структуру зайнятості. Деякі рутинні завдання, які раніше виконувалися людьми, зараз автоматизуються, що призводить до скорочення робочих місць у певних галузях. Однак, з іншого боку, виникають нові професії, пов'язані з розробкою, налаштуванням і підтримкою систем штучного інтелекту та машинного навчання. Це створює необхідність у розвитку нових навичок і підвищенні кваліфікації працівників. Фахівці у сфері фінансів та економіки повинні бути готові працювати з новими технологіями, розуміти принципи роботи алгоритмів машинного навчання та бути здатними використовувати їх у своїй діяльності. Бізнесу слід інвестувати у навчання своїх співробітників та розробку програм підвищення кваліфікації, щоб забезпечити ефективне впровадження новітніх технологій.

Таким чином, використання штучного інтелекту та машинного навчання у фінансово-економічному контролі, аудиті та економічному аналізі відкриває широкі можливості для бізнесу. Завдяки цим технологіям компанії можуть підвищити ефективність управління, знизити ризики, автоматизувати процеси та покращити точність прогнозів. Однак для досягнення успіху важливо враховувати етичні аспекти, інвестувати у розвиток нових навичок і забезпечувати належний контроль за використанням цих інновацій. Перспективи розвитку штучного інтелекту та машинного навчання у бізнесі надзвичайно широкі, і їхнє впровадження стане важливим чинником успіху компаній у майбутньому.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ : ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Система управління витратами є елементом системи управління процесом господарювання на підприємстві. При цьому під управлінням витратами слід розуміти певну складову системи управління господарюючим суб'єктом в цілому, мета якої полягає в досягненні ефективних результатів його діяльності найбільш економічним способом.

В даний час результати господарювання підприємства в основному залежать від системи управління витратами, що забезпечує його економічну самостійність, економічне зростання і стійкий фінансовий стан на ринку.

Будь-яка створювана система оцінки та інформаційного забезпечення ефективного управління витратами повинна містити об'єднання окремих частин (елементів), які обов'язково володіють хоча б однією властивістю, що забезпечує досягнення мети системи загалом. Метою створення системи управління витратами є набір елементів (складових), за допомогою яких здійснюється збирання та оброблення даних про витрати, а також надання інформації для прийняття управлінських рішень саме в той момент, коли вона може бути використана найефективніше [3, с.357-358].

Для об'єктивного зіставлення витрат підприємств необхідні єдині методики й нормативи, що визначає актуальність питання щодо науково-обгрунтованого вирішення організаційно-методичних аспектів реалізації функції управління витратами.

Проблеми пошуку ефективних шляхів практичної реалізації систем управління витратами підприємств не втрачають своєї актуальності і сьогодні. При цьому інформація про витрати має сприяти прийняттю не тільки оперативних, але й стратегічних рішень, зосереджених на успішний розвиток

підприємства та зростання його ринкової вартості. Тому першочерговими є питання щодо розробки нових підходів до обліку витрат і калькулювання собівартості продукту, які формуватимуть такі потоки інформації, які б забезпечили прийняття відповідних рішень із врахуванням особливостей усіх стадій життєвого циклу продукції.

На основі узагальнення стратегічних і тактичних завдань діяльності сучасного підприємства до основних функцій системи управління витратами ми відносимо такі (рис.1).

Рис.1 Функції системи управління витратами

Управління витратами на підприємстві передбачає виконання всіх функцій управління, тобто функції повинні реалізовуватись через елементи управлінського процесу: прогнозування, планування, нормування, організація, калькулювання, мотивація та стимулювання, облік, аналіз, регулювання та контроль витрат. Виконання всіх функцій управління по всіх елементах – це взаємодія керуючої підсистеми (суб'єкт управління) на керовану підсистему

(об'єкт управління) [3, с.359].

Існує декілька підходів щодо класифікації функцій управління витратами підприємства. До першої групи відносяться науковці, які реалізують функції управління витратами через елементи управлінських дій. Друга група – ототожнює функції управління витратами із класичними функціями управління [1, с.45].

Система управління витратами – це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють у межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани [2, с.18].

На нашу думку, система управління витратами має динамічно інтегруватися з іншими функціональними системами управління підприємством і при цьому враховувати зміну факторів зовнішнього середовища та внутрішніх умов функціонування суб'єкта господарювання.

Література

1. Балан А. А., Крисенко А. В. Система управління витратами на промисловому підприємстві. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2014. № 3 (13). С. 43-49. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.htm>.
2. Борисюк І. О., Семеняка Я. В. Формування системи управління витратами підприємства. *Modern Economics. Електронне наукове фахове видання з економічних наук*. 2017. №6. С.15-23. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/borysiuk.pdf>.
3. Ясінська А. І. Сутність управління витратами на вітчизняних підприємствах / А.І. Ясінська. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. №14(594). С.357-360. URL: <http://vlp.com.ua/files/54.pdf>.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сьогодні окрім, зовнішнього контролю актуалізуються питання організації внутрішнього контролю, особливо в об'єднаних громадах. Це пов'язано, передусім, зі збільшенням фінансових ресурсів та напрямів їх використання. Необхідність внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування пояснюється також тим фактом, що вони є головними розпорядниками коштів місцевого бюджету, що вимагає посиленої уваги до забезпечення ефективного та цільового їх використання. Також впровадження системи внутрішнього контролю визначено бюджетним законодавством, а саме Бюджетним кодексом [1], а основі аспекти його безпосереднього здійснення описані у відповідному документі – Постанові КМУ 1062 [2].

Аналіз нормативних документів вказує на те, що суб'єктом внутрішнього контролю є керівник установи, а об'єктом – усі процеси діяльності в середині установи. Керівник повинен мати можливість контролювати усі процеси та впливати на них. Щодо внутрішнього аудиту, то його визначення також подається у Бюджетному кодексі, де під ним розуміється: «діяльність, спрямована на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного використання бюджетних коштів» [1]. Згідно цього, голові органу місцевого самоврядування необхідно створити структурний підрозділ внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, який має йому підпорядковуватись.

Документи, які визначають необхідність створення підрозділів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту і організацію їхньої діяльності охоплюють нормативні акти найвищого юридичного рівня – Закони (Бюджетний

кодекс), вищого (Постанови КМУ, Накази Міністерства фінансів) [2; 3; 4; 5; 6], а також мікрорівня (внутрішні Накази і розпорядження та положення, що забезпечуватимуть регулювання функціонування внутрішнього середовища, управління ризиками, налагодження комунікації та обмін інформацією у структурних підрозділах, а також здійснення моніторингу).

Таким чином, необхідність впровадження внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в ОМС як головних розпорядників бюджетних коштів місцевого бюджету визначається нормативними документами. Впровадження внутрішнього контролю в органі місцевого самоврядування дозволить попереджати нецільове використання коштів та здійснювати контроль за ефективністю використання коштів місцевого бюджету, а необхідність впровадження внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в органах місцевого самоврядування визначається нормативними документами.

Література

4. Бюджетний кодекс України: редакція від 04.12.2022. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>
5. Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів. Постанова КМУ від 12 грудня 2018 р. № 1062. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-%D0%BF?lang=ru>
6. Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-%D0%BF#Text>
7. Порядок проведення сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту. Наказ МФУ 18 травня 2022 року № 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0676-22#Text>
8. Стандарти внутрішнього аудиту. Наказ МФУ 04.10.2011 № 1247 (у редакції наказу МФУ від 14.09.2019 р. № 344) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#Text>
9. Кодекс етики працівників внутрішнього аудиту Наказ МФУ 29.09.2011 URL: № 1217 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1195-11#Text>

Шпак В. Б.,
аспірант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПЕРІОД ВІЙНИ : ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується як «епоха турбулентності» та вирізняється швидкими технологічними новаціями, глобалізацією, а також економічними, політичними та іншими змінами. У таких умовах управління ризиками стає ключовим фактором для забезпечення стійкості та ефективності організацій. Облікова інформація, яка традиційно використовувалася для відображення фінансового стану підприємства, нині набуває нової ролі – вона стає основним інструментом для ідентифікації, оцінки та управління ризиками.

Поліграфічна промисловість сьогодні стикається з численними викликами, які значно впливають на її стабільність та ефективність [1]. Одним із ключових факторів є зміна споживчих звичок: перехід до веб-медіа та електронних рішень зменшив попит на друковану продукцію, що призвело до скорочення доходів від паперової реклами та традиційних видань. Водночас, зростання обсягів виробництва зосереджене на друкованій упаковці та цифровому друці. Паралельно з цим, на ринок «тиснуть» конкуренти з країн з низькими виробничими витратами, таких як Китай, що призводить до різкого зниження цін і ускладнює конкурентоспроможність. Окрім зовнішніх чинників, поліграфічна промисловість також стикається з внутрішніми викликами. Висока вартість енергії, сировини та робочої сили значно знижує норми прибутку підприємств. Нестача кваліфікованої робочої сили, що загострюється низькою мобільністю та специфічними навичками працівників, посилює ризики безробіття та потребує змін у підготовці кадрів відповідно до вимог нових технологій. Окрім цього, сектор зобов'язаний дотримуватися суворих екологічних стандартів, що додає додаткові витрати та вимоги до адаптації, зокрема в рамках концепції сталого розвитку.

Проблемам ризиків в господарській діяльності присвячені праці багатьох науковців. Детальний аналіз ризиків у промисловості зроблено у публікації Ю. О. Швеця [2], а їх розгляд в контексті обліково-аналітичної системи зроблено Семанюк В.З. [3]. Разом з тим, для аналізу ризиків у поліграфічній промисловості важливо звернути увагу на декілька аспектів, які враховують динамічність та нестабільність оточуючого середовища бізнесу. Важливими стають форс-мажорні обставини, такі як війна, що можуть привести, окрім іншого, до пошкодження виробничих потужностей.

З точки зору економістів, поліграфічна промисловість перебуває під значним впливом ринкових ризиків, які складно передбачити, але можна управляти за допомогою ефективної облікової системи. Одним із основних ризиків є нестабільність попиту, викликана економічними кризами та зміною споживчих уподобань. Зниження попиту на друковану продукцію напряду впливає на фінансові показники підприємств, і без своєчасного прогнозування ці ризики можуть призвести до значних збитків. Управління ризиками у поліграфічній промисловості потребує впровадження системи моніторингу та оцінки ризиків для забезпечення ефективного реагування на зовнішні та внутрішні виклики. Одним із дієвих інструментів є використання динамічної моделі прогнозування витрат, яка дозволяє ідентифікувати ризики, пов'язані з коливаннями цін на сировину та змінами валютного курсу. Це дозволяє підприємствам зберігати стабільність виробництва навіть у складних економічних умовах. Крім того, підприємства повинні розробляти плани на випадок надзвичайних ситуацій, враховуючи можливі загрози, такі як порушення постачання сировини або пошкодження виробничих потужностей. Диверсифікація постачальників та створення резервних каналів є необхідними для підтримання безперервності бізнесу. Ретельний контроль якості продукції та впровадження автоматизованих систем перевірки на всіх етапах виробництва також є критичними для запобігання помилок, які можуть спричинити значні фінансові збитки.

Управління ризиками в поліграфічній промисловості повинно включати також безпекові ризики, пов'язані з військовими діями, терористичними загрозами або

іншими надзвичайними ситуаціями, що можуть вплинути на роботу підприємства. Втрата доступу до виробничих потужностей, пошкодження обладнання та порушення ланцюгів постачання є критичними факторами, що здатні призвести до значних фінансових збитків. Для мінімізації таких ризиків підприємствам необхідно впроваджувати стратегії диверсифікації виробничих активів, що включають розподіл виробничих потужностей у кількох географічних регіонах. Це дозволить забезпечити безперервність роботи в умовах локальних загроз.

Використання облікової інформації дозволяє не лише ідентифікувати ризики, але й оцінити їхній потенційний вплив на діяльність підприємства. Це забезпечує основу для розробки стратегій управління ризиками, таких як хеджування, резервування коштів, диверсифікація активів тощо. Інтеграція сучасних технологій, таких як штучний інтелект, великі дані, блокчейн, в облікові системи підвищує точність і оперативність аналізу даних. Таким чином, використання сучасних аналітичних методів та технологій у поєднанні з обліковою інформацією дозволяє організаціям адаптуватися до змін та забезпечувати стійкість і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Література

1. Бабина О. Стан та перспективи розвитку поліграфічної промисловості України в контексті маркетингу. *Економіка та суспільство*, №44. 2022.
2. Швець Ю. О. Ризики в діяльності промислових підприємств: види, методи оцінки та заходи подолання ризику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород, 2018. Вип. 17№Ч.2. С. 131–135.
3. Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу : монографія. Тернопіль : Крок, 2016. С. 238-267
4. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні: монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2010. 268 с.
5. Семанюк В. Інформаційні ресурси підприємства : обліково-теоретичний аспект. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів, 2011. Вип. 35. С. 319-322.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
В УКРАЇНІ»**

до 55-річчя кафедри обліку і оподаткування та

до 85-річчя від

дня народження доктора

економічних наук, професора

Литвина Богдана Мироновича

Підписано до друку 25.09.2024 р.

Формат 60x84 1/16. Гарнітура Times New Roman

Папір офсетний . Друк на дублюванні.

Умов. друк. арк. Облік.-вид. арк.

Тираж 100 прим.

Видавець Західноукраїнський національний університет

вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46004

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК No 3467 від 23.04.2009 р.